Закон Бізнес

№36 (1023), 3 — 9 ВЕРЕСНЯ 2011 Р. НАМ 20 РОКІВ! WWW.ZIB.COM.UA

АНОНСИ

Х-ФАЙЛИ

«Цілком таємна» енергетика

США радили Тимошенко розповісти правду про газові контракти. › СТОР. 2

СЛІДСТВО

«Регіони» б'ють по Харі

26 серпня в офісі Федерації профспілок учинили обшук. Співробітники прокуратури і податкової інспекції вилучили низку документів. › СТОР. 3

УМОВИ ЖИТТЯ

Будівництво за правилами і без

За сьогоднішніх реалій житло простіше легалізувати в суді, ніж оббивати пороги кабінетів чиновників. › СТОР. 10

ПЕРСПЕКТИВИ

Катерина ЧИЖМАРЬ:

«Мін'юст визначатиме розмір плати за вчинення нотаріальних дій, обов'язковість яких передбачена законом». › СТОР. 12

ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК

День залежних зіткнень

Схоже, міліція серйозно взялася за розслідування кримінальної справи, порушеної за фактом зіткнень 24 серпня в столиці між представниками опозиції та бійцями спецпідрозділу «Беркут». На допит в МВС уже викликали лідерів опозиції. › СТОР. 14

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Бюджетний регрес

Держава має право зворотної вимоги стосовно компенсації завданої шкоди тільки до особи, засудженої за обвинувальним вироком. › СТОР. 19

ЗАОХОЧЕННЯ

Нагородження до свята

ДСАУ відзначила сумлінне виконання службових обов'язків та високий професіоналізм працівників. › СТОР. 20

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

В ексклюзивному інтерв'ю нашому тижневику голова Апеляційного суду АРК Сергій ЛУНІН розповів про особливості функціонування кримської Феміди та про те, чи складно було «відкрити» судову систему півострова для журналістів.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Ради суддів адміністративних судів Микола КОБИЛЯНСЬКИЙ:

«Завдяки тим, хто бажає розвивати демократію, адміністративна юстиція є, а суди ефективно працюють»

› СТОР.4

НАПЕРЕДОДНІ

Дев'ятий вал для Феміди

РОМАН ЧИМНИЙ

Наступного тижня в сесійній залі Верховної Ради знову пролунає Гімн з нагоди відкриття чергової, дев'ятої, сесії. На цей день заплановані і перші брифінги опозиційних депутатів, які не хочуть втрачати першу-ліпшу нагоду, аби поспілкуватися з пресою. У більшості інше завдання — опрацювати наріжні документи, які мають бути ухвалені до Нового року.

Найголовнішим питанням, звісно, стане бюджет на 2012 рік. В Уряді вже узагальнюють пропозиції щодо видатків, яких потребують розпорядники державних коштів. Зокрема, судова система розраховує на набуття чинності положеннями закону «Про судоустрій і статус суддів» у частині оплати праці служителів Феміди. За новими правилами, посадовий оклад судді-«початківця» з 1 січня 2012 року має становити 6 мінімальних заробітних плат, тобто понад 6000 грн. (за попередніми даними, Кабмін планує до кінця наступного року підвищити рівень «мінімалки» до 1098 грн.).

Провідну роль у покращенні матеріального стану судочинства має відіграти судовий збір, який почнуть справляти з 1 листопада цього року. Оптимісти розраховують, що додатковий потік доходів піднесе добробут служителів Феміди на небачену дотепер висоту. Скептики, навпаки, пророкують, що спеціальний фонд, до якого зараховуватимуться суми збору, використовуватиметься на фінансування поточних видатків судочинства, а отже, й особливих «плюсів» у судах не помітять. Тим більше що Прем'єр Микола Азаров обіцяв «дуже економний варіант» кошторису.

Чиї прогнози виправдають в Уряді та парламенті — дізнаємося, щойно Кабмін унесе проект держбюджету до Ради. Зважаючи на те, що на початку серпня М.Азаров запевняв про «майже готовність» цього документа, очікувати на цю подію можна вже за тиждень-другий.

Час, що залишається до переобрання Голови ВС, для В.ОНОПЕНКА, напевне, спливає надто швидко, а для претендентів — надто повільно.

Також від дев'ятої сесії ВР судова гілка влади очікує ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу. Й 1 січня — найкраща дата для набуття ним чинності. Звісно, часу не так уже й багато, але парламент може вкластися в ці строки, враховуючи попередні схвальні відгуки експертів на проект КПК, опрацьований робочою групою при Президентові. Загальмувати процес можуть хіба що експерти Венеціанської комісії, чиїх висновків чекатиме глава держави, перш ніж передавати кодекс законодавцям.

Уже невдовзі в судовій системі може статися ще одна знакова подія — наприкінці вересня Пленум Верховного Суду має визначитися, чи залишиться Василь Онопенко очільником ВС на другий строк. «Перший млинець», як відомо, виявився глевким для ініціаторів відставки керманича найвищого судового органу. Другий, за приказкою, може вивести на цю посаду знайомі обличчя.

Дотепер коло претендентів обмежувалося лише можливостями журналістів увімкнути фантазію і назвати чиєсь прізвище. Однак повторити злет В.Онопенка на найвищу посаду у ВС комусь сторонньому наразі неможливо. Адже у ВС немає вакансій. Отже, або парламент ad hoc терміново відкоригує «Перехідні положення» закону «Про судоустрій і статус суддів», або «альтернативою» нинішньому Голові ВС стане хтось із його колег.

Оскільки прогнози в судовій сфері — справа невдячна, дочекаємося вересневого Пленуму, аби дізнатися, яка думка сформувалася в стінах Кловського палацу після літніх відпусток. Від цього, без перебільшення, залежатиме: підніметься судова система на новий рівень чи в ній «штормитиме» на кожній новій хвилі реформ.

ВККС

Кваліфікаційний «дзвінок»

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Після невеликої літньої перерви Вища кваліфікаційна комісія суддів розпочала новий сезон, у якому вона, крім звичних справ, займеться роздаванням рекомендаційних «перепусток» тим, хто виявив бажання одягти суддівську мантію вперше.

Впевненість — запорука переведення

Взагалі, цієї осені клопотів комісії вистачатиме. По-перше, 6 вересня розпочнуться «змагання» за мантії, а по-друге, 16 вересня ВККС святкуватиме перший день народження. На захід запрошено й «ЗіБ», який згодом на своїх сторінках розповість про всі подробиці цього дійства і річні досягнення постійно діючого органу.

До свята ще два тижні, тому повернімося до буденних справ. Так, на першовересневу «лінійку» з'явилися не всі члени постійно діючого органу: в залі засідань були відсутні Микола Пінчук та Анатолій Марцинкевич, однак це не вплинуло на роботу комісії: кворум зібрався. Порядок денний складався з кількох блоків питань, зокрема про формування тесту для тих, хто мав намір перевестися до суду іншої юрисдикції (у межах 5-річного строку), про надання «перевідних» рекомендацій.

Відкривав новий кваліфікаційний сезон Олег Галичанський з Хотинського райсуду Чернівецької області. Він звернувся до комісії, аби та дала згоду на його переведення до Першотравневого райсуду м.Чернівців. Свій намір О.Галичанський, який носить мантію лише півтора року, мотивував тим, що має житло в Чернівцях, до яких від Хотина 60 км.

«Чи зможете розглядати справи на новому місці?» — поцікавився в кандидата голова ВККС Ігор Самсін. Спочатку О.Галичанський відповідав невпевнено: «Мабуть, зможу». Проте після слів очільника комісії «Якщо ви не впевнені, то як же ми можемо знати, що вам вистачить

сил і досвіду розглядати справи в Чернівцях?» законник відповідав сміливіше: «Я впевнений, що зможу».

› Закінчення на стор.6

ПРОЦЕС

Тяжке м'яким не буває.

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

Перша частина «газової справи» поступово добігає кінця. Минулого тижня головуючий дочитав 21-ий том справи, і процес перетік у стадію допиту підсудної. За прогнозами спостерігачів, на вирок можна очікувати вже до 15 вересня. Причому більшість схиляється до думки, що у вироку буде зазначено реальне, а не умовне покарання.

Звісно, давати оцінку фактам, що зібрані у справі, буде суддя Родіон Кірєєв. Визначати покарання в межах передбаченої Кримінальним кодексом санкції — також виключно його прерогатива. І коментувати судове рішення також логічно було б фахівцям. Однак політичні експерти заздалегідь пророкують: екс-прем'єра Юлію Тимошенко засудять до тюремного ув'язнення. Причому було висловлено припущення, що від реального відбування покарання не врятують ані амністія, ані випробувальний строк.

› Закінчення на стор.3

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Судова влада
8 Фотофакт
9 Законодавча влада
12 Юридична практика
13 Судова практика
14 Іменем закону
15 Міжнародне право
16 Weekend
17 Судова практика
20 Документ

61018 ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА

4 820105 830014

ВІТАЄМО!

СЕРГІЙ ВЕЛІЖАНСЬКИЙ
3 вересня, 51 рік

Голова підкомітету Комітету ВР з питань національної безпеки і оборони, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат VI скликання.

ЮРІЙ БУТ
5 вересня, 44 роки

Голова підкомітету Комітету ВР з питань правосуддя, представник фракції Партії регіонів, народний депутат VI скликання.

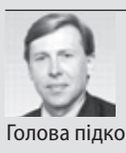

СЕРГІЙ СОБОЛЄВ
5 вересня, 50 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань правосуддя, заступник голови фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат I, II, IV та VI скликань.

РЕФОРМИ

Регіонам додадуть влади

Найближчим часом в Україні розпочнеться реформа місцевого самоврядування. Про це Віктор Янукович заявив під час зустрічі з кандидатами на посади голів районних державних адміністрацій.

«Наша мета — децентралізація влади, поступова передача функцій із центру в регіони... Деякі функції в центрі будуть скорочуватись і передаватись у регіони», — наголосив Президент.

Він підкреслив, що реформа місцевого самоврядування повинна оптимізувати систему державного управління в регіонах, підвищити її ефективність, прибрати зайві рівні адміністрування. «При наданні державних послуг вам не треба буде чекати дозволу чи команди з центру. Це буде ваш рівень відповідальності, і ці функції будуть належати вам, і ви будете їх здійснювати», — наголосив глава держави.

Водночас він уважає, що успіх реформ значною мірою залежатиме від налагодження роз'яснювальної роботи, а це потребує постійного діалогу влади з громадянами.

ВЕЛИКА ПОЛІТИКА

З надією на суд.

Що може допомогти Україні в спорі з Росією?

КСЕНІЯ СОКУЛЬСЬКА

З неухильним наближенням холодної пори року тема закупівлі Україною енергоносіїв стає дедалі гарячішою. Газові переговори тривають давно, але результату поки що не видно. Москва стоїть на своєму, а Київ говорить то про компроміси, то про альтернативи, то про суди.

Україна тисне на газ

Багатомісячна епопея «Україна і Росія обговорюють можливість перегляду газових контрактів» у 2011 році встигла перетворитися на обов'язковий елемент двосторонніх відносин. З місяця в місяць керівництво двох країн зачіпає газову тему, робочі групи працюють, у переговорах «пропонуються варіанти» і «розглядаються аргументи», але ситуація так з мертвої точки і не зрушила.

На охолоджування відносин не вплинула і довгождана серпнева зустріч президентів двох країн. Кожна сторона залишилася при своєму. Серйозних зрушень не відбулось і після візиту в Москву «енергетичного» міністра Юрія Бойка. У середині місяця український Уряд знову повторив звичну вже заяву про підготовку «пропозиції у відповідь». Одначе потім Кремль своєрідно відзначив День незалежності України.

Офіційне поздоровлення Дмитра Медведєва повністю відповідало традиційним риторичним заявам про мир і дружбу між начебто братерськими народами. І того ж дня — 24 серпня — на одній із зустрічей із журналістами Дмитро Анатолійович поділився своїм баченням «взаємовигідного партнерства».

По-перше, він публічно забракував співпрацю України з Митним союзом у форматі «3+1» (до речі, не вперше, але все таки різкіше, ніж зазвичай). І по-друге, Кремль знову нагадав про те, що його цікавить «інтеграційна» знижка в обмін на активи.

У Києві чергове повернення переговорного процесу на круги свої сприйняли без ентузіазму. Глава держави заявив, що для нього національні інтереси над усе. «У нас є власна позиція, яка передбачає захист українських національних інтересів. Ми оголосили політику національного прагматизму… тому позиції завжди були, є і будуть, але, безумовно, нам треба шукати компроміси», — запевнив Віктор Янукович. А в Уряді ще до «святкової» пропозиції Д.Медведєва говорили про те, що «білоруський сценарій» Україну влаштувати не може.

Ми підемо іншим шляхом?

Очевидно, що варіації на тему митного, але не зовсім союзу Росію не приваблюють. У свою чергу Київ оплачувати знижку переданням у гіпотетичне СП газотранспортної системи теж не поспішає, а доля, наприклад, Чорноморського флоту вже вирішена минулого року... То що ж може допомогти Україні в спорі з Росією?

Микола Азаров 30 серпня згадав два пункти, які були розцінені експертами як потенційні точки тиску. По-перше, за його словами, Україна продовжуватиме шукати альтернативу дорогому газу. Хоч не дивно, Прем'єр передусім згадав не про диверсифікацію постачань і не про модні ще недавно тренди — імпортний зріджений і вітчизняний сланцевий газ, а про добре перевірене паливо — вугілля. По-друге, глава Уряду повторив заяву про намір бути ощадливими. «Протягом найближчих років скоротити обсяги закупівлі російського газу в 3 рази», — поставив він завдання перед країною.

Ідея купувати дедалі менше дорогого газу, на перший погляд, є закономірною. Проте в українських умовах її реалізація малоймовірна. Для того щоб настільки зменшити обсяги закупівель, потрібно або значно скоротити споживання газу взагалі, або суттєво збільшити видобуток власного. Що, у свою чергу, вимагає і часу, і ресурсів — як технологічних, так і грошових. Нарешті, завадою планам, що передбачають економію, можуть стати десятирічні контракти. Як відомо, підписані у 2009 році домовленості припускають фіксований обсяг — 52 млрд м^3, з яких Україна повинна викуповувати не менш ніж 80%. Інакше нашу державу

Кремль образився на Київ через бажання останнього і знижку «з'їсти», і в Митний союз не «влізти».

чекають солідні штрафи.

Про дієвий аргумент іншого порядку — загрозу привести «Газпром» у Стокгольмський арбітраж — в Україні говорять уже давно. Причому якщо раніше цього вимагали переважно опозиціонери, то тепер нічого негожого в такому варіанті розвитку подій не бачать і представники партії влади. «Ми дійсно з такою ціною на газ не зможемо існувати. Тому ми змушені готувати документи для суду, хоча я вважаю, що це дуже складний процес, і невідомо, які в нас там будуть результати», — цитує прес-служба ПР слова нардепа-«регіонала» Володимира Зубанова.

31 серпня ЗМІ, пославшись на анонімне джерело в Уряді, поширили повідомлення про те, що Україна все-таки готує позов до Стокгольмського арбітражу. У принципі, як неодноразово нагадували опозиціонери, право на перегляд контрактів у судовому порядку в України є. Не факт, що підсумки процесу будуть сприятливі для України, не факт, нагадують експерти, що сам похід у суд буде легко організувати, але спробувати Київ може. Тим більше що останнім часом домогтися пом'якшення умов контрактів з «Газпромом» (зокрема й після подання позовів) удалося італійській та грецькій компаніям. На черзі — німецькі претензії.

Поки не відомо, чим «судова загроза» може обернутися в українському випадку: приводом повторити успіх зарубіжних колег по ціновому нещастю або просто ще одним аргументом у тривалій суперечці. Цілком імовірно, що наполегливо рекламованого останніми місяцями «компромісу» буде досягнуто і без застосування подібної «важкої артилерії». На вул. Банковій уважають, що час терпить — до 15 жовтня, коли і повинен початися опалювальний сезон. Судовий варіант поки теж не відкидається. «Перший — це домовитися з колегами, і ми йдемо цим шляхом. Другий шлях — звертатися до суду», — відзначив глава Адміністрації Президента Сергій Льовочкін.

Не слід забувати і про те, що зговірливість/незговірливість Росії може залежати і від внутрішньої політичної кон'юнктури. Кремль працює в передвиборному режимі: парламентська кампанія вже стартувала, а незабаром за нею настане і президентська.

Х-ФАЙЛИ

«Цілком таємна» енергетика.

США радили Тимошенко розповісти правду про газові контракти

НАДІЯ МИХАЛЬЧУК

Загострення і так непростих українсько-російських відносин в енергетичній сфері, а також плани нашого східного сусіда щодо монополізації всього європейського ринку, схоже, змусили занервувати і Вашингтон. Так, минулого тижня скандальний сайт Wikileaks видав на-гора низку серйозних таємних матеріалів: звіти американських посольств із різних країн світу. Із Києва й Москви депеші відправляли колишні посли США Вільям Тейлор і Джон Байєрлі. Основні теми — газові суперечки між Києвом і Москвою, а також проблеми, що виникли під час укладання договору про Митний союз між Росією, Казахстаном і Білоруссю.

«Краще пізно…»

Колишній радник Президента з питань енергетики Богдан Соколовський каже, що у 2009 році ніяких реальних пропозицій щодо вирішення гострих питань у стратегічно важливій сфері з боку США не надходило. Америка мовчала. Однак, із розсекречених депеш бачимо: позиція була. Є вона і зараз. Швидше за все, ця позиція залишилася незмінною. Єдина відмінність полягає у тому, що тепер ми її знаємо. У Вашингтоні бояться енергетичної залежності Європи від Росії.

Здається, сьогодні ці страхи можуть, як ніколи, вдало зіграти на руку Україні. Принаймні ми можемо небезпідставно очікувати на підтримку США в українсько-російському газовому спорі.

Так, підписаний у 2009 році Протокол щодо контролю над транзитом газу знайшов своє відображення у депеші В.Тейлора, яку той направив у Держдепартамент США 11 січня того ж року. Там зазначено: «Нерівномірні умови дадуть «Газпрому» можливість доступу до комерційної інформації, закладеної в газотранспортній системі України. Це може дозволити «Газпрому» значно збільшити свій вплив на транзит газу і, не виключено, на весь газовий сектор України. У свою чергу це може призвести до загрози українському суверенітету».

В.Тейлор порадив Ю.Тимошенко розповісти всю правду про контракти. Те саме від неї хочуть почути суд і прокуратура.

Можливо, ми так ніколи б і не стали читачами засекречених писань, якби ситуація в енергетичній сфері не набула нових обертів. І мова не тільки про Україну…

Хоча навряд чи хтось наважиться заперечувати, що саме тут позиція офіційного Києва є ключовою. Якщо Україна все-таки прийме умови Росії та здасть свою «трубу» «Газпрому», вся Європа може опинитися в залежності від Москви.

Серйозно підіграє цьому Німеччина. Нещодавно одна з найбільших у країні енергетичних компаній E.ON AG заявила про готовність продати свою газотранспортну систему завдовжки 12 тис. км. Головною причиною такого рішення тут називають постійні фінансові втрати через перспективу закриття всієї атомної промисловості Німеччини до 2022 року. Основним потенційним покупцем німецької «труби» експерти називають «Газпром».

Якщо українсько-німецький «пасьянс» для Росії складеться вдало, «Газпром» отримає можливість повністю контролювати ціноутворення в Європі. І навіть — у будь-який момент перекрити кран.

«Росукренерго» як розмінна монета?

Своєрідною «жертвою» підписання українсько-російських газових контрактів 2009 року стала компанія «Росукренерго». Її, в буквальному розумінні слова, тоді викинули з енергетичного ринку України. Офіційно — позбулися посередника. Обнародувані Wikileaks документи змушують «по-американськи» подивитися на тодішню ситуацію.

У своїй депеші В.Тейлор писав: «Газпром» заявив про свою готовність відмовитися від газових посередників за умови, що Україна платитиме повну європейську ціну — поточна ціна $314,7 за 1000 м^3 може бути демонстрацією наслідків такого кроку». Нагадаємо: у 2008 році «Газпром» продав «Росукренерго» близько 740 млн м^3 газу за ціною $314,7 за 1000 м^3 незважаючи на те, що раніше була обумовлена ціна в $179,5.

Наскільки вірогідною є така версія — питання. Однак розуміння того, що щось тут не так, є. Особливо, якщо взяти до уваги тодішні офіційні заяви «Газпрому» щодо «погіршення погодних умов у Туркменистані». Саме вони нібито змусили «Газпром» продавати замість азійського газу російський. Натомість у Туркменистані стверджували, що повністю виконують свої зобов'язання. З депеш видно, що американці в московську версію вірили не дуже: «Росія могла використовувати туркменський газ для власних потреб замість того, щоб виконувати підписані контракти з Україною», — сказано там.

Серйозно замислитися заставляє ще одна, досить суперечлива, депеша того ж В.Тейлора: «Юлія Тимошенко заявляла про свої наміри відсторонити «Росукренерго» й «Укргазенерго» як посередників у газові сфері. Це завжди підтримував уряд США». У чому полягали тут інтереси Америки? Навіщо Вашингтону, який так відкрито виступає проти монополізації енергетичного ринку, виступати за ідею «відсторонення посередників»?

Утім, усі виставлені на Wikileaks документи, що стосуються «Росукренерго», виглядають досить знаковими. 9 вересня суд Південного округу Нью-Йорка має розглянути справу за позовом Ю.Тимошенко до співвласника «Росукренерго» Дмитра Фірташа. Екс-прем'єр оскаржує рішення Стокгольмського арбітражного інституту торгової палати, яким Д.Фірташу в кінці квітня цього року «Нафтогаз» повернув 12,1 млрд м^3 газу.

Американська шпаргалка

Над питанням, яким чином засекречені документи потрапляють до Wikileaks, сьогодні сушать голову не в одній країні. Однак те, що їх розголошення не випадковість, — уже факт. Нова партія документів — цьому підтвердження. Тут чітко простежується не тільки позиція США щодо енергетичної ситуації в Європі. Матеріали нагадують інструкції щодо подальших дій, у разі виконання яких і Україна, й інші країни Європи зможуть розраховувати на підтримку США.

У дипломатичних депешах (уже з Чехії) є меседж і для Росії. Він від віце-президента США Джо Байдена: «Наша адміністрація не така наївна стосовно Росії, як може декому здаватися. Ми бачимо, що Росія прагне мати власні зони впливу у світі. Досягнути цього Росія хоче шляхом монополізації енергетичної сфери. Нас не турбує, чи купуєте ви ядерну енергію у Франції або в США, але якщо ви купуєте її в Росії, то тут у мене виникають запитання». Дж.Байдена, як випливає з депеш, дивує, що країни Європи недостатньою мірою реагують на загрозу того, що «одна країна може легко перекрити їм кран». До речі, недавно енергетичний комітет Європейського парламенту вже висловив занепокоєння з приводу можливого посилення впливу російської компанії на внутрішньому ринку однієї з найбільших країн Євросоюзу — Німеччини.

У розсекречених депешах міститься досить чітка й конкретна позиція щодо України. По-перше (і це для нашої країни дуже важливо), в українсько-російському газовому конфлікті США — на боці України.

Дж.Байєрлі писав: «Я апелював до голови «Газпрому» словами комісара ЄС, який у розпал газового конфлікту після детальної перевірки говорив про те, що не помітив ніяких ознак крадіжки газу з боку України… Міллер відповів досить сердито, що ніхто не сумнівається в тому, що Україна газ крала. Він часто підвищував голос й інколи навіть підстрибував з місця. Міллер називав українських лідерів «кримінальним підприємством», а самі дії України під час кризи нелогічними». Далі з документів убачається, що посол США виступав чи не як адвокат України. Чи можемо ми розраховувати сьогодні на таку підтримку з боку США? Виглядає, що так.

Американську сторону не приваблювала й ідея альтернативного газопроводу в обхід України. Разом з тим США пропонує Україні шукати альтернативу російському газу, натякаючи на готовність цьому посприяти.

Також привертає увагу ще одна депеша, яка надійшла до Держдепу США в січні 2011-го. В.Тейлор писав: «Ю.Тимошенко має розказати всю правду про газові контракти. Включаючи формулу розрахунків, інші деталі. Інакше вона поставить і себе, і ці угоди під удар».

Мабуть, цю тезу також можна вважати своєрідним меседжем для колишнього українського Прем'єра. Такий собі заклик до щиросердного зізнання.

ПРОЦЕС

Тяжке м'яким не буває.

Чи може суд призначити Тимошенко умовне покарання?

› Закінчення, початок на стор.1

Так, з одного боку, Ю.Тимошенко вперше опинилася під слідством і могла б розраховувати на певну поблажливість з боку суду. Але злочин, в якому її обвинувачують, є тяжким, що апріорі унеможливлює звільнення від кримінальної відповідальності за будь-яких обставин.

Та й, на думку політичних експертів, зокрема Володимира Фесенка, обвинувачення, яке висунуто Ю.Тимошенко, «зменшує можливість простого виходу» з цього процесу. Більше того, за його словами, амністувати Ю.Тимошенко також неможливо. Тому політолог прогнозує, що із цієї ситуації можливі два виходи — або перекваліфікувати обвинувачення, або повернути справу на дорозслідування. «Щодо засудження (Ю.Тимошенко), то це цілком можливий варіант», — переконаний політолог.

Водночас Ю.Тимошенко могла б розраховувати на звільнення від відбування покарання. Кодекс надає суду таку можливість, якщо остаточний вирок не перевищуватиме 5 років. Але санкція ч.3 ст.365 КК, за якою наразі кваліфікується злочин, має як найнижчу межу 7 років позбавлення волі. Тобто спочатку суддя повинен віднайти пом'якшувальні обставини, що дозволили б йому застосувати покарання, яке було б нижчим за найнижчу межу.

Однієї з таких обставин точно не буде. Адже не в інтересах Ю.Тимошенко визнавати себе винною. Та і її поведінка впродовж усього процесу була далекою від процесуальних норм, що не могло не позначитись на ставленні судді до неї. Кількість політичних прихильників, членів партії чи якісь інші чинники на пом'якшення вироку вплинути не можуть. Добровільно відшкодовувати держбюджету завдані підписанням газової угоди збитки Юлія Володимирівна також стовідсотково не стане. Донька в неї доросла, заміжня і цілком заможна, а отже, не потребує материнської опіки.

Тому складно погодитись із політологом Михайлом Погребинським, який припускає застосування ст.69 КК. Можливо, дійсно, це був би, як уважає політолог, «найкращий варіант і для влади, і для Ю.Тимошенко». Однак право призначити покарання нижче за найнижчу межу має грунтуватися на об'єктивних аргументах. А саме їх у даній справі і бракує. Принаймні «традиційних».

Крім того, пікети біля будинку суду, коментарі в пресі і поведінка в судовій залі прихильників Юлії Володимирівни можуть виявитися ведмежою послугою для підсудної. Адже м'який вирок може бути розцінений як такий, що винесений Р.Кірєєвим під тиском. Тому, найімовірніше, найближчим до істини є політолог Віктор Небоженко, який упевнений, що Ю.Тимошенко доведеться відбувати реальне покарання у в'язниці.

Сподіватися на втручання глави держави в правосуддя також не доводиться. Президент Віктор Янукович не один раз наголошував на тому, що «лише справедливе правосуддя і закон, а не політична доцільність мають визначати: була дія громадянина злочином чи ні». Єдине, що теоретично може зробити в цьому випадку глава держави, це видати акт про помилування. Однак таке рішення є можливим виключно після особистого звернення Ю.Тимошенко, коли вона почує вирок суду. Не складно передбачити, що саме з огляду на політичну доцільність вона й не попросить свого опонента на виборах бути поблажливим до неї. А застосувати до екс-прем'єра амністію неможливо — знову ж таки через тяжкість злочину.

Коли зустрічаються політика і право, хтось має поступитись. У зазначеній справі все йде до того, що вперше закон візьме гору над політичною доцільністю. А що з цього вийде — це вже питання до політологів.

Востаннє Ю.Тимошенко залишала суд без супроводу конвою місяць тому — 4 серпня.

ГУЧНА СПРАВА

Пукач заговорив

ГАЛИНА ДОСТАТНЯ

Печерський районний суд м.Києва 30 серпня приступив до допиту екс-глави департаменту зовнішнього спостереження МВС України Олексія Пукача, обвинуваченого в убивстві Георгія Гонгадзе. За інформацією адвоката вдови журналіста Мирослави Гонгадзе — Валентини Теличенко, О.Пукач частково визнає свою вину в скоєних злочинах.

На відміну від багатьох обвинувачених, які на попередньому слідстві дають зізнавальні показання, а потім відмовляються від них у суді, екс-глава департаменту зовнішнього спостереження МВС поводиться досить послідовно. Він багато в чому підтвердив свої колишні показання. «О.Пукач визнає, що власноручно скоїв убивство Г.Гонгадзе, водночас стверджує, що зовнішнє спостереження за журналістом було законним», — повідомила В.Теличенко за підсумками перших допитів підсудного в суді. «Також О.Пукач не визнає своєї вини в знищенні документів зовнішнього спостереження за Г.Гонгадзе у 2003 році. Каже, що він документи не знищував, а це робили його підлеглі, коли він був у відпустці», — додала адвокат.

Більш того, в суді генерал вирішив звинуватити вбитого ним журналіста. Колишній міліціонер заявив, що з 1997 року Г.Гонгадзе, а також нинішній редактор «Української правди» Олена Притула й Олексій Подольський готували державний переворот. Як заявив О.Пукач, убивши журналіста, він урятував Україну. За словами В.Теличенко, в суді екс-шеф міліційної «наружки» розповідає про себе як про героя.

Проте, мабуть, найважливіше в показаннях О.Пукача — це підтвердження ним колишніх свідчень про замовників убивства Г.Гонгадзе. «Він називає ті прізвища, які називав раніше: Кучма, Кравченко, Литвин, Джига. Але назвати ці прізвища мало — потрібно чесно описувати обставини, тому що тільки чесно описані обставини можуть бути підтверджені в ході судового слідства», — відзначила адвокат.

В.Теличенко переконана, що під час досудового слідства органи прокуратури не перевіряли належним чином показання О.Пукача.

Г.Гонгадзе зник у Києві 16 вересня 2000-го. У листопаді того ж року в лісі Київської області був виявлений обезголовлений труп, який, за висновками експертів, міг бути тілом журналіста. У 2009-му в Київській області були знайдені кістки, котрі, як заявила Генпрокуратура, є фрагментами черепа Г.Гонгадзе. Проте тіло досі не віддано землі, оскільки мати журналіста відмовляється визнавати, що знайдені останки належать її синові.

О.Пукач тривалий час перебував у розшуку у зв'язку з причетністю до вбивства журналіста, в липні 2009-го був затриманий у Житомирській області й відтоді перебуває під вартою. Генпрокуратура в грудні 2010 року заявила про завершення розслідування кримінальної справи за обвинуваченням О.Пукача в убивстві Г.Гонгадзе. Слідство встановило, що генерал убив журналіста за вказівкою на той час міністра внутрішніх справ Юрія Кравченка. 18 серпня 2011 року Печерський райсуд м.Києва виділив зі справи за обвинуваченням О.Пукача в окреме провадження матеріали, що стосуються Ю.Кравченка, і відправив їх на дослідування.

ПРОЦЕС

Луценкові дали підлікуватись

Печерський районний суд м.Києва оголосив перерву в судовому процесі у «справі екс-глави МВС Юрія Луценка» до 19 вересня. Головуючий суддя Сергій Вовк умотивував це рішення тим, що для проведення медичного обстеження підсудного (про що на останньому засіданні клопотав захист) потрібен час.

golosua.com
Після голодування Ю.Луценко значно схуд і дотепер почувається заслабким.

На останніх засіданнях у «справі Луценка» суд допитав чотирьох потерпілих (Миколу Сидоренка, Сергія Третьякова, Віктора Костенка і Юрія Наріжного) і приступив до допиту свідків. Усього їх понад 150, тільки обвинувачення просить викликати для надання свідчень 148 чоловік. 29 серпня допитували колишніх підлеглих Ю.Луценка — співробітників управління з питань працевлаштування МВС Сергія Шумила і Юрія Кошеця. Попри те що їх викликали як свідків обвинувачення, вони заявили: Леоніда Приступлюка взяли на роботу до МВС без порушення законодавства.

На тому ж засіданні адвокати Ю.Луценка повідомили, що їхній підзахисний занедужав. «Він скаржиться на біль у верхній частині живота, нудоту і загальну слабкість. Крім того, він не набирає ваги», — заявив у суді адвокат Олексій Баганець і попросив, щоб Ю.Луценка оглянули лікарі. Суддя С.Вовк дослухався захисту і переніс засідання на 19 вересня.

Нагадаємо: Печерський районний суд м.Києва розглядає «справу Луценка» з кінця травня. Екс-міністрові пред'явлено обвинувачення в скоєнні злочинів, передбачених ст.191 («заволодіння державним майном в особливо великих розмірах шляхом зловживання службовим становищем», «за попередньою змовою з групою осіб») і ст.365 КК («перевищення службових повноважень, що призвело до тяжких наслідків»).

СЛІДСТВО

«Регіони» б'ють по Харі

БОРИС РУДЬ,
«Подробиці»

26 серпня в офісі Федерації профспілок учинили обшук. Співробітники прокуратури і податкової інспекції вилучили низку документів. Керівництво ФПУ вже встигло назвати дії силовиків незаконними і вмотивованими інтересами бізнес-структур високопоставлених осіб держави. У партії влади намічається черговий розкол.

Профспілки в будь-якій країні є досить впливовою силою. Вони можуть в одну мить вивести на вулиці десятки тисяч людей, добитися від працедавців і держави необхідних поступок, підвищення соціальних виплат чи збереження низки гарантій. Інколи профспілки використовували і в досить непривабливих справах. Так, у США починаючи з 20-х років XX ст. говорили про дуже тісний зв'язок низки профспілок із мафією. Фактично перші годують останню. І, незважаючи на всі кроки американської влади, зв'язок цей складно розірвати. Проте навіть за таких обставин профспілки США, як правило, відстоювали інтереси американських робітників.

Водночас часто профспілки не мають у своєму розпорядженні мільйонних статків. Так, є профспілкові фонди, які використовує американська мафія для фінансових махінацій. Але нерухомості, яка би коштувала мільярди, в зарубіжних профспілок, як правило, немає. Інша справа — Україна.

Профспілкам нашої країни в спадок від УРСР дісталися солідні ресурси. Йдеться не про фінанси — гіперінфляція за останні роки існування СРСР зробила свою справу. На балансі українських профспілок опинився інший, навіть привабливіший, ресурс — земля і нерухомість. Незважаючи на те що почали з'являтися незалежні профспілки, левова частка нерухомості, як і раніше, перебувала у віданні Федерації профспілок, чия будівля з годинником на майдані Незалежності стала одним із символів Києва.

В.Хара каже, що знає прізвища тих, хто зазіхає на профспілкове майно. Але не називає їх…

Що таке профспілкова нерухомість? Це в першу чергу санаторії, розташовані в дуже привабливих для інвесторів і покупців місцях, зокрема на півдні й заході України. Однак останнім часом відпочити там звичайному працівникові все складніше. Як і туристові — на узбережжі Чорного моря, де навіть деякі державні заповідники взято кимось в оренду (!). А профспілкова путівка не може врятувати, адже багато санаторіїв — уже не в руках профспілок.

Така ситуація назрівала не один рік. Але лише недавно вона привернула пильну увагу Генеральної прокуратури і Державної податкової адміністрації. Як наслідок, ГПУ порушила більше 20 кримінальних справ щодо відчуження об'єктів профспілкового майнового комплексу. Така активність ФПУ під час розпродажу свого майна зацікавила навіть комісію під керівництвом першого віце-прем'єра Андрія Клюєва, яка досліджувала сумнівну приватизацію держмайна.

Як повідомляє «Газета по-українськи», в середині липня відбулось екстрене закрите засідання президії ФПУ, на якому мали обговорити питання про «стримання» зусиль ГПУ в розслідуванні зловживань під час приватизації профспілкового майна. Джерела «Газети…» в президії Федерації профспілок стверджують, що, попри все, голова ФПУ Василь Хара, проштовхуючи майнові рішення, завжди запевняє: все погоджено з керівництвом держави. Разом з тим це не заважає профспілковому керівникові погрожувати владі «новими майданами».

Привселюдно ж В.Хара говорить, що активність Генпрокуратури спричинена, власне, бажанням відібрати в ФПУ те майно, що залишилось. «Уперше за 20 років чиняться подібні дії. Це робиться для того, щоб відібрати у Федерації профспілок України те майно, яким користується сьогодні народ України. А вони хочуть виставити це майно на продаж і покласти гроші собі до кишені», — каже В.Хара.

Проте керівники ФПУ не такі одностайні в думках: до 1 вересня В.Харі запропонували визначитись із тим, хто він — голова ФПУ чи нардеп, а 7 вересня у Федерації профспілок заслуховуватимуть звіт про діяльність В.Хари. Судячи з усього, він уже встиг неабияк набриднути деяким функціонерам ФПУ. Проте здаватися В.Хара не збирається. І заради себе готовий навіть суттєво зіпсувати відносини з «рідною» партією.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Ради суддів адміністративних судів Микола КОБИЛЯНСЬКИЙ:

«Завдяки тим, хто бажає розвивати демократію, адміністративна юстиція є, а суди ефективно працюють»

Микола КОБИЛЯНСЬКИЙ
народився 8 березня 1959 р. в с.Старій Котельні Андрушівського району Житомирської області.
У 1983—1987 рр. навчався в Харківському юридичному інституті ім. Ф.Е.Дзержинського за спеціальністю «Правознавство».
З 1987 до 1993 р. працював у органах прокуратури.
У 1993—2002 рр. — суддя Андрушівського районного народного суду Житомирської області.
З 2002-го протягом 4 років обіймав посаду судді Апеляційного суду Житомирської області. З 2006 р. і до цього часу працює у Вищому адміністративному суді.
21 червня 2010 р. обраний головою Ради суддів адміністративних судів, указом Президента від 20.09.2010 призначений на посаду члена Вищої ради юстиції.
Микола Генріхович — заслужений юрист України.

МАРИНА ЗАКАБЛУК

9 вересня «адміністративники» зберуться на конференцію, аби з'ясувати, як їм жилося в умовах нових реалій, чи вдалося закону «Про судоустрій і статус суддів» вивести вітчизняне судочинство на новий рівень. Незадовго до зібрання представників адмін'юстиції голова Ради суддів адмінсудів Микола КОБИЛЯНСЬКИЙ в ексклюзивному інтерв'ю нашому тижневику розповів, з якими фінансовими проблемами обителям Феміди довелося стикнутися наприкінці минулого і в першому півріччі нинішнього року. Також Микола Генріхович поділився своїми думками про те, чи ефективнішою стала робота Державної судової адміністрації після проведеної реформи і чи вдається цьому органу належно здійснювати забезпечення діяльності Феміди.

«Найвагомішим досягненням адмінсудів є створення працездатних колективів»

— Миколо Генріховичу, на початку своєї кар'єри ви обіймали посади помічника прокурора і власне прокурора. Що вас спонукало одягти мантію?

— Мені подобалася робота в прокуратурі. Вона не менш відповідальна, ніж робота судді, вона така ж цікава і така ж нелегка. Проте так склалися сімейні обставини, що бажано було мешкати ближче до місця проживання старенької мами. І коли в районі її проживання (а це Андрушівський район Житомирської області, де я народився і закінчив 10-річку) з'явилася вакансія судді, я, не вагаючись, подав необхідні документи і згодом був обраний суддею. Працював у своєму рідному районі майже 9 років.

— У 2006 році ви прийшли до Вищого адміністративного суду. Це був той час, коли адмін'юстиція тільки-но ставала на ноги. Вже 5 років ви йдете пліч-о-пліч з нею. Які труднощі за цей період траплялися на шляху становлення адмінсудочинства, які найвагоміші його досягнення ви б виокремили?

— Якщо говорити про труднощі, то вони, на жаль, притаманні всій судовій системі України. Проте, звичайно, суди адміністративної юрисдикції, особливо на етапі започаткування своєї діяльності, потребували найбільшої уваги з боку держави, зокрема в питаннях забезпечення приміщеннями, фінансування, допомоги в організації роботи з боку Верховного Суду. Однак цього не сталось, а навпаки, було перешкоджання і небажання допомогти, намагання знищити адміністративні суди, як кажуть, у зародку. Завдяки згуртованості суддів нашої юрисдикції, підтримці тих, хто бажав і бажає розвивати демократію та створювати правову державу, адміністративна юстиція є, а суди ефективно працюють.

Залишаються проблеми у фінансуванні судів за всіма видатками, необхідними для забезпечення належного здійснення судочинства. Найвагомішим досягненням адміністративних судів, уважаю, є створення працездатних колективів, стійка позитивна моральна атмосфера в них, бажання і вміння працювати на виконання завдань адмінсудочинства.

— Ви — представник третьої судової палати ВАС, яка спеціалізується на розгляді справ, пов'язаних із забезпеченням юстиції, з відносинами публічної служби. На зборах суддів ВАС секретарі палат говорять про проблеми: не вистачає суддів, велике навантаження. З якими нюансами в роботі стикається третя судова палата?

— У третій судовій палаті, як і в інших палатах ВАС, робота налагоджена на досить високому професійному рівні. Дійсно, навантаження надзвичайно велике. Причиною цього є перш за все велика кількість нерозглянутих касаційних скарг, які ВС передав до ВАС ще до започаткування діяльності останнього. За період із січня до липня 2011 року до ВАС надійшло 47349 матеріалів, що майже вдвічі перевищує показник аналогічного періоду 2010 року (27000). Середньомісячне надходження матеріалів на розгляд до одного судді ВАС із 89 у січні — липні 2010 року збільшилося до 150 у відповідному періоді 2011 року. З урахуванням залишку нерозглянутих справ та матеріалів станом на 1 січня 2011 року (54599) на розгляді в суддів перебувало 101948 справ та матеріалів.

Упродовж зазначеного періоду судді ВАС ухвалили 29528 рішень. Залишок нерозглянутих справ та матеріалів станом на 1 серпня 2011 року становить 72484. Упродовж лютого — квітня цього року відповідно до закону від 2.12.2010 «Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо передачі справ, пов'язаних із соціальними виплатами» до ВАС надійшло близько 22000 касаційних скарг у справах зазначеної категорії. За штатом у ВАС передбачено 97 суддів, а на сьогодні є тільки 63. Суддів у палатах не вистачає, тому що відсутня можливість облаштування для них та для працівників апарату робочих місць. Проте ця проблема вирішується.

Якщо говорити про нюанси в роботі третьої судової палати, то особливостей, які були б притаманні тільки їй, немає. А взагалі, нюанс один — це неоднакове застосування закону, що, хоч як прикро, трапляється. Ми, як суд касаційної інстанції, усвідомлюємо свою відповідальність за одноманітність практики. Статтею 32 закону «Про судоустрій і статус суддів», яка визначає повноваження вищого спеціалізованого суду, передбачено, що він «надає методичну допомогу судам нижчого рівня з метою однакового застосування норм Конституції та законів України у судовій практиці на основі її узагальнення та аналізу судової статистики; дає спеціалізованим судам нижчого рівня рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної судової юрисдикції». На виконання цієї норми закону судам нижчого рівня постійно направляються інформаційні й оглядові листи, у підготовці яких беруть участь і судді, і працівники апарату.

Пленум ВАС дає свої роз'яснення для забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні адміністративних справ. Крім того, із цією метою 17.06.2011 збори суддів ВАС затвердили Положення про базу правових позицій ВС та ВАС в адміністративних справах. Ця база буде, безперечно, великою допомогою для суддів. Ми розуміємо, що будь-які узагальнення та роз'яснення мають рекомендаційний характер, як і те, що вони повинні бути належно і достатньо обгрунтовані, що ускладнить, а то й унеможливить прийняття протилежного рішення.

«Нині ДСАУ по-діловому і турботливо підходить до підготовки бюджетних пропозицій»

— У червні 2010 року вас обрали головою Ради суддів адміністративних судів, а вже через кілька місяців вам довелося організовувати її діяльність у нових законодавчих реаліях. Які складнощі при цьому виникали?

— Я звик до командної роботи. Є команда однодумців, які не рахуються з часом, а ініціативність уважають своїм обов'язком. Тому жодних труднощів у організації роботи РСАС не було. Тим паче що і я, і багато інших колег, які ввійшли до ради, мали досвід роботи в органах суддівського самоврядування.

— Як ви ставитеся до того, що кількість членів РСАС зменшилася до 11 осіб? Чи важко в такому складі виконувати обов'язки, покладені на орган суддівського самоврядування?

— Це позитивна зміна, яка дає можливість оперативніше вирішувати нагальні завдання та виконувати в період між конференціями функції суддівського самоврядування.

— Те, що голови судів не можуть бути обирані до РСАС, — позитив чи негатив?

— На мою думку, це позитив, оскільки навантаження на членів ради з огляду на її функціональні завдання, визначені ст.122 закону «Про судоустрій і статус суддів», досить велике. Судді ж, які обіймають адміністративні посади, та секретарі судових палат ВАС мають також великий обсяг обов'язків, виконання яких потребує і часу, і знань, й енергії. Крім того, саме рада суддів уносить подання до Вищої ради юстиції щодо призначення суддів на адміністративні посади та звільнення їх з таких посад.

Зрозуміло, що будь-яка зацікавленість або упередженість у цих питаннях недопустимі. Рішення ради не повинні породжувати в когось будь-які сумніви щодо об'єктивності та наявності однієї мети — забезпечення здійснення судочинства на належному рівні. Потрібно пам'ятати і про те, що рішення ради є обов'язковими для суддів, які займають адміністративні посади в судах відповідної юрисдикції.

— Яких повноважень, на вашу думку, не вистачає РСАС, які додаткові важелі в її руках не були б зайвими?

— Вважаю, що повноважень РСАС, визначених ст.122 закону «Про судоустрій і статус суддів», достатньо для виконання завдань цього органу суддівського самоврядування.

— На останньому засіданні РСАС неодноразово звучало запитання: чи потрібна судам Державна судова адміністрація? Як ви вважаєте, ця структура судам не потрібна в принципі чи її необхідно реформувати, розширити (чи навпаки — зменшити) коло виконуваних нею обов'язків?

— Дійсно, таке запитання звучало. Викликано це тим, що через недофінансування судової системи взагалі, а судів новоствореної адмін'юрисдикції особливо, фактично блокується робота. Відсутність коштів, особливо в окружних та апеляційних судах, на конверти, папір, оплату поштових послуг тощо неодноразово призводила до неможливості розгляду справ. Потрібно наголосити, що заробітки в суддів цих судів надто малі, а оплата праці службовців апарату судів узагалі мізерна — на рівні мінімальної заробітної плати. Звідси — штатна недоукомплектованість та плинність кадрів, що негативно впливає на якість судочинства.

Рівень матеріального і побутового забезпечення суддів після прийняття закону «Про судоустрій і статус суддів» також значно зменшився. Так, законодавчо не передбачено ні витрати на щорічне санаторно-курортне лікування, ні витрати на встановлення й оплату квартирної охоронної сигналізації. Статтею 132 цього ж закону передбачено, що «після призначення на посаду суддя… який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду». Однак уже рік минув з дня набрання чинності законом, а порядок вирішення цих питань не визначений.

Виходячи з того, що ст.140 закону обов'язок щодо фінансування та створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів покладено на державу, виникає запитання: а чи ДСАУ відповідальна за хронічне недофінансування судової системи в цілому й адміністративних судів зокрема?

Щодо питання ліквідації ДСАУ, її реформування або розширення чи зменшення повноважень… Виходячи з того, що правові засади організації судової влади та здійснення судочинства передбачають існування такої структури, то до внесення змін до закону «Про судоустрій і статус суддів» я не бачу можливості щось обговорювати із цього питання.

— Чому ж ДСАУ уникає залучення адмінсудів до формування бюджетних пропозицій на 2012 рік?

— Хочу відзначити, що ДСАУ, очолювана Русланом Кирилюком, по-діловому і турботливо підходить до вирішення питань підготовки пропозицій до проекту держбюджету щодо фінансування судової влади на 2012 рік. До участі в цьому процесі нині адмінсуди залучені. Говорити про минуле наразі недоцільно, а яким буде майбутнє — побачимо.

«Після перерозподілу коштів відбулося чергове перетягування «короткої ковдри»

— Як ви оцінюєте той факт, що ДСАУ намагається перекласти свої обов'язки на органи суддівського самоврядування (наприклад, це стосується останнього рішення про перерозподіл коштів між апеляційними адмінсудами, до прийняття якого намагалися долучити раду)? Говорячи про перерозподіл видатків, хотілося б поцікавитися: чи не вбачається в цьому намагання посварити адмінсуди між собою, спровокувати певні конфлікти, втрутитися в їх діяльність?

— Відповім коротко. Навіть не припускаю, що ДСАУ мала чи має намір посварити між собою адміністративні суди, спровокувати конфлікти, втрутитися в їх діяльність. Намагання спонукати РСАС прийняти рішення щодо перерозподілу коштів між апеляційними адміністративними судами було викликане лише одним бажанням — використати РСАС як щит від невдоволення такими діями ДСАУ. Зауважу, що прийняття подібних рішень органами суддівського самоврядування неможливе з огляду на обсяг їхніх повноважень.

До речі, перерозподіл ДСАУ таки провела, і невдоволення має місце, адже перерозподілено не зайві (надлишкові) кошти, а відібрано в одних недофінансованих і передано таким же, котрі перебувають у ще гіршому становищі. Одне слово, відбулося чергове перетягування «короткої ковдри». Ситуацію може врятувати тільки внесення змін до держбюджету на нинішній рік щодо збільшення фінансування адміністративних судів.

«Фінансування має бути однаковим для всієї судової системи і залежати лише від реальної потреби»

— Як ви гадаєте, якщо буде введено норматив матеріальних ресурсів на розгляд однієї справи, стан фінансування адмінсудів покращиться?

— Введення такого нормативу просто необхідне для визначення прогнозованої потреби у видатках із державного бюджету. У той же час саме фінансування залежить від виконання державою вимог ч.1 ст.140 закону «Про судоустрій і статус суддів», а в кінцевому результаті — від її фінансових можливостей. В іншому випадку ми, як і раніше, матимемо декларацію замість закону і фінансування за залишковим принципом та залежність від інших гілок влади, що суперечить Конституції.

— Що потрібно зробити, аби адмінсуди фінансувалися на 100%, а не на 25%?

— Потреби у фінансуванні визначаються постійно в поточному році на наступний, і вони відомі щодо кожної статті видатків. Потрібно просто виконувати вимоги закону «Про судоустрій і статус суддів», адже фінансування всіх судів в Україні здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, а бюджетні призначення на утримання судів належать до захищених статей видатків держбюджету. При цьому законодавчо визначено, що забезпечення функціонування судової влади передбачає:

• визначення в держбюджеті видатків на фінансування судів не ниж-

че рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до закону;

• законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування судів;

• гарантування достатнього рівня соціального забезпечення суддів.

Проаналізувавши ці норми закону, на ваше запитання можу дати єдину можливу відповідь: аби суди фінансувалися на 100% від потреби, парламент має в законі «Про державний бюджет» визначати видатки саме в таких обсягах. Іншої відповіді не існує. Із цього питання Конституційний Суд прийняв рішення від 11.03.2010 щодо офіційного тлумачення ч.1 ст.130 Основного Закону (справа про фінансове забезпечення діяльності судів).

— Як ви вважаєте, чи вдасться переконати ДСАУ ініціювати питання про можливість перерозподілу видатків між бюджетними програмами, а не виключно між адмінсудами? Чи врятує це адмінсуди від зупинення діяльності, про що неодноразово заявляли деякі керівники адмінсудів? Можливо, це і риторичне запитання, але чи сподіваєтеся ви, що фінансування «адмінстративників» буде хоча б на тому ж рівні, що й «господарників»? Чому до цього часу не усунуто цієї нерівності?

— Фінансування має бути однаковим для всієї судової системи і залежати лише від реальної потреби (повинні враховуватися кількість справ, які перебувають на розгляді, штатна чисельність суддів і працівників апарату, потреби в капітальних видатках). Причини нерівності у фінансуванні судів різних видів юрисдикції та неврахування при цьому реальних потреб не зрозумілі, очевидно, нікому.

«Сьогодні існує достатньо державних механізмів гарантування захисту суддів»

— На засіданнях РСАС часто йдеться про проблеми, з якими стикаються суди при використанні автоматизованої системи документообігу. Як можна усунути її недоліки, зняти загрозу відповідальності, що нависла над судами, за некоректну роботу системи? Чому розробники до цього часу не представили адмінсудам якісний продукт? Програми інформатизації в судах працюють, то чому ДП «УСС» пропонує включити до бюджетного запиту на наступний рік завищені «тарифи» на інформаційно-технічне забезпечення?

— Дійсно, ми порушуємо ці питання на засіданнях РСАС, але відповіді на них має давати ДСАУ.

— Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення самостійності судів і незалежності суддів. На засіданнях РСАС звучали заяви, що на представників адмін'юстиції здійснюються напади, завдається шкода їхнім транспортним засобам. Чи вдається органам суддівського самоврядування захистити суддів від такого тиску? Яких державних механізмів гарантування захисту, незалежності суддів у прийнятті рішень сьогодні не вистачає?

— Я вважаю, що сьогодні існує достатньо державних механізмів гарантування захисту суддів та забезпечення їх незалежності в прийнятті рішень. Роль органів суддівського самоврядування в цих питаннях є опосередкованою. Ми реагуємо на такі факти, але законодавець функції безпосереднього захисту суддів поклав на правоохоронні органи. Звичайно, у випадку їх бездіяльності або неефективної роботи РСАС осторонь не стоятиме.

— РСАС проводила «перевірку», надавала методичну допомогу Одеському та Київському апеляційним адмінсудам. Для голови КААС Анатолія Денісова така «ревізія» закінчилася звільненням. Які були наслідки неналежної організації роботи суду для голови ОААС Віктора Алєксєєва? Як РСАС визначає, де та межа, коли за неналежну організацію роботи суду керівника потрібно звільнити, а коли — ні?

— Перш за все хочу наголосити, що «перевірки» не проводилися. Вивчався стан організації роботи цих судів та надавалася методична допомога. Кожен із членів ради, вивчивши довідку, підготовлену за наслідками проведеної роботи, мав змогу сформувати власну думку про стан організації роботи суду і голосувати на засіданні за те чи інше рішення.

— 2010 рік був для вас знаковим. Ви не лише очолили РСАС, Президент призначив вас членом ВРЮ. Як оцінюєте свою роботу в цілому, як на неї вплинула реформа 2010 року?

— ВРЮ працює стабільно, а отже, реформа позитивно вплинула на її роботу.

— Підбиваючи підсумки роботи РСАС у 2010—2011 роках і готуючись до звіту на конференції суддів адмінсудів 9 вересня, скажіть: якими є досягнення РСАС за рік? Що ще потрібно зробити?

— У даний час йде активна підготовка до проведення конференції. Про недоліки й досягнення, про проблеми та шляхи їх вирішення, про плани на майбутнє всі, хто читає «ЗіБ», зможе дізнатись із публікацій журналістів, які побувають на цьому заході.

— І наостанок наше традиційне питання: що б ви побажали читачам газети «ЗіБ»?

— Бажаю сприймати життя як безперервний рух до досконалості, якій немає меж.

ІНЦИДЕНТ

Мантія без гальм

ОЛЕКСАНДРА ПІОНТКІВСЬКА

Трагічні ДТП на вітчизняних автошляхах стали явищем звичним. Тільки минулого року під колесами автомобілів загинуло близько 7 тис. українців. І ця статистика, на жаль, з року в рік тільки погіршується. Нерідко винуватцями аварій ставали представники так званої золотої молоді або ж високопосадовці, які перебували в нетверезому стані. А нещодавно список таких горе-водіїв поповнив представник третьої гілки влади.

Миттєва реакція

Інцидент трапився 9 серпня в Івано-Франківську. Як повідомляють «Українські новини» з посиланням на речника обласного управління ДАІ Костянтина Кулака, аварія сталася близько 23.00 на вул. В'ячеслава Чорновола. Суддя господарського суду області, керуючи автомобілем «Волга», збив двох співробітників КП «Водоекотехпром», один з яких загинув, другий — з численними травмами шпиталізований.

Відразу висунули версію, що водій був напідпитку і не впорався з керуванням через перевищення швидкості. Вже через кілька днів у ЗМІ з'явилися відомості, що в аналізах крові винуватця ДТП виявлений алкоголь. Правда, поки що цю інформацію правоохоронці офіційно не підтвердили.

Подія викликала значний суспільний резонанс, уже 11 серпня на офіційному сайті Вищого господарського суду з'явилася заява його очільника Віктора Татькова. У ній, зокрема, йдеться про те, що представник суду господарської юрисдикції спричинив аварію, в якій одна людина загинула, а друга — була травмована. Керманич ВГС також зазначив, що, за непідтвердженою інформацією, водій автомобіля перебував у стані алкогольного сп'яніння.

«Звертаю увагу всіх суддів та працівників господарської юрисдикції на обов'язок дотримання морально-етичних принципів поведінки», — йдеться в заяві В.Татькова. Він рекомендує головам та керівникам апаратів господарських судів терміново провести у своїх колективах роз'яснювально-профілактичну роботу щодо дотримання Кодексу суддівської етики та етики поведінки державного службовця.

У разі підтвердження вини представника Господарського суду Івано-Франківської області В.Татьков обіцяє, що внесе подання до Вищої ради юстиції щодо позбавлення свого колеги статусу судді.

Перший, але не останній?

Взагалі етичну планку перед суддями підняли ще в минулому році, після ухвалення закону щодо недопущення зловживання правом на оскарження. Після цього в ст.32 закону «Про Вищу раду юстиції» до списку проступків, які кваліфікують як порушення присяги, додали ще один пункт — порушення морально-етичних принципів поведінки судді. Вперше за допомогою новоствореного законодавчого механізму члени ВРЮ розгледіли ознаки порушення присяги в діях тепер уже екс-очільника Окружного адміністративного суду м.Києва Олега Бачуна. Він став чи не єдиним суддею, який залишився без мантії через, зокрема, і морально-етичну складову. Втім, до колишнього керманича ОАС столиці міг приєднатись і суддя Дарницького районного суду м.Києва, який минулого року влаштував стрілянину в черкаському кафе. Нагадаємо: у результаті сварки, що переросла в бійку зі стріляниною, суддя кілька разів стріляв у місцевого жителя, якого потім було доставлено в лікарню з трьома кулями в тілі. Однак потерпілим у цій справі було визнано саме законника, а нещодавно пораненому селянину суд призначив покарання у вигляді 2 років обмеження волі умовно. Використання ж суддею вогнепальної зброї визнали правомірним самозахистом.

Щоправда, відразу після того, як про стрілянину написали в ЗМІ, на офіційному сайті ВРЮ з'явилося повідомлення, аналогічне заяві В.Татькова. «У випадку підтвердження протиправних дій судді Дарницького районного суду м.Києва ВРЮ негайно розгляне питання про внесення подання про звільнення його з посади за порушення присяги», — так прокоментував цей інцидент очільник Ради Володимир Колесниченко. Проте 19 квітня 2011 р., на засіданні цього конституційного органу, було затверджено результати перевірки, проведеної першим заступником Генпрокурора Ренатом Кузьміним за відомостями, викладеними в ЗМІ, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення судді за порушення присяги.

Як будуть розгортатися події у випадку з івано-франківським законником, дізнаємося незабаром. Очевидним є одне: такі випадки з особами, покликаними діяти від імені держави, суттєво підривають авторитет усього суддівського корпусу.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Покращте статус помічника!

Закон «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції, затверджене Радою суддів України, — крок уперед у визнанні та врегулюванні правового статусу служителя Феміди. Однак, на думку помічників суддів, норми щодо порядку їх призначення на посаду, перебування на ній та звільнення з посади лише погіршують їхні права. Тому помічники законників з Придніпровського райсуду м.Черкас звернулися до голів Верховної Ради, РСУ, Державної судової адміністрації та нашого видання з проханням допомогти вирішити порушені питання. Лист подаємо нижче.

Зміни, які сталися в Україні за останні десятиріччя, показують, що вона стала на шлях розбудови правової держави. У зв'язку із цим особливого значення набувають такі вічні цінності, як гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина. У правовій державі людина, її права і свободи проголошені найвищою цінністю, їх визнання і забезпечення відповідними гарантіями — найважливіший обов'язок держави.

Слід відзначити, що протягом майже 5 років існування посади помічника судді в місцевих загальних судах помічники суддів зарекомендували себе як ефективні працівники апарату, здатні суттєво допомогти суддям в умовах зростаючого навантаження.

Згідно з вимогами ч.2 ст.3 Конституції права і свободи людини визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Зазначене свідчить, що найдоступнішим інститутом захисту прав громадян у сфері правових відносин є саме суди першої інстанції. Крім того, їх діяльність покликана сприяти підвищенню авторитету держави. Саме суд є органом, що гарантує та захищає права від імені держави від будь-яких посягань і порушень.

Судова реформа в Україні здійснюється вже не один рік. Про неї можна дізнатися з усіх ЗМІ. І от нарешті здійснено «значний» крок у реалізації судової реформи — 7 липня 2010 р. Верховна Рада прийняла закон «Про судоустрій і статус суддів». Він покликаний започаткувати новий етап судово-правової реформи в Україні, удосконалити судову систему в нашій державі.

Цілком природно, що здійснення правосуддя неможливе без чіткої організації роботи апарату судів. У роботі судів не повинно бути випадків тяганини, грубості та неуважного ставлення до громадян. Саме тому в цій роботі основною опорою для суддів є їхні помічники. Згідно з чинним законодавством України помічник судді не здійснює правосуддя, але надає судді допомогу в рамках своїх повноважень. Основними завданнями помічника є:

складання для судді проектів документів;

підбір законодавства та судової практики, необхідних для розгляду суддею конкретної справи;

ознайомлення учасників процесу з матеріалами судових справ;

підготовка матеріалів для розгляду судової справи та контроль за виконанням відповідних документів тощо.

Делегування частини повноважень (підготовка проекту рішення суду) помічнику дозволило значно збільшити продуктивність роботи судді. Вирішення проблеми збільшення обсягу роботи судді в останні роки стало можливим завдяки введенню посади помічника судді.

Незважаючи на важливість роботи помічника і його незамінність для судді, правовому статусу першого на законодавчому рівні не було приділено належної уваги. До липня 2010 р. посада помічника судді лише згадувалася в законі «Про судоустрій» від 5.06.81, а правовий статус фактично було врегульовано на рівні локальних актів місцевих судів загальної юрисдикції.

У законі «Про судоустрій і статус суддів» з'явилася ст.151 «Помічники суддів судів загальної юрисдикції», яка частково врегулювала правовий статус помічника судді на законодавчому рівні. Так, у цій статті встановлено, що кожний суддя суду загальної юрисдикції може мати помічника, правовий статус і умови діяльності якого визначаються цим Законом та положенням про помічника судді, що затверджується РСУ. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів прикріплюються для кадрового та фінансового обслуговування до апарату відповідного суду, на них поширюється дія закону «Про державну службу». Судді самостійно здійснюють добір помічників. Помічник судді призначається на посаду та звільняється з посади керівником апарату відповідного суду за поданням судді. Помічники суддів з питань підготовки справ до розгляду підзвітні лише відповідному судді.

Рішенням РСУ від 25.03.2011 затверджено Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції, в якому знайшли своє відображення ті питання, яких немає в законі, зокрема порядок відбору помічника, порядок проходження ним державної служби, підпорядкування та відносини з керівником апарату та головою суду, порядок і підстави звільнення з посади.

Безперечно, введення до закону «Про судоустрій і статус суддів» окремої статті про помічника судді та затвердження положення про помічника судді є кроком уперед у визнанні та врегулюванні правового статусу помічника. Однак, на нашу думку, норми щодо порядку призначення, перебування на посаді та звільнення з посади помічника судді тільки погіршують становище та права помічника судді як людини і громадянина.

Чомусь наші законотворці забули про захист прав та свобод людини і громадянина, які закріплені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та в Конституції. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Згідно із законами «Про судоустрій і статус суддів» та «Про державну службу» помічники суддів є держслужбовцями. Проте відповідно до положення про помічника судді призначення на посаду помічника здійснюється без конкурсного відбору на підставі письмового подання судді керівником апарату відповідного суду, що фактично є патронатною службою. Крім того, відповідно до даного положення в разі припинення повноважень судді відповідного суду помічник судді звільняється із займаної посади з дотриманням гарантій, передбачених законодавством.

Положення повністю перекреслює та обмежує право держслужбовця на просування по службі, що гарантовано ст.27 закону «Про державну службу». А тому виникає питання, чи варто іншим працівникам суду прагнути зайняти посаду помічника на певний період, адже помічник судді функціонально виконує високоінтелектуальні завдання, пов'язані з аналітикою, дослідженням та вивченням справ, законодавства, яке постійно змінюється, відслідковує документацію, пов'язану з провадженнями у справах. Чи є в цьому сенс?

Ми погоджуємося з тим, що суддя може здійснювати оцінку наявності в особи тих знань і навичок, які, як він уважає, повинен мати його помічник. Суддя також звертає увагу на особистісні та психологічні особливості людини, яка претендує на посаду помічника.

Відповідно до ч.4 ст.149 закону «Про судоустрій і статус суддів» керівник апарату суду призначає на посаду та звільняє з посади працівників апарату, застосовує до них заохочення та накладає дисциплінарні стягнення. Добір працівників апарату суду здійснюється на конкурсній основі. Проте ця правова норма йде врозріз з умовами призначення на посаду помічника судді, де відсутня вимога щодо конкурсного відбору на посаду.

Чому помічник, який успішно та професійно виконує свої посадові обов'язки, прагне й надалі працювати на займаній посаді, має звільнятися разом із суддею, а в кращому випадку (при наявності в суді вакантних місць) йому може бути запропоновано посаду, яка не вимагає вищої юридичної освіти (працівника з обслуговування будинку правосуддя чи друкарки)? Чи це не порушення трудових прав людини?

Ще однією колізійною нормою положення є п.27, відповідно до якого помічники суддів, які були призначені на ці посади до затвердження положення, за їх письмовою згодою, на підставі подання судді, продовжують свою службу на час виконання суддею повноважень у відповідному суді після видання наказу керівником апарату.

А як же бути з одним з основних принципів права щодо неприпустимості зворотної сили закону? Зворотна сила закону — поширення дії закону на випадки, що мали місце до набуття ним чинності. До конкретного факту чи випадку необхідно застосовувати закон, який діяв у момент, коли стався цей випадок або мав місце факт. Це правило відтворює сталість у відносинах між суб'єктами права, впевненість громадян у стабільності їх правового становища, в міцності правопорядку. Чому в даному випадку повинна мати силу зворотна дія закону і погіршуватися становище помічника судді? Адже це є неприпустимим та прямим порушенням ст.58 Конституції, згідно з якою закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Чому не можна здійснювати вибір серед тих досвідчених помічників, які мають незмінне бажання працювати, пропрацювали не один рік і мають великий досвід роботи, професіоналізм та всі ті якості, які повинен мати помічник судді.

Тому звертаємося з проханням переглянути положення правових актів щодо помічників суддів. Маємо надію, що в нашій країні нас можуть почути і прийняти об'єктивне рішення.

Колектив помічників суддів Придніпровського районного суду м.Черкас

ПРЯМА МОВА

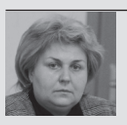

РАЇСА ХАНОВА,
заступник голови Ради суддів України:

— Як член Ради суддів України, яка проголосувала за Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції, я не маю права мати думку, що відрізняється від думки колегіального органу. Я голосувала так само, як інші члени РСУ, за це положення. Приймаючи це положення, ми зробили крок до виконання закону, а наскільки вдалою є ця спроба — час покаже. На нашу адресу надійшло вже чимало звернень від помічників. З того, що я чую від помічників, які працюють зі мною в суді, з того, що я читаю в юридичних виданнях, більше критики спостерігаю щодо окремих положень. Тому, зважаючи на низку звернень, нам доведеться обов'язково повернутись до цього питання, вкотре його обговорити та проаналізувати.

ВІТАЄМО!

АНАТОЛІЙ СКОТАР
3 вересня, 61 рік

Суддя Верховного Суду, заслужений юрист України.

САДІГ ТАГІЄВ
5 вересня, 52 роки

Голова Апеляційного суду Чернігівської області, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук.

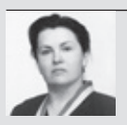

ЖАННА БЕРНАЦЬКА
5 вересня

Суддя Вищого господарського суду.

ПЕТРО СТЕЦЮК
8 вересня, 49 років

Суддя Конституційного Суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук.

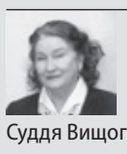

ТЕТЯНА ДАНИЛОВА
9 вересня

Суддя Вищого господарського суду.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

22 серпня 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково:**

- Іванова Сергія Миколайовича на посаду судді Інгулецького районного суду м.Кривого Рогу Дніпропетровської області;
- Савицького Олега Антоновича на посаду судді Апеляційного суду м.Києва;
- Кравченка Іллі Миколайовича на посаду судді Білозерського районного суду Херсонської області;
- Шумської Олесі Володимирівни на посаду судді Софіївського районного суду Дніпропетровської області;
- Тищук Наталії Олексіївни на посаду судді Ленінського районного суду м.Кіровограда;
- Цуренка Віталія Анатолійовича на посаду судді Глибоцького районного суду Чернівецької області;
- Суського Олега Івановича на посаду судді Троїцького районного суду Луганської області;
- Куртлушаєва Мурата Ісмаїловича на посаду судді Господарського суду Автономної Республіки Крим.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

16 серпня 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково:**

- Калініченко Любові Василівни на посаду судді Київського районного суду м.Одеси;
- Пепеляшкова Олексія Степановича на посаду судді Суворовського районного суду м.Одеси;
- Суворової Оксани Василівни на посаду судді Приморського районного суду м.Одеси;
- Новосьолової Галини Германівни на посаду судді Апеляційного суду Донецької області;
- Топал Олени Кирилівни на посаду судді Апеляційного суду Одеської області;
- Лутая Андрія Миколайовича на посаду судді Харцизького міського суду Донецької області;
- Придачука Олега Андрійовича на посаду судді Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області;
- Дядіченко Світлани Володимирівни на посаду судді Чорноморського районного суду Автономної Республіки Крим.

САМОВРЯДУВАННЯ

Синхронні конференції

Загальні й адміністративні суди вирішили зібратись — одночасно.

АНІ ГАЛУК

Час літніх відпусток добігає кінця, і традиційно — з настанням осені — активну діяльність готуються продовжити органи суддівського самоврядування. Робочий старт буде дано вже 9 вересня: на цю дату заплановані 2 конференції — суддів адміністративних та загальних судів.

Попри збіг у часі (передбачається початок обох заходів об 11 год.), питання, які мають розглянути учасники конференцій, різняться. Зокрема, на конференції суддів адмінсудів обговорюватимуться стан здійснення судочинства та основні завдання адмінсудів на 2011—2012 рр., визначатимуться основні напрямки роботи Ради суддів адмінсудів — вирішення внутрішніх питань діяльності адмінсудів та захист інтересів суддів. Ще одне важливе питання — заповнення двох вакантних посад у РСАС. Нагадаємо, що вільні місця в органі суддівського самоврядування з'явилися після того, як торік на X з'їзді суддів законника з ВАС, члена РСАС Олега Сергейчука обрали до Конституційного Суду. А ще один представник РСАС — Сергій Малашкевич з Донецького апеляційного адмінсуду — змінив спеціалізацію: постановою Верховної Ради від 21.04.2011 його переведено до Донецького апеляційного господарського суду.

Натомість відповідно до орієнтовного порядку денного, який Рада суддів загальних судів обговорювала на засіданні 5—6 липня, учасникам конференції запропоновано заслухати звіт про роботу РСЗС у 2010—2011 рр., затвердити положення про РСЗС, ознайомитися з інформацією ДСАУ щодо фінансового та матеріально-технічного забезпечення загальних судів і обговорити питання щодо запровадження інформаційних технологій. Водночас члени РСЗС визнали за необхідне заслухати звіт Ради суддів України, поговорити про стан здійснення правосуддя в країні та зосередити увагу на вдосконаленні закону про судоустрій.

Як і торік, місцем для проведення конференції суддів загальних судів обрали Апеляційний суд м.Києва.

Вже 9 вересня лави РСАС можуть бути поповнені.

В «адміністративників» та «загальників» естафету перехоплять «господарники». Нагадаємо, що 8 липня Рада суддів господарських судів прийняла рішення скликати конференцію 14 жовтня. Тоді ж РСГС вирішила зібратися 15 вересня, аби затвердити порядок денний конференції та визначитися з делегатами.

ТЕНДЕНЦІЇ

Скарги — на спад

З початку 2011 року Мін'юст отримав від громадян майже втричі менше звернень щодо оскарження рішень та дій суддів, ніж за аналогічний період минулого року. Про це повідомив міністр юстиції Олександр Лавринович, посилаючись на статистику звернень громадян до відомства.

Як повідомили в прес-службі Мін'юсту, з початку року до відомства надійшло 804 звернення від громадян, що стосувалися рішень та дій суддів, у той час як минулого року (за цей же період) на розгляд до міністерства надійшло близько 2200 аналогічних звернень.

Загалом, зазначив міністр, скарги на рішення та дії суддів становили лише 1,7% від звернень, що отримав Мін'юст у поточному році.

Основною ж причиною звернень громадян до органів юстиції з початку року була необхідність отримати роз'яснення щодо земельного законодавства та пенсійного забезпечення. Громадяни також запитували про порядок виконання судових рішень немайнового характеру, просили надати роз'яснення щодо діяльності органів державної влади тощо.

У цілому, за словами О.Лавриновича, з початку цього року спостерігається позитивна тенденція щодо звернень громадян до органів юстиції. Так, зафіксовано зменшення скарг та збільшення звернень громадян, в яких вони просять дати роз'яснення з тих чи інших юридичних питань. З майже 48 тис. звернень, що надійшли до Мін'юсту та підпорядкованих йому територіальних органів, скарги становлять трохи більше 20%. При цьому в 2011 році їх кількість порівняно з аналогічним періодом 2010 року, зменшилася на 8%.

Велика кількість скарг стосується невиконання рішень суду. Про це йшлося в майже 16% звернень, що надійшли на розгляд до органів юстиції. При цьому найпроблемнішими були питання, що стосуються примусового стягнення аліментів.

Крім того, за інформацією Мін'юсту, громадяни висловлювали невдоволення організацією роботи органів нотаріату. Зокрема, надходили нарікання на великі черги в державних нотаріальних конторах.

ВККС

Кваліфікаційний «дзвінок»

Першого вересня школярі тільки почали навчання, а судді вже складали іспити

› *Закінчення, початок на стор.1*

А от «кваліфікаційник» Віктор Мікулін турбувався про моральні якості претендентів. «Ви всі проситесь до судів, які знаходяться неподалік вашого дому. А чи не заважатиме це розгляду справ? Адже, можливо, до суду приходитимуть ваші родичі, знайомі, друзі», — хвилювався представник комісії. Кандидати запевняли В.Мікуліна, що за таких умов заявлятимуть про самовідвід.

Урешті-решт О.Галичанський та ще троє його колег отримали перевідні «перепустки». Однак не так пощастило наступній четвірці володарів мантій, які виявили бажання працювати в інших обителях Феміди: жодного з них ВККС не благословила на перехід на інше місце роботи.

Зміна юрисдикції

Кваліфікаційний «дзвінок» покликав за парти п'ятьох законників, які, не пройшовши 5-річний випробувальний строк, вирішили спробувати свої сили в судах іншої юрисдикції. Нагадаємо, що раніше ці претенденти усно відповідали на питання «кваліфікаційників», які визначали рівень їх професійної підготовленості, ступінь готовності вершити правосуддя в обителі Феміди іншої юрисдикції.

21 липня законникам уперше довелося «на папері» доводити комісії спроможність розглядати, наприклад, не лише кримінальні, а й господарські справи. Того дня трьом «адміністративникам» пощастило отримати рекомендації на перехід до райсудів столиці.

Вдруге письмовий кваліфікаційний іспит законники складали вже 1 вересня. На засіданні за допомогою спеціальної комп'ютерної програми для суддів було сформовано тест, вибрано практичні завдання. Також ВККС затвердила склад екзаменаційних комісій для перевірки завдань. Так, «спеціалістами» із загальних судів стали: Микола Мельник, Галина Колеснік та Дмитро Сокуренко. А от Лідія Горбачова, Ніна Фадєєва та В.Мікулін перевірятимуть знання потенційних «адміністративників».

Питання з білета, сформованого за допомогою комп'ютерної програми, відомі лише В.Маслію (на фото) та І.Самсіну.

І.Самсін відкрив присутнім на засіданні представникам ЗМІ невеличку таємницю: питання в екзаменаційних білетах стосуватимуться конституційного права, цивільного та кримінального права і процесу, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини. А завдання відомі тільки йому і секретареві ВККС Володимирові Маслію.

Після того як екзаменатори оцінили роботу суддів, усі представники ВККС ознайомилися з результатами письмового іспиту. Потім на володарів мантій чекала бесіда з «кваліфікаційниками». А от чи отримає законник перевідну «перепустку», наголосив керманич постійно діючого органу, залежить не лише від його знань, а й моральних якостей.

1 вересня іспит мали складати 5 претендентів: Наталія Гриньковська з Черкаського окружного адмінсуду, Юрій Білоус із Мостиського райсуду Львівської області, Сергій Ушенко з Донецького окружного адмінсуду, Ірина Кусік з Білозерського райсуду Херсонської області та Ольга Коблова з Дніпропетровського окружного адмінсуду. С.Ушенко не з'явився, О.Коблову поекзаменували, але рекомендації не дали: уточнюється наявність вакансій у Малиновському райсуді м.Одеси. Решта суддів отримали перевідні «перепустки».

ПРЯМА МОВА

Ігор САМСІН,
голова ВККС:

— Сьогодні в порядку денному є питання: «Про розгляд матеріалів щодо рекомендування суддів для переведення до суду іншої юрисдикції в межах 5-річного строку». Судді загальних судів переводяться до судів адміністративної, господарської юрисдикції або навпаки. Статтею 73 закону «Про судоустрій і статус суддів» передбачається: «Переведення судді в межах 5-річного строку на роботу на посаді судді до суду іншої юрисдикції здійснюється за результатами складення ним кваліфікаційного іспиту». Тобто кандидати на переведення складатимуть той самий іспит, що й ті, хто мріє вдягнути мантію вперше. Тому ми згенерували білет на виявлення рівня знань при переведенні служителя Феміди до суду іншої спеціалізації. Білет складається з 32 запитань і практичного завдання з цивільного судочинства. Всі, хто впораються із завданнями, отримають можливість перевестися до іншого суду.

АДВОКАТУРА ®

АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ
КОЛЕГІЯ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

РОСІЯ

Керівник без виправдання

ФЕДІР БОГДАНОВСЬКИЙ

У першому півріччі 2011 року Верховний суд РФ розглянув усього одну кримінальну справу по першій інстанції, причому підсудним виступив суддя у відставці. Йшлося про колишнього голову Морозовського райсуду Ростовської області Андрія Сидоренка, який скоїв інкриміновані йому злочини: ухвалив завідомо неправосудне рішення і вчинив службове підроблення — ще у 2004 році.

До суду — по підтримку

Відставному судді пропонували закрити справу у зв'язку із закінченням строку давності, але він відмовився, сподіваючись виправдатися перед ВС РФ. Проте почув обвинувальний вирок — штраф у 150 тис. руб. (42 тис. грн.), хоча й зі звільненням від покарання. На думку А.Сидоренка, його дії не містили нічого злочинного, а справу інспірували його колишній керівник і ростовська прокуратура, які були невдоволені «неабиякою самостійністю» голови райсуду.

Проти А.Сидоренка висунули обвинувачення, що в 2004 році він, тоді голова райсуду, незаконно відмовився замінити раніше засудженому А.Пакіну умовне покарання реальним після того, як останній здійснив адміністративне правопорушення. Як стверджувало слідство, А.Сидоренко взагалі не проводив судового засідання в цій справі і сфабрикував матеріали, зазначивши, що на слуханні нібито були присутніми прокурор і підсудний. Мотиви голови Морозовського райсуду слідство пояснювало так: суддя більше 3 місяців не розглядав подання керівника місцевої кримінально-виконавчої інспекції (КВІ), який просив замінити «умовникові» покарання на реальне позбавлення волі, а потім відмовив поспіхом і зі значними порушеннями, щоб уникнути покарання за тяганину.

«Справу Сидоренка» не раз закривали, але все-таки вона дійшла до суду в грудні 2010 року. Згідно зі свідченнями А.Сидоренка у ВС РФ він відмовився замінювати А.Пакіну умовне покарання на реальне тільки тому, що чекав розгляду нової кримінальної справи. У травні 2004 року А.Пакін перебував у СІЗО за новим кримінальним обвинуваченням, процес мав початися в тому ж Морозовському суді буквально через кілька днів. Нехай інший суддя розгляне справу по суті, нібито вирішив А.Сидоренко, а заразом нехай вирішить, чи додавати до нового покарання невідбутий умовний строк, якщо А.Пакіна визнають винним.

Запропонований слідством мотив злочину А.Сидоренка також не пройшов перевірки на достовірність: нібито він сфальсифікував матеріали судового засідання й ухвалив завідомо неправосудне рішення, щоб уникнути стягнення за зволікання із розглядом справи. Дійсно, процесуальні строки розгляду подання керівника КВІ було порушено. Проте навряд чи тяганина в малозначимій справі загрожувала голові суду серйозними наслідками. А.Сидоренко розраховував на виправдання, але ВС РФ ухвалив інше рішення.

Соломонове рішення

Упродовж розслідування судді у відставці неодноразово пропонували закрити справу у зв'язку із закінченням строку давності. Але він скористався правом на судовий розгляд у ВС РФ. Справа слухалася у виїзному засіданні ВС РФ, яке проходило в Ростові-на-Дону в лютому 2011 року.

А.Сидоренко і його син Денис, котрий виступав на процесі як адвокат, заявляли, що відставний суддя не винний в інкримінованих йому злочинах. Проте викликані до суду свідки стверджували протилежне: керівник кримінально-виконавчої інспекції та прокурор засвідчили, що жодного засідання у справі А.Пакіна 21 травня 2004 року не було. Таке стверджували й колишні помічниці А.Сидоренка, і його колишні колеги-судді. Також у суді було доведено, що 21 травня 2004 року сам підсудний А.Пакін не залишав СІЗО в Новочеркаську і на засіданні в Морозовську, яке нібито проводив А.Сидоренко, бути присутнім не міг.

Втім, А.Сидоренко й не стверджував, що це засідання дійсно мало місце і на нім був присутній підсудний. Він наполягав на тій версії, що «засідання» відбулося неформально — в кабінеті голови суду. На нім нібито були присутні і прокурор, і керівник КВІ, і призначений адвокат, які не заперечували проти винесення відмовної постанови на клопотання про скасування умовного засудження А.Пакіна.

Проте ВС РФ не зважив на доводи А.Сидоренка і визнав, що провину останнього доведено. «Порушуючи вимоги ст.399 КПК РФ, — сказано у вироку, — Сидоренко А.В. з метою недопущення подальшого порушення строку розгляду подання, що перебувало в його провадженні більше 3 місяців, без проведення судового засідання виніс (виготовив і підписав) завідомо неправосудний судовий акт. При цьому Сидоренко А.В. вніс до постанови від 21 травня 2004 року завідомо помилкові відомості про факт проведення судового засідання й участь у ньому помічника прокурора Морозовського району Андронової Є.М., керівника КВІ №31 М'яскова С.В., засудженого Пакіна А.Ю. і секретаря судового засідання Ласковець Є.В.».

Оскільки суд визнав А.Сидоренка винним у злочинах невеликої та середньої тяжкості, його засудили до штрафу: за ч.1 ст.305 КК РФ — у розмірі 100 тис. руб. (28 тис. грн.), за ст.292 КК РФ — у розмірі 50 тис. рублів (14 тис. грн.). При цьому колишнього голову райсуду звільнили від покарання — саме через закінчення строку давності. Цей вирок пізніше був повністю підтверджений касаційною колегією ВС РФ.

А.Сидоренко визнає, що не раз здійснював процесуальні порушення, але пояснює це тиском прокуратури й обласного суду.

Можна сказати, що ВС РФ ухвалив у цій справі соломонове рішення. З одного боку, він визнав неприпустимими дії судді, котрий проводив судові засідання «на папірцях», з другого — нікого серйозно не покарав. Водночас показовим є той факт, що сам А.Сидоренко вважає свої дії не злочином, а звичайною практикою. До моменту винесення злощасної постанови він був досвідченим суддею з майже 20-річним стажем роботи, добре знав реалії російського правосуддя, які полягають у тому, що дуже рідко хтось несе кримінальну відповідальність за процесуальні порушення.

ПРАВО НА ЗАХИСТ

Відповідальність за інтернет-образу

На українських інтернет-форумах громадяни часто висловлюють свої думки про вітчизняне правосуддя і про тих, хто його вершить. І така думка не завжди позитивна. Проте в нашій країні досі не було жодного випадку, щоб охочого поспілкуватись у всесвітній мережі притягли до відповідальності за образу судді.

Інакше в Росії. Так, в Оренбурзькій області передано до суду кримінальну справу стосовно підприємниці, яка образила на правовому форумі суддю одного з районних судів м.Орська, повідомляє пресслужба прокуратури регіону.

47-річна підприємниця з Орська обвинувачується в скоєнні злочинів, передбачених ч.2 ст.297 КК РФ («образа судді, що бере участь у відправленні правосуддя») і ч.1 ст.298 КК РФ («наклеп на суддю»).

Порушення зазначеної кримінальної справи було ініційоване прокуратурою після отримання звернення від обласної ради суддів. Воно свідчило про те, що в Інтернеті на загальнодоступному форумі «Суд і арбітраж», де відвідувачі обмінюються відгуками про роботу російської судової системи, була розміщена образлива інформація про одного з орських суддів.

У ході слідства з'ясувалося, що негативні вислови про суддю розмістила на форумі «його постійна відвідувачка» — підприємниця з Орська. У 2008 р. її було засуджено за шахрайство. Не маючи ліцензії на провадження освітньої діяльності, вона відкрила в Орську школу моделей, куди набирала дівчат на платне навчання. Вироком суду керівникові школи моделей було призначено 3 роки умовного покарання з випробувальним строком 2 роки. Крім того, вона була зобов'язана відшкодувати батькам-потерпілим матеріальні збитки.

Судовий пристав, аби стягнути з підприємниці зазначені кошти, запровадив виконавчі дії. Засуджена з таким перебігом подій не погодилась і спробувала оскаржити дії пристава в суді. Проте ця спроба зазнала невдачі: її численні скарги ухвалами суду залишались то без руху — з пропозицією усунути процесуальні недоліки, то без розгляду — через неприбуття заявниці до суду, зазначають представники прокуратури.

Невдоволена такою поведінкою судді, позивальниця вирішила розповісти про його роботу на вищеназваному форумі. У лютому 2009 р. вона розмістила в Інтернеті інформацію, яка «ображає честь і гідність представника суддівської спільноти, підриває його професійну репутацію».

Розслідування вказаної справи неодноразово припинялось, оскільки підприємниця «переховувалася від правоохоронців». Нині матеріали кримінальної справи направлено в Оренбурзький обласний суд для розгляду по суті.

Можливо, й Україна, наслідуючи Росію, незабаром каратиме за наклеп на суддю, опублікований у всесвітній мережі. Тоді охочим посидіти на форумі й поскаржитися на служителів Феміди перш, ніж щось написати, доведеться «профільтрувати» свою думку і за жодних обставин не вдаватися до образ.

ІНФОРМАЦІЯ

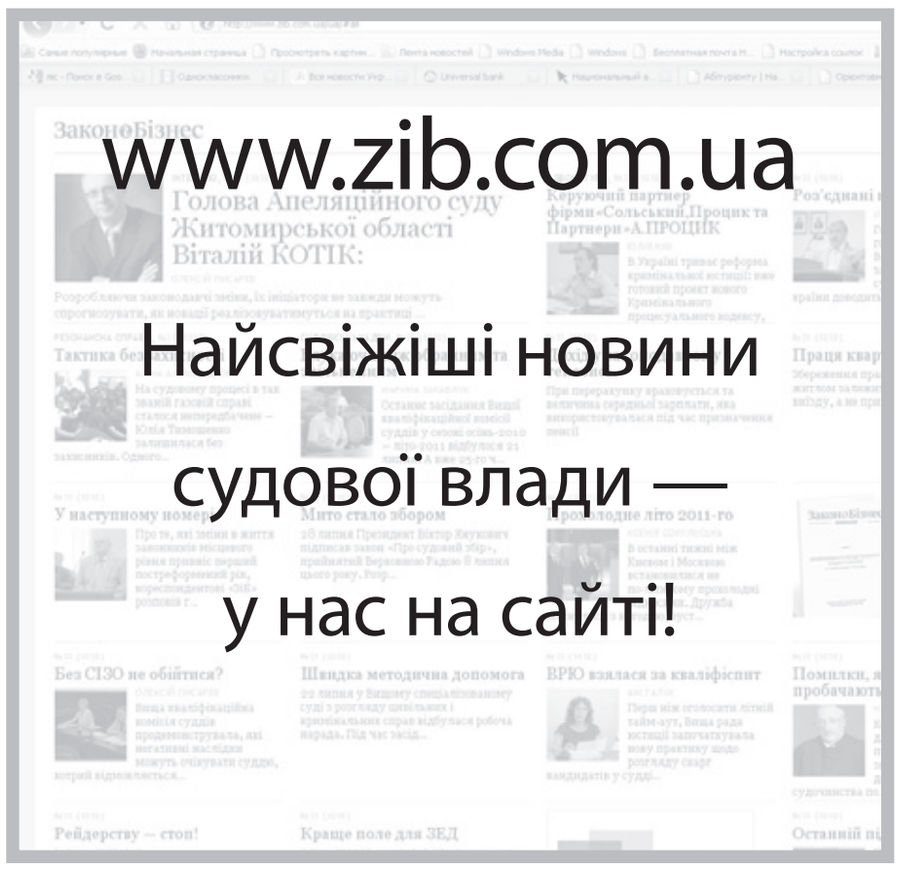

США

Очевидці — під сумнівом

Верховний суд штату Нью-Джерсі змінив правила, відповідно до яких під час судових процесів мали використовуватися свідчення очевидців, що впізнали злочинця. Суд визнав, що такі свідчення часто бувають помилковими, тому тепер обвинуваченим легше оспорювати їх достовірність.

На вимогу підсудного судді потрібно буде проводити спеціальне слухання і вивчати різні аспекти проведеного пізнання: поведінку поліцейських, освітлення, час, який минув після скоєння злочину, тощо. Такі слухання проводились і раніше, проте вони не були настільки грунтовними.

Рішення Верховного суду Нью-Джерсі діятиме тільки в самому штаті, проте воно, ймовірно, матиме значення для всієї судової системи США. Нововведення в процедурі упізнання, які раніше вводилися в Нью-Джерсі, потім приймалися і в інших штатах.

Нині до питання про те, чи можна довіряти свідченням очевидців злочинів при упізнанні підозрюваних, в США прикута велика увага. Раніше у своїй публікації The New York Times посилалася на дослідження, які демонстрували, що до заяв свідків необхідно ставитися з обережністю. Непоодинокими були випадки, коли людей, упізнаних очевидцями як злочинців, визнавали невинними після одержання аналізів ДНК.

Питання про правила, відповідно до яких необхідно використовувати свідчення очевидців, у листопаді буде розглянуто у Верховному суді США.

ПІДГОТОВКА

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

8 серпня 2011 року
Вища кваліфікаційна комісія суддів відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково**:

- Бєлостоцької Олени Василівни на посаду судді Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області;
- Мізюка Віктора Миколайовича на посаду судді Кіцманського районного суду Чернівецької області;
- Бугери Олени Валеріївни на посаду судді Ленінського районного суду м.Луганська;
- Копилової Ольги Юріївни на посаду судді Господарського суду Автономної Республіки Крим;
- Сидоренко Юлії Володимирівни на посаду судді Василівського районного суду Запорізької області;
- Смирнова Валерія Володимировича на посаду судді Краснодонського міськрайонного суду Луганської області;
- Висоцької Наталії В'ячеславівни на посаду судді Апеляційного суду Чернігівської області.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

3 серпня 2011 року
Вища кваліфікаційна комісія суддів відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково**:

- Іванченка Олексія Юлійовича на посаду судді Солонянського районного суду Дніпропетровської області;
- Скрипченко Світлани Миколаївни на посаду судді Краснодонського міськрайонного суду Луганської області;
- Кудрявцевої Тетяни Олександрівни на посаду судді Бабушкінського районного суду м.Дніпропетровська;
- Міросєді Андрія Ілліча на посаду судді Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області;
- Олійника Артема Вікторовича на посаду судді Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області;
- Міхеєвої Вікторії Юріївни на посаду судді Апеляційного суду Дніпропетровської області;
- Гурідової Наталії Миколаївни на посаду судді Київського районного суду м.Донецька;
- Епель Оксани Володимирівни на посаду судді Київського районного суду м.Донецька;
- Ясінського Леоніда Юрійовича на посаду судді Ульяновського районного суду Кіровоградської області;
- Голопузенко Євгенії Анатоліївни на посаду судді Шахтарського міськрайонного суду Донецької області;
- Кравця Юліана Івановича на посаду судді Тарутинського районного суду Одеської області;
- Рєзнікової Світлани Сергіївни на посаду судді Харківського апеляційного адміністративного суду;
- Галацевич Оксани Миколаївни на посаду судді Богунського районного суду м.Житомира.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

12 серпня 2011 року
Вища кваліфікаційна комісія суддів відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково**:

- Непомнящої Наталії Олексіївни на посаду судді Новокаховського міського суду Херсонської області;
- Пономаренка Івана Петровича на посаду судді Тернівського міського суду Дніпропетровської області;
- Профатила Петра Івановича на посаду судді Львівського апеляційного господарського суду;
- Погрібної Наталі Миколаївни на посаду судді Артемівського міськрайонного суду Донецької області;
- Жарової Юлії Ігорівни на посаду судді Селидівського міського суду Донецької області;
- Малінова Олександра Сергійовича на посаду судді Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області.

ПОДІЯ

Багатоликий ювілей

Минулого тижня Україні виповнилося 20 років. Ювілей виявився неоднозначним: з одного боку, урочистості, фестивалі, концерти і феєрверки, з другого — тиснява на столичних вулицях і сутички між опозицією та міліцією. Але в тому, що цей День незалежності був особливим, одностайні всі — і влада, й опозиція. Правда, їхні аргументи все ж різняться.

Президент Віктор ЯНУКОВИЧ привітав українців зі святом: «20 років — чудова пора для нових починань і рішучих кроків».

У святкуванні Дня незалежності взяли активну участь представники різних конфесій, серед почесних гостей був присутній і предстоятель УПЦ Київського патріархату блаженніший ФІЛАРЕТ.

В.ЯНУКОВИЧ під час здіймання Державного прапора: з оптимізмом — у майбутнє.

Екс-президенту Леонідові КУЧМІ влаштували овацію. Та, власне, і він мав святковий настрій.

Юристам завжди є про що поговорити: голова Вищого адміністративного суду Олександр ПАСЕНЮК, представник Президента в Конституційному Суді Олена ЛУКАШ і керівник Верховного Суду Василь ОНОПЕНКО.

Новий імідж: Олександр ЛАВРИНОВИЧ у сонцезахисних окулярах а ля Джеймс Бонд.

Олександр ТУРЧИНОВ скликав опозиційну паству за допомогою хреста й ікони.

Яке ж то свято, та без сутичок між опозицією та міліцією?

З промови Президента очевидно, що міністрові закордонних справ Костянтину ГРИЩЕНКУ належить у найближчому майбутньому завершити інтеграцію України в ЄС.

Ходити газонами заборонено. Проте Юрієві КАРМАЗІНУ можна.

ПРАВА БАТЬКІВ

Викрадення родинного масштабу

Минуло п'ять років відтоді, як для України набула чинності Гаазька конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Відповідно до неї викраденням уважається вивезення за кордон дитини одним з батьків усупереч волі та правам іншого.

У цій конвенції під терміном «викрадення» розуміється незаконне переміщення чи утримування дитини, якщо при цьому порушуються права піклування про останню відповідно до законодавства держави, в якій дитина постійно проживала до переміщення чи утримування.

Суть конвенції полягає в тому, що один з батьків (чи будь-яка інша особа, якій належить право піклування про дитину) не має права одноосібно приймати рішення про зміну місця проживання дитини та, зокрема, вивозити її в іншу державу. А в разі виникнення такої ситуації дитина має бути негайно повернута в державу свого постійного проживання для того, щоб компетентний орган останньої прийняв рішення про визначення місця проживання дитини та участь в її вихованні батьків (інших осіб). Головними цілями конвенції є забезпечення негайного повернення дітей до держав їх постійного місця проживання та захист від шкідливих наслідків їх незаконного переміщення до інших держав чи незаконного утримування.

Конвенція зобов'язує вирішувати сімейні суперечки цивілізовано.

За словами міністра юстиції Олександра Лавриновича, за період застосування конвенції Мін'юстом як центральним органом її виконання було опрацьовано 136 заяв.

Зокрема, міністерство на підставі конвенції направило 37 заяв до іноземних органів. Найбільша кількість із них була спрямована до Італії — 17 заяв, до США — 5, до Німеччини — 3, до Бельгії — 3. Із них 29 заяв стосувалися повернення дитини в Україну та 8 заяв — реалізації права доступу до дитини, яка проживає за кордоном.

Крім того, 99 документів надійшло до України від іноземних органів. Найбільшу кількість заяв надіслала Італія — 24, Німеччина — 13, США — 7, Польща — 6, Нідерланди — 6, Ізраїль — 6, Кіпр — 5, Чехія — 4. Із них 82 заяви стосувалися повернення дитини, яка перебуває на території нашої держави, до країни місця постійного проживання та 17 заяв — реалізації права доступу до дитини, яка проживає в Україні.

Усі заявники в цих справах, як і особи, котрі вивезли або утримували ту чи іншу дитину, перебували з нею в родинному зв'язку. У більшості випадків заявниками виступали матері чи батьки дітей. В одному випадку заявником виступила установа, якій згідно з рішенням суду були передані права піклування про неповнолітню особу.

ДОВІДКА

Країни, у відносинах з якими Україна застосовує конвенцію

Албанія
Аргентина
Багамські Острови
Бельгія
Болгарія
Боснія і Герцоговина
Бразилія
Велика Британія
Венесуела
Вірменія
Гондурас
Греція
Грузія
Еквадор
Естонія
Ізраїль
Ірландія
Ісландія
Іспанія
Італія
Китай
Кіпр
Колумбія
Латвія
Литва
Люксембург
Македонія
Мальта
Марокко
Мексика
Монако
Нідерланди
Німеччина
Нова Зеландія
Панама
Перу
Польща
Португалія
Румунія
Сан-Марино
Сейшельські Острови
Сербія
Словаччина
Словенія
Сполучені Штати Америки
Туреччина
Угорщина
Уругвай
Фінляндія
Франція
Хорватія
Чехія
Чилі
Чорногорія
Швеція

ГАРАНТІЇ

Фонд захисту інвестицій

Кабмін запропонував створити фонд гарантування інвестицій, за рахунок коштів якого здійснюватимуться компенсаційні виплати інвесторам — фізичним особам, які втратили свої гроші чи цінні папери внаслідок настання недоступності інвестицій.

Як зазначається в пояснювальній записці до проекту (№9069), фонд гарантування інвестицій наблизить вітчизняне законодавство до європейських стандартів, відповідно до яких усі країни — члени ЄС повинні мати схеми компенсацій для інвесторів, аби гарантувати узгоджений мінімальний рівень захисту в разі, коли інвестиційна компанія буде неспроможною виконати свої зобов'язання перед клієнтами інвестора.

Передбачається, що учасниками фонду гарантування інвестицій мають стати торговці цінними паперами, котрі отримали ліцензію на право провадження діяльності щодо управління цінними паперами, компанії з управління активами, які здійснюють управління активами пайового інвестиційного фонду, емісія цінних паперів якого була здійснена шляхом публічного розміщення тощо.

У ПЕРСПЕКТИВІ

Реєстр без обмежень

На початку жовтня в Україні буде відкрито загальний доступ до відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців через мережу Інтернет.

Це відбудеться відповідно до ст.20 закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців», де зазначено, що відомості, які містяться в єдиному державному реєстрі, є відкритими і загальнодоступними.

Згідно з наказом, який підписав міністр юстиції Олександр Лавринович, на спеціальному веб-сайті реєстру відображатиметься інформація про юридичних осіб, про органи державної влади й органи місцевого самоврядування як юридичних осіб, про фізичних осіб — підприємців. Крім того, на сайті реєстру буде створена спеціальна форма для пошуку інформації.

Зокрема, про юридичних осіб буде відкритою, інформація, яка містить повне найменування юридичної особи та скорочене найменування (в разі його наявності); ідентифікаційний код юрособи; місцезнаходження юридичної особи; прізвище, ім'я, по батькові керівника юридичної особи; інформацію для налагодження зв'язку з юридичною особою; місцезнаходження реєстраційної справи; дату та назву останньої реєстраційної дії; дані про перебування чи неперебування юридичної особи в процесі припинення.

Про органи державної влади й органи місцевого самоврядування як юридичних осіб міститиметься така інформація: повне найменування юридичної особи та скорочене (в разі його наявності); ідентифікаційний код юрособи; місцезнаходження; дата та назва останньої реєстраційної дії.

Про фізичних осіб — підприємців буде відкритою інформація, яка містить прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи; інформацію для налагодження зв'язку з фізичною особою — підприємцем; місцезнаходження реєстраційної справи; дату та назву останньої реєстраційної дії; відомості про поточний стан справ підприємницької діяльності; дані про перебування в процесі припинення підприємницької діяльності.

Пошук інформації на веб-сайті реєстру здійснюватиметься за критеріями: про юридичних осіб — за ідентифікаційним кодом чи найменуванням; про фізичних осіб — підприємців — за прізвищем, ім'ям, по батькові.

Згідно з наказом Мін'юсту доступ до відомостей реєстру має бути забезпечений Державною реєстраційною службою та технічним адміністратором реєстру протягом місяця з дня офіційного опублікування цього нормативного акта. (Документ готується до опублікування в «Офіційному віснику України» на початку вересня 2011 року.)

ЕКСТРЕНИЙ НОМЕР

112 — на всі випадки

Кабмін ініціює створення єдиної системи екстреної допомоги населенню 112, яка, на думку ініціаторів, забезпечить належну організацію надання комплексної допомоги в разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Відповідний законопроект (№9074) зареєстровано в парламенті 26 серпня цього року. Як зазначено в пояснювальній записці до документа, впровадження системи 112 дозволить зекономити кошти та запобігти смерті багатьох людей, а також допоможе виконати вимоги Євросоюзу, насамперед під час Євро-2012.

Замість чотирьох номерів виклику служб екстреної допомоги, а саме: 101, 102, 103, 104 — вводиться єдиний телефонний номер 112, за яким українці зможуть звертатися в усіх екстрених ситуаціях у разі виникнення загрози здоров'ю, життю, майну чи довкіллю, громадському порядку, а також за інших небезпечних подій чи правопорушень.

Утім, на етапі впровадження єдиний телефонний номер 112 використовуватиметься паралельно з наявними телефонними номерами виклику служб екстреної допомоги (101, 102, 103, 104).

РЕКЛАМА

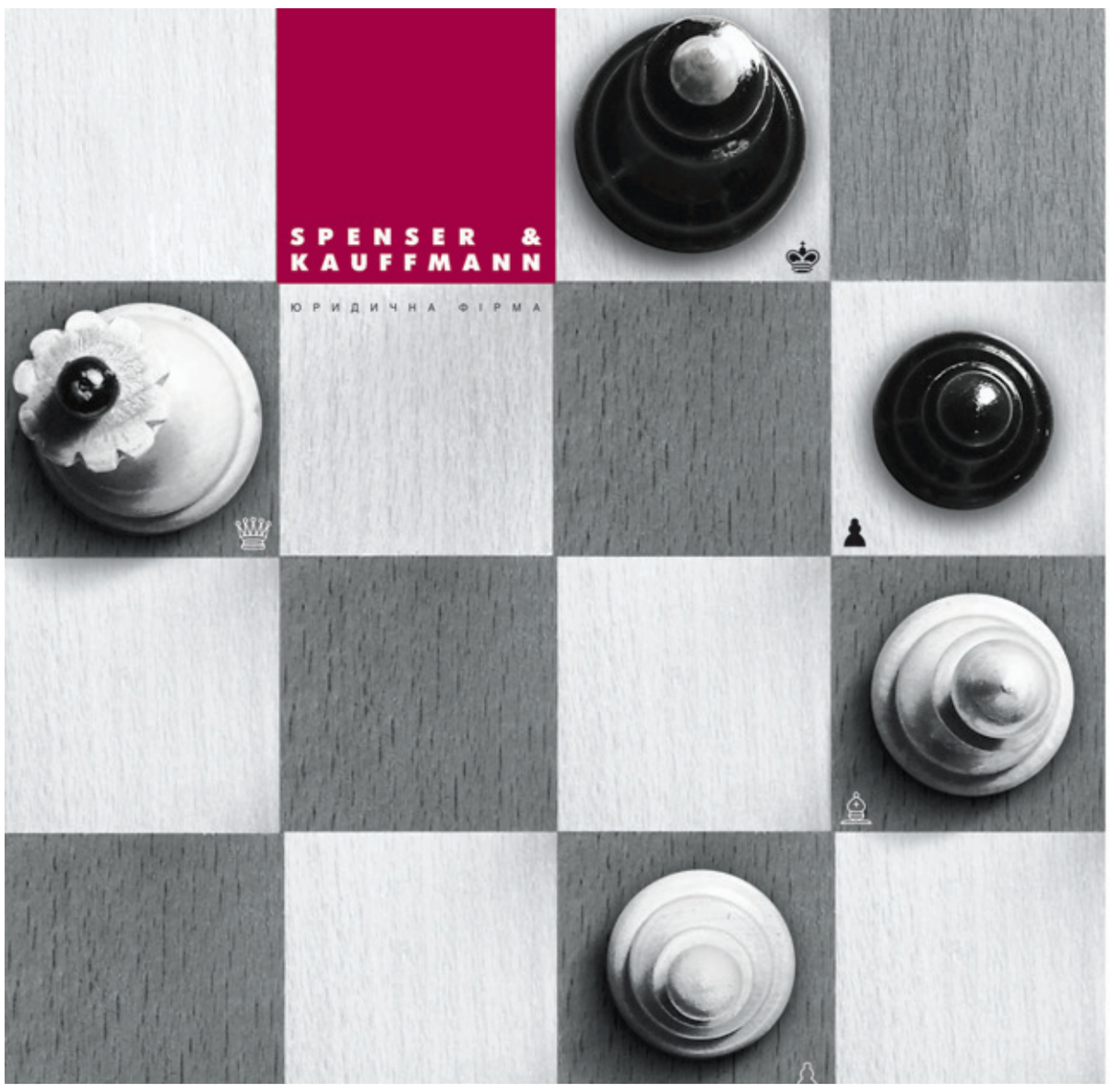

Білі починають і виграють

SPENSER & KAUFFMANN — ВАША ПЕРЕМОЖНА ПОЗИЦІЯ

Україна, 01021, м. Київ
Кловський узвіз, 7а, 13 поверх

Тел./Факс: +380 44 288-83-83

E-mail: office@sklaw.com.ua
www.sklaw.com.ua

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку»

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Кіоски, де реалізується «Закон і Бізнес»:

Кіоск	Адреса
3	майдан Незалежності.
8	майдан Незалежності.
19	вул. Б. Хмельницького, 44.
21	вул. Хрещатик, 5.
24	вул. М. Заньковецької, 2.
25	вул. Червоноармійська, 49.
26	вул. Червоноармійська, 48.
29	ст. метро «Хрещатик».
60	вул. Інститутська, 10—12.
74	вул. Хрещатик, 10.
142	вул. Червоноармійська, 57.
145	вул. Червоноармійська, 73.
156	вул. Червоноармійська, 74/5.
404	вул. Велика Житомирська, 6.
405	вул. Володимирська, 18.
406	вул. Володимирська, 24.

ЗАГРОЗИ

Іпотека потребує визначеності

Асоціація «Український Кредитно-Банківський Союз», проаналізувавши судову практику в кредитних відносинах, звернулася до НБУ з проханням посприяти у розв'язанні проблеми неоднакового застосування судами норм матеріального і процесуального права при вирішенні спорів за участю банків.

УКБС надав Нацбанку підтвердження неоднозначності судової практики у справах про визнання недійсними кредитних договорів, договорів застави, іпотеки, поруки та ін., що свідчить про наявність у Феміди проблем при застосуванні чинного законодавства. Йдеться, зокрема, про помилки, виявлені судами апеляційної та касаційної інстанцій.

Одночасно УКБС закликав регулятора втрутитись у ситуацію зі спробами несумлінних боржників визнати недійсним поручительство за кредитами, виданими корпоративним клієнтам, на тій підставі, що поручительство за кредитним договором, кошти за яким виділялися траншами, не було прив'язане до конкретної суми позики.

Подібні прецеденти і неоднозначні судові рішення не лише дестабілізують банківський сектор через зростання рівня проблемної заборгованості, а й загрожують реальному сектору економіки скороченням обсягу кредитування за такими програмами і збільшенням витрат на залучення кредитних коштів.

На думку експертів Асоціації, недосконала судова практика призводить до накопичення ризиків банків, що може нівелювати наміри НБУ й Уряду активізувати іпотечний ринок та забезпечити доступ виробничників до довгих і дешевих кредитів.

САНКЦІЇ

Праця під штрафною охороною

Останнім часом спостерігається тенденція до значних порушень законодавства з охорони надр. У зв'язку із цим Уряд зареєстрував у парламенті законопроект (№9071), який посилює адміністративну і кримінальну відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці та надр.

Як зазначається в пояснювальній записці до документа, необхідність посилення відповідальності зумовлена поширенням правопорушень у галузі охорони праці та промислової безпеки. На думку Кабміну, сьогоднішня ситуація, яка склалась у сфері промислової безпеки, охорони праці, свідчить про те, що роботодавцеві вигідніше заплатити мінімальний штраф, ніж спрямувати кошти на придбання нового устаткування, засобів індивідуального захисту тощо. Так, протягом 2006—2009 рр. кількість порушників, притягнених до відповідальності за ст.47 КпАП («Порушення права державної власності та надра»), збільшилася з 1386 до 4405.

Сьогодні максимальний розмір штрафу в галузі охорони праці та промислової безпеки, який може бути накладено на роботодавця, становить 238 грн.

Відповідно до урядового проекту порушення вимог законодавства про працю та охорону праці потягне за собою штраф від 68 до 170 грн. (нині — від 34 до 85 грн.). У свою чергу посадові особи підприємств та СПД платитимуть від 340 до 850 грн. (за чинною редакцією — від 85 до 170 грн.). Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з безпечного ведення робіт у галузях промисловості каратиметься штрафом від 68 до 170 грн. (тепер — від 34 до 85 грн.), а допущення таких порушень з боку посадовців — від 340 до 680 грн. (замість від 85 до 170 грн.).

Водночас порушення правил і вимог проведення робіт із геологічного вивчення надр, яке може призвести чи призвело до недостовірної оцінки розвіданих запасів корисних копалин або умов для будівництва та експлуатації підприємств із видобування корисних копалин, каратиметься накладенням на посадових осіб штрафу від 510 до 1700 грн. (нині — від 170 до 238 грн.).

УМОВИ ЖИТТЯ

Будівництво за правилами і без.

За сьогоднішніх реалій житло простіше легалізувати в суді, ніж оббивати пороги кабінетів чиновників

ОЛЕКСАНДР СЕРЬОГІН, *кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного приватного права ІМВ КНУ ім. Т. Шевченка;*
АНДРІЙ ПОТЬОМКІН, *начальник відділу вивчення та узагальнення судової практики Вищого господарського суду*

Надмірна бюрократизація процедур розроблення, погодження та затвердження проекту будівництва, оформлення правовстановчих документів та реєстрації прав власності на нерухоме майно, прийняття об'єкта будівництва в експлуатацію тощо спричинила поширення несанкціонованого спорудження. З одного боку, ці процедури мають гарантувати безпеку будівельникам і майбутнім мешканцям, але з другого — жорстка регламентація цих відносин надто ускладнює будівництво.

Для більшості громадян головне — звести будинок, а легалізувати його — справа іншого часу.

Зробити по закону

Правові та організаційні основи будівельної діяльності врегульовано Земельним і Цивільним кодексами, а також низкою законів і урядових постанов. Чинними нормативно-правовими актами передбачено таку процедуру легального будівництва:

1) набуття права власності або права користування земельною ділянкою й отримання правовстановчого документа (п.18 Порядку виконання будівельних робіт, затвердженого постановою Кабміну «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»), а саме:

державного акта про право власності чи право постійного користування ділянкою;

договору оренди землі;

договору про право забудови чужої ділянки або отримання нотаріально засвідченої згоди власника (користувача) ділянки на її забудову;

2) отримання вихідних даних для проектування об'єкта будівництва (ст.29 закону «Про регулювання містобудівної діяльності») або будівельного паспорта забудови земельної ділянки для присадибних, дачних і садових земельних ділянок (ст.27 цього ж акта);

3) одержання технічних умов інженерного забезпечення об'єкта будівництва (ст.30 закону «Про регулювання містобудівної діяльності»);

4) розроблення, погодження та затвердження проектної документації (ст.31 закону «Про регулювання містобудівної діяльності»); регулюються ДБН А.2.2.-3-2004 «Проектування. Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва», затвердженими наказом Державного комітету з будівництва та архітектури від 20.01.2004 №8;

5) отримання дозволу інспекції державного архітектурно-будівельного контролю на виконання підготовчих та будівельних робіт у порядку, передбаченому стст.34—37 закону «Про регулювання містобудівної діяльності» та постановою Кабміну «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»;

6) зведення об'єкта (тут слід мати на увазі, що відповідно до ст.331 ЦК право власності на новостворене нерухоме майно виникає з моменту завершення будівництва (створення майна). Якщо ж договором або законом передбачено прийняття будівлі в експлуатацію, право власності виникає з моменту його прийняття в експлуатацію. Проте якщо право власності на нерухомість відповідно до закону підлягає державній реєстрації, воно виникне лише після неї);

7) складання архітектурно-технічного паспорта об'єкта архітектури на завершений будівництвом об'єкт перед прийняттям його в експлуатацію відповідно до Положення про архітектурно-технічний паспорт об'єкта архітектури, затвердженого наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики від 9.09.99 №220;

8) прийняття завершеного будівництвом об'єкта в експлуатацію на підставі сертифіката відповідності державною комісією (постанова Уряду «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів»);

9) технічна інвентаризація нерухомого майна відповідно до Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна, затвердженої наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики від 24.05.2001 №127;

10) оформлення правовстановчого документа — свідоцтва про право власності на об'єкт будівництва (в Києві діє Положення про порядок оформлення права власності на об'єкти нерухомого майна, затверджене розпорядженням КМДА від 31.08.2001 №1820);

11) реєстрація права власності на об'єкт нерухомого майна (закон «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» від 1.07.2004 №1952-IV та Тимчасове положення про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно, затверджене наказом Мін'юсту від 7.02.2002 №7/5).

Судове спрощення

Згідно з ДБН А.31-2-93 «Порядок надання дозволу на виконання будівельних робіт» забудовнику для реєстрації об'єкта та отримання такого дозволу необхідно в заявці до органу державного будівельного контролю вказати реквізити та надати копії ліцензій організації, що розробляла проект, та організації, яка здійснюватиме будівництво. Чи спроможні приватні забудовники виконати таку вимогу? І це ще верхівка айсберга перешкод у приватному будівництві, які й спонукають до самочинного будівництва. Тобто держава сама створила умови для процвітання цього явища.

Найбільш поширеним шляхом легалізації самочинного будівництва є отримання права власності на самовільно зведену нерухомість за рішенням суду. Процедурно це має такий вигляд:

1) набуття права власності або права користування земельною ділянкою й отримання правовстановчого документа під уже споруджену будівлю (частіше за все це здійснюється через приватизацію, укладення договору купівлі-продажу чи оренди земельної ділянки);

2) підтвердження витрат забудовника на здійснення самочинного будівництва (договори, рахунки-фактури, платіжні доручення на оплату будівельних робіт, матеріалів, оренду обладнання й техніки, акти прийому-передачі виконаних будівельних робіт);

3) сплата штрафів за правопорушення у сфері містобудування;

4) підтвердження відповідності зведеного об'єкта державним будівельним нормам, пожежним, санітарним, екологічним та іншим нормам і правилам;

5) підтвердження відсутності порушення прав інших осіб;

6) звернення до суду з позовом про визнання права власності на об'єкт самочинного будівництва (відповідно до ст.392 ЦК «власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оспорюється або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності»);

7) уведення об'єкта будівництва в експлуатацію;

8) реєстрація права власності на об'єкт будівництва в органах БТІ на підставі рішення суду, яке є правовстановчим документом.

Із цього моменту забудовник стає легітимним власником нерухомості.

Позовні бар'єри

Слід звернути увагу на деякі питання, що виникають на стадії звернення до суду з позовом про визнання права власності на об'єкт самочинного будівництва. При визнанні права власності на таку нерухомість не завжди є особа, яку можна залучити до справи як відповідача. На практиці відповідачами стають місцеві (сільські, селищні, міські) ради, районні адміністрації, відповідні управління житлового забезпечення, земельних ресурсів, містобудування, інспекції державного архітектурно-будівельного контролю тощо. Найчастіше відповідачем стає бюро технічної інвентаризації, яке відмовило в реєстрації права власності на об'єкт самочинного будівництва. Проте така практика є хибною.

По-перше, прийняття в експлуатацію об'єктів самочинного будівництва не належить до компетенції БТІ.

По-друге, БТІ здійснює тільки державну реєстрацію права власності на нерухоме майно, а отже, не може бути стороною в справі щодо визнання такого права, оскільки не є особою, від якої відповідне право перейшло, або особою, яка може претендувати на таке право. Цей висновок відповідає правовим позиціям, викладеним Верховним Судом у постановах від 4.07.2006 №2-20/11842-2005, від 2.04.2010 №2-12/6245.2-2009 (2-5/5129.1-2008, 2-13/694-2007).

Поряд з визначенням належного відповідача у справі на практиці виникає питання підвідомчості таких справ лише адміністративним судам. У зв'язку із цим маємо зазначити, що спір про визнання права власності на самочинне будівництво, порушений позовом суб'єкта господарювання (наприклад до БТІ), хоч і має неналежного відповідача, проте, по суті, стосується права власності на об'єкт нерухомості. Такий позов не пов'язаний із захистом прав, свобод чи інтересів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, що виключає розгляд справи в порядку адміністративного судочинства (відповідні правові позиції викладені ВС у постановах від 27.11.2007 №45/24пн та від 13.05.2008 №1/23).

Належним відповідачем у справі про визнання права власності на самочинне будівництво є, приміром, місцева (сільська, селищна, міська) рада, до компетенції якої належить вирішення питань щодо:

розпоряджання землями відповідних територіальних громад, передачі ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб, надання ділянок у користування із земель комунальної власності (стст.8, 9, 12 ЗК);

прийняття рішення з питань планування та забудови територій (ст.8 закону «Про регулювання містобудівної діяльності») тощо.

Водночас питання визначення належного відповідача для суду не має бути принциповим. Згідно з правовою позицією Конституційного Суду, викладеною у справі за зверненнями жителів м.Жовті Води, ч.1 ст.55 Конституції містить загальну норму, яка означає право кожного звернутися до суду, якщо його права чи свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші обмеження прав і свобод. Зазначена норма зобов'язує суди приймати заяви до розгляду навіть у випадку відсутності в законі спеціального положення про судовий захист.

Відмова суду в прийнятті позовних та інших заяв чи скарг, які відповідають установленим законом вимогам, є порушенням права на судовий захист, яке відповідно до ст.64 Основного Закону не може бути обмежене.

Тому в разі подання позову про визнання права власності на самочинне будівництво суди на підставі п.1 ч.2 ст.16 ЦК, згідно з яким одним зі способів захисту цивільних прав та інтересів є визнання права, мають визнавати права власності позивачів на самочинно збудовані об'єкти нерухомого майна.

Треба відповідати

Уперше відповідальність за будівництво громадянами без установленого дозволу або належним чином затвердженого проекту господарських і побутових будинків і споруд законодавчо було встановлено указом Президії Верховної Ради УРСР від 22.01.79 №4260-IX. Згідно із цим документом за рішенням виконавчого комітету районної (міської) ради народних депутатів об'єкти зносилися громадянами, які здійснили самовільне будівництво, або їхнім коштом.

На сьогодні відповідно до ст.97 КпАП «самовільне будівництво будинків або споруд, а так само самовільна зміна архітектурного вигляду будинків або споруд під час експлуатації — тягне за собою накладення штрафу на громадян від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (85—170 грн. — **Прим. ред.**), на посадових осіб — від дев'яти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» (153—306 грн.).

За ст.150 КпАП, «порушення правил користування жилими приміщеннями, санітарного утримання місць загального користування, сходових кліток, ліфтів, під'їздів, придомових територій, порушення правил експлуатації жилих будинків, жилих приміщень та інженерного обладнання, безгосподарне їх утримання, а також самовільне переобладнання та перепланування жилих будинків і жилих приміщень, використання їх не за призначенням, псування жилих будинків, жилих приміщень, їх обладнання та об'єктів благоустрою — тягнуть за собою попередження або накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17—51 грн. — **Прим. ред.**) і попередження або накладення штрафу на посадових осіб — від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» (51—119 грн.).

Згідно з чч.3, 4 ст.197[1] КК «самовільне будівництво будівель або споруд на самовільно зайнятій земельній ділянці» карається штрафом від 300 до 500 неоподатковуваних мінімумів (5100—8500 грн.) або арештом на строк до 6 місяців, або обмеженням волі на строк до 3 років, або позбавленням волі на строк від 1 до 3 років.

Також орган місцевої влади може ухвалювати рішення про знесення самочинно побудованого об'єкта нерухомого майна. При цьому споруда зноситься особою, яка здійснила самочинне будівництво, або її коштом на підставі судового рішення, якщо:

1) власник (користувач) ділянки заперечує проти визнання права власності на нерухоме майно за особою, яка здійснила самочинне будівництво на його землі;

2) така забудова порушує права інших осіб;

3) особа, яка здійснила самочинне будівництво, відмовляється від проведення перебудови відповідно до прийнятого судом рішення;

4) проведення такої перебудови об'єкта самочинного будівництва є неможливим.

Проте, незважаючи на передбачені законодавством санкції, громадяни продовжують вести самочинне будівництво. Легалізація будівлі через судове рішення, звісно, не є легкою справою, але порівняно зі складною, дорогою і тривалою законною процедурою є напрочуд вигідною.

Незважаючи на передбачені законодавством санкції, громадяни продовжують вести самочинне будівництво.

РЕФОРМИ

У пошуках справжньої свободи.

Науковці наголошують на необхідності досягнення суверенітету громадян, а не влади

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Напередодні святкування Дня незалежності України в Мін'юсті пройшла науково-практична конференція: «Розвиток Української держави за роки незалежності, перспективні плани та шляхи становлення». Правда, з виступів гостей можна було зробити висновок, що минулі 20 років не виправдали сподівань, які були в 1991 році. Науковці спробували знайти шляхи покращення ситуації.

А.Селіванов переконаний, що у вітчизняному законодавстві про повновладдя народу зазначено, але змістом воно не наповнене.

Ринкові втрати

На скрутну ситуацію, в якій опинилися наші співвітчизники, звернув увагу народний депутат I—IV скликань Верховної Ради Ігор Юхновський, який 24 серпня 1991 року був одним з тих, хто голосував за незалежність України. Він розповів, що наприкінці 1980-х — на початку 1990-х рр. активно розвивалася торгівля. Однак запровадження вільного ринку в нашій державі стало критичним для економіки і благополуччя громадян, переконаний І.Юхновський.

Пошук причин матеріального розшарування суспільства здійснювали вчені. І.Юхновський розповів, що на суперкомп'ютері був змодельований соціальний експеримент. У програму ввели дані про 10 тис. агентів, кожен з яких отримав однаковий обсяг багатств. Під час кожного контакту в цих персонажів відбувався обмін статками. Відповідно до умов експерименту багатство агента могло збільшитися чи зменшитися залежно від того, наскільки вдалу угоду він укладе. При цьому в кожного були однакові шанси як перемогти, так і програти — приблизно як при підкиданні монетки. За деякий час основна маса агентів стала бідною, а практично всі багатства опинились у руках кількох «олігархів». Середнього класу майже не з'явилося.

У ході експерименту було прораховано й інший варіант — коли основна частина агентів перетворювалася на середній клас, а бідних і багатих була незначна кількість. Для цього в умовах обміну встановлювалася вимога, що більше шансів збагатитися при контакті має бідніший.

І.Юхновський переконаний, що до розшарування в суспільстві, яке ми спостерігаємо тепер, призвело саме запровадження вільного ринку. Якби держава контролювала ринок, завдяки чому робітники за свою працю отримували б гідну плату — ситуація могла б бути значно кращою. На щастя, ще не пізно змінити стан справ.

Для кого свобода?

Постійний представник Верховної Ради в Конституційному Суді Анатолій Селіванов розпочав свій виступ зі слів народного депутата Юрія Ключковського про святкування незалежності держави: «Цей день є приводом для того, щоб задуматися, наскільки здобута державність тендітна і далека від омріяної». Однією з причин такого стану справ А.Селіванов уважає відсутність справжнього суверенітету в громадян. За його словами, науковці виділяють три види суверенітету: державний, національний і народний.

При цьому суверенітет народу є пріоритетним, адже ст.5 Конституції виходить із принципу, що вся влада належить саме йому. Проте, на думку А.Селіванова, це лише ілюзія, адже далі теорії повновладдя народу не йде і не наповнюється змістом, який забезпечував би права людини і охорону цих прав. Тепер же, коли мова заходить про суверенітет, то увага передусім звертається на суверенітет і верховенство влади.

А.Селіванов навів приклад, коли громадяни мають справжній суверенітет і впливають на стан справ у державі. Так, у Швейцарії кожен рік відбувається 40 місцевих і майже 10 національних референдумів. Таким чином воля народу завжди об'єктивується. В Україні ж ініціативним групам практично неможливо винести якесь питання на референдум.

На переконання Ю.Селіванова, змінити ситуацію можуть лише науковці, які мають не тільки розкрити механізми реалізації народного суверенітету, а й роз'яснити владним інституціям необхідність унесення відповідних змін.

На негативні моменти, які проявились у нашій державі впродовж останніх 20 років, звернув увагу й суддя КС у відставці Микола Козюбра. «Можна знайти багато оцінок, чому Україна відбулась як держава, чому не відбулась. І, на жаль, переважають ті моменти, в яких вона не відбулась», — зазначив він. При цьому, на його думку, Україна не відбулась як правова держава.

Водночас, за словами В.Козюбри, вимоги розбудовувати правову державу пронизують усю Конституцію, і, якби вона виконувалася, не могло б бути сумнівів у тому, що Україна дійсно є саме такою. На жаль, якщо порівнювати дійсність із тими положеннями, які закладалися в Основний Закон, то різниця між ними буде колосальною, констатував суддя КС у відставці.

В.Козюбра зізнався, що не заперечує необхідності внесення змін до Конституції, але в той же час сумнівається, що новації дадуть позитивні наслідки. «Серед юристів дуже мало людей, для яких ідеали правової держави та європейські цінності стали внутрішнім переконанням, елементом їх мислення. І дуже мало людей, які могли б свої внутрішні переконання трансформувати в суспільну правосвідомість і нашу правову культуру», — переконаний він.

Очевидно, що для забезпечення змін необхідна поява якісно нового покоління правників. Утім, якщо змін не запроваджувати, то це покоління може так ніколи і не з'явитись.

ПРОПОЗИЦІЇ

Мовне розширення

Народні депутати пропонують надати російській мові статус регіональної в 11 областях, Криму і Севастополі, де російська є рідною як мінімум для 10% населення. Також на статус регіональної мови претендуватимуть кримськотатарська, угорська і румунська мови.

З такими пропозиціями виступили «регіонали» Сергій Ківалов та Вадим Колесніченко, які внесли законопроект «Про засади державної мовної політики» (№9073). У пояснювальній записці нардепи наголошують на тому, що проблема мовного врегулювання в Україні є одним із чинників, що перешкоджають стрімкому розвитку нашої держави.

«Яскравим підтвердженням цього є й українські вибори. Питання мови вже неодноразово ставало одним з наріжних каменів тієї чи іншої виборчої кампанії, розділяло українське суспільство не через ідеологічні чинники, а саме через «мовне питання», — зазначають народні обранці.

Проект зберігає конституційний, державний статус української мови. Разом з тим відповідно до новацій на території України гарантується вільне використання регіональних мов. Дія цього положення поширюється на мови, які є рідними для не менш ніж 10% громадян, що проживають на певній території.

Якщо скористатися даними Всеукраїнського перепису населення від 2001 р., то в разі прийняття проекту російська мова стане регіональною в 13 адміністративно-територіальних одиницях — в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях, АР Крим, Києві та Севастополі; кримськотатарська — в Криму, угорська — в Закарпатській області, румунська — в Чернівецькій.

У паспорт громадянина України відомості про його власника після прийняття проекту будуть унесені державною мовою і паралельно, за вибором громадянина, однією з регіональних мов чи мов меншин. Також, якщо громадянин забажає, він зможе отримати й деякі інші документи, виконані регіональною мовою: документ про освіту, трудову книжку, військовий квиток тощо.

РЕКЛАМА

ПЕРСПЕКТИВИ

Директор департаменту нотаріату, банкрутства та функціонування центрального засвідчувального органу Міністерства юстиції Катерина ЧИЖМАРЬ:

«Мін'юст визначатиме розмір плати за вчинення нотаріальних дій, обов'язковість яких передбачена законом»

***Катерина ЧИЖМАРЬ** народилася в 1974 р. У 1996 р. закінчила Ужгородський державний університет за спеціальністю «Правознавство», а в 2005 р. — Національну академію державного управління при Президентові України. У 2007 р. К.Чижмарь присуджено науковий ступінь кандидата юридичних наук. Працює в органах юстиції з 1997 р. У 1999–2007 рр. працювала на різних посадах у Закарпатському обласному управлінні юстиції. У 2007—2008 рр. була заступником начальника Головного управління юстиції в м.Києві. З 2008 до 2010 р. очолювала Головне управління юстиції в Київській області. З липня 2010 р. і дотепер обіймає посаду директора департаменту нотаріату, банкрутства та функціонування центрального засвідчувального органу Мін'юсту. З 2010 р. є першим віце-президентом Української нотаріальної палати, членом Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури при Кабінеті Міністрів.*

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Напередодні Дня нотаріату, який святкують 2 вересня, кореспондент «ЗіБ» поспілкувався з Катериною ЧИЖМАРЬ, яка очолює департамент нотаріату, банкрутства та функціонування центрального засвідчувального органу Міністерства юстиції. Зараз у країні проходить низка реформ, очікується, що суттєві зміни не оминуть і систему нотаріату. Під час розмови ми дізналися, яких змін слід очікувати нотаріусам найближчим часом та чи зміняться правила здобуття цієї професії. Крім того, в ході інтерв'ю ми торкнулися проблеми, яка турбує значну кількість громадян, — високої ціни послуг приватних нотаріусів і можливого взяття її під контроль.

«Кваліфіспит складається з анонімних тестів, задачі та завдання щодо проекту нотаріального документа»

— На сьогодні для того, щоб отримати право провадити нотаріальну діяльність, необхідно, крім іншого, скласти кваліфікаційний іспит та отримати свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Не могли б ви розповісти, як він проходить, що необхідно знати і вміти для отримання позитивного вердикту?

— Згідно з чинним законодавством цей іспит проводять кваліфікаційні комісії, створені при Головному управлінні юстиції в АР Крим, головних управліннях юстиції в областях, мм.Києві та Севастополі. До складання кваліфіспиту допускаються громадяни, які мають повну вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менш ніж 3 роки, не мають судимості та успішно пройшли стажування протягом року в державних або приватних нотаріальних конторах. Як правило, кваліфікаційний іспит проводиться раз у півріччя, але в разі необхідності заповнити вакантні посади Мін'юст може прийняти рішення про проведення додаткового іспиту в окремому регіоні.

Кваліфіспит складається з анонімних тестів, задачі та завдання щодо проекту нотаріального документа. На підготовку відповідей відводиться не більш ніж 4 години.

До білета включається 50 тестових питань, одна задача та одне завдання. Питання в одному тесті не повторюються. При цьому тести вважаються виконаними, якщо не менш ніж на 45 із них дано правильні відповіді. До задачі в білеті пропонуються 5 варіантів відповідей, один з яких є правильним. Завдання дається у вигляді складеного нотаріального документа, що містить 7 помилок, з яких слід виявити не менш ніж 5.

Особи, які не склали кваліфікаційний іспит, допускаються до його повторного складання не раніше, ніж через рік. При цьому рішення кваліфкомісії може бути оскаржено до Вищої кваліфкомісії нотаріату.

— Скільки претендентів беруть участь в іспитах і як часто їм щастить отримати позитивний вердикт?

— Минулого року відбулося 7 засідань Вищої кваліфкомісії нотаріату та 32 засідання кваліфкомісій при головних управліннях юстиції. Загалом іспит складали 507 осіб, позитивний вердикт отримали 213. При цьому чимало претендентів оскаржили свої результати у Вищій кваліфкомісії нотаріату, після чого ще 114 юристів були допущені до заняття нотаріальною діяльністю.

У першому півріччі цього року відбулося 21 засідання кваліфікаційних комісій при головних управліннях юстиції та 4 засідання Вищої кваліфкомісії нотаріату. До складання іспитів було допущено 246 осіб, і 111 із них успішно впорались із завданнями, 92 особи оскаржили рішення кваліфкомісій у Вищій кваліфкомісії нотаріату.

З метою вдосконалення механізму допуску громадян до нотаріальної діяльності та посилення вимог до рівня їхньої кваліфікації Мін'юст ініціював унесення змін до ст.10 закону «Про нотаріат» щодо розширення функцій та повноважень Вищої кваліфкомісії нотаріату.

> Найважливішим здобутком першого етапу реформування нотаріату є зрівняння в повноваженнях державних і приватних нотаріусів.

Законопроектом пропонувалося передати функцію створених при головних управліннях юстиції кваліфкомісій щодо допуску громадян до нотаріальної діяльності Вищій кваліфкомісії нотаріату. Згідно із цим проектом за Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату закріплено повноваження щодо прийняття рішення про допуск до складання та подальшого складання кваліфікаційного іспиту на право провадити нотаріальну діяльність.

Верховна Рада вже підтримала ці зміни, і з 1 січня 2012 р. вони будуть уведені в дію.

У зв'язку з прийняттям новацій Мін'юст уже розробив низку нормативних актів, що регулюють питання порядку проходження стажування особами, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю, та процес складення ними кваліфіспиту. Відповідно до підготовлених змін кваліфіспит проходитиме за екзаменаційними білетами, до кожного з яких уходитимуть три теоретичні питання, задача, а також завдання щодо складання проекту нотаріального документа. Зменшено також час, який відводиться на виконання екзаменаційної роботи, з 4 год. до 3. Крім того, передбачена можливість проведення з особою, яка складала іспит, додаткової співбесіди.

«Перевірка правомірності нотаріальних дій залишається поза увагою»

— Не так давно існували обмеження щодо кількості нотаріусів у певному окрузі, нині ці квоти усунуто. Очевидно, це спростило доступ до професії, але чи не ускладнився контроль за роботою нотаріусів?

— Результатом фактичного скасування обмежень чисельності нотаріусів стали вкрай негативні явища. Багато претендентів на посаду нотаріуса прагнуть розпочати діяльність у великих містах. У той же час багато округів не мають жодного нотаріуса. Така ситуація складається через відсутність критеріїв визначення необхідної кількості нотаріусів у тій чи іншій місцевості.

Крім того, нечітко визначена кількість нотаріусів значною мірою впливає на неможливість здійснення ефективного контролю за їхньою діяльністю. Так, згідно з положеннями законодавства Мін'юст та головні управління юстиції в регіонах перевіряють лише організацію нотаріальної діяльності та виконання правил діловодства, в той час як перевірка правомірності нотаріальних дій залишається поза увагою.

> Нечітко визначена кількість нотаріусів значною мірою впливає на неможливість здійснення ефективного контролю за їх діяльністю.

— Часто можна почути скарги на велику ціну нотаріальних послуг. Який механізм її формування і чи не варто було б установити жорсткий контроль за вартістю послуг?

— Згідно з вимогами закону «Про нотаріат» нотаріальні дії вчиняються після їх оплати та в день подання всіх необхідних документів. За вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито, встановлене законодавством.

За надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру, не пов'язаних із нотаріальними діями, а також технічного характеру справляється окрема плата, встановлена головними управліннями юстиції в регіонах.

Уся плата за надання державними нотаріусами правової допомоги та послуг технічного характеру використовується на покриття витрат, пов'язаних з організацією надання правової допомоги та послуг технічного характеру, в тому числі на оплату праці додатково залучених працівників нотаріату, крім державних службовців. Ці кошти також можуть бути використані на утримання державних нотаріальних установ.

Щодо оплати роботи приватних нотаріусів, то вона визначається за домовленістю з особою, яка звернулася до контори. Крім цього, указом Президента «Про впорядкування справляння плати за вчинення нотаріальних дій» установлено, що розмір плати, яка справляється за вчинення нотаріальних дій приватними нотаріусами, не може бути меншим від розміру ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами за аналогічні дії. Максимальний розмір плати за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій законодавством не встановлено.

Утім, цілком можливо, що найближчим часом ситуація зміниться. Нині готуються зміни до закону «Про нотаріат», пропонується запровадити норму, згідно з якою Мін'юст визначатиме розмір плати за вчинення нотаріальних дій, обов'язковість яких передбачена законом.

«Кожна державна нотаріальна контора в разі ефективної роботи має можливість забезпечити свої матеріально-технічні потреби»

— З огляду на високі заробітки, які начебто дозволяють відкрити власну нотаріальну контору, чи охоче йдуть юристи працювати державними нотаріусами? Чи існує брак кадрів?

— На сьогодні для нотаріального обслуговування населення створено 810 державних нотаріальних контор, в яких передбачено 1558 посад нотаріусів. Поки що вакантними є 190 посад.

З часу виникнення інституту приватного нотаріату почалося поступове збільшення кількості нотаріусів, які бажають займатися приватною нотаріальною діяльністю. Так, на сьогодні зареєстровано 5466 приватних нотаріусів.

У той же час немає підстав говорити про існування гострої потреби в державних нотаріусах. Особа, яка проходила стажування в державній нотаріальній конторі й отримала свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю самостійно, зобов'язана протягом року після цього пропрацювати державним нотаріусом.

— Багато державних установ скаржаться на недостатнє державне фінансування. Яка ситуація складається в державних нотаріальних конторах? Чи відчувають вони нестачу оргтехніки, канцтоварів тощо?

— Утримання державних нотаріальних контор здійснюється за рахунок державного бюджету. Одним з показників доцільності чи недоцільності функціонування кожної державної нотаріальної контори є питання стосовно витрат на її утримання за рахунок держави.

Слід зауважити, що дотаційних державних нотаріальних контор не так уже й багато. Якщо витрати на утримання державної нотаріальної контори є значними, а кількість учинених нотаріальних дій та середнє навантаження на одного нотаріуса — нижчими від статистичних показників по Україні, виникає питання доцільності її функціонування. При цьому в кожному конкретному випадку воно погоджується з місцевими органами виконавчої влади та самоврядування.

Якщо коштів загального фонду держбюджету недостатньо на покриття витрат державних нотаріальних контор, їх утримання забезпечується за рахунок грошей, які надходять від надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру. Таким чином, кожна державна нотаріальна контора в разі ефективної роботи має можливість забезпечити свої матеріально-технічні потреби за рахунок коштів, отриманих від надання таких послуг.

«У першому півріччі 2011 р. кількість скарг на нотаріусів скоротилася майже вдвічі»

— Як часто громадяни скаржаться на дії нотаріусів і чим найчастіше люди не задоволені? Останнім часом кількість скарг зростає чи, навпаки, зменшується?

— Як свідчать результати аналізу, в першому півріччі цього року, якщо порівнювати з аналогічним періодом 2010 р., загальна кількість звернень, що надійшли до Мін'юсту та стосуються питань діяльності нотаріату, зменшилася на 19,5% (803 проти 998). При цьому кількість скарг на нотаріусів скоротилася майже вдвічі — на 48,5% (208 проти 404), а обгрунтованих скарг було 3 проти 18.

У більшості звернень порушувалися питання щодо організації роботи державних нотаріальних контор, оформлення спадкових прав, зняття заборон відчуження нерухомого майна нотаріусами на підставі рішень судів, оскарження рішень кваліфікаційних комісій нотаріату, що діють при головних управліннях юстиції.

— Очевидно, що далеко не завжди скарги обгрунтовані, але як часто після їх розгляду доводиться анульовувати свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю?

— За умови направлення до Мін'юсту головними управліннями юстиції подань щодо анулювання свідоцтв про право на заняття нотаріальною діяльністю питання розглядаються відповідною комісією. Протягом першого півріччя цього року на засіданні комісії з розгляду питань щодо анулювання свідоцтв про право на заняття нотаріальною діяльністю було розглянуто 4 подання головних управлінь юстиції. Як наслідок, анульовано 1 свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю у зв'язку з неодноразовими порушеннями нотаріусом чинного законодавства, 1 подання відкладено до вирішення питання судом, у задоволенні 2 подань головних управлінь юстиції відмовлено.

Якщо брати статистику за 2010 р., то, за результатами розгляду подань головних управлінь юстиції у 2010 р., комісія прийняла рішення про анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю щодо 9 осіб.

«Черговим кроком реформування має стати законодавче закріплення єдиного нотаріату»

— Не так давно приватні нотаріуси отримали можливість оформлювати спадщину так само, як державні. У чому причина збільшення повноважень приватних нотаріусів?

— Безперечно, найважливішим здобутком першого етапу реформування нотаріату є зрівняння в повноваженнях державних і приватних нотаріусів. Верховна Рада прийняла закон «Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат», розроблений Мін'юстом з метою подальшого реформування нотаріату як інституту захисту прав громадян та юридичних осіб.

Цей акт, окрім того, що зрівняв у повноваженнях державних та приватних нотаріусів, усунув обмеження у здійсненні професійної діяльності приватних нотаріусів, сприяв зменшенню завантаженості державних контор і створенню умов для покращення доступу населення до послуг, що надають як державні, так і приватні нотаріуси. Також забезпечено вчинення приватними нотаріусами всіх видів нотаріальних дій у регіонах, де відсутні або тимчасово не працюють державні нотаріальні контори.

Черговим кроком реформування має стати законодавче закріплення єдиного нотаріату, його організаційної структури, статусу нотаріуса з його правами, обов'язками, гарантіями діяльності, правилами допуску до професії тощо. Це, у свою чергу, створить умови для вступу України в міжнародний Союз латинського нотаріату.

— У Росії створюються чергові виїзні групи нотаріусів, адже не всі громадяни мають можливість прийти до них самотужки. В Україні існує така практика?

— Відповідно до положень закону «Про нотаріат» нотаріальні дії вчиняються в приміщенні державної нотаріальної контори, в державному нотаріальному архіві, приміщенні, яке є робочим місцем приватного нотаріуса. В окремих випадках, коли громадянин не може з'явитися в зазначене приміщення, а також коли того вимагають особливості посвідчуваної угоди, нотаріальні дії можуть бути вчинені поза цими приміщеннями.

Крім того, наказом Мін'юсту «Про поліпшення роботи з надання нотаріальних послуг» передбачено здійснення прийому громадян державними нотаріусами з виїздом до населеного пункту, в якому державна нотаріальна контора тимчасово не працює, а також забезпечення роботи виїзних громадських приймалень у віддалених населених пунктах чи районах, які не забезпечені нотаріальними послугами.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Нотаріат Феміді не перешкода.

Здійснення особою свого права на судовий захист не може ставитись у залежність від використання нею інших засобів захисту

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

16 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ГУМЕНЮКА В.І., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛЯЩЕНКО Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю «Некос-Ріелті» (далі — ТОВ «Н.») до *Особи 6* про стягнення заборгованості за касаційною скаргою ТОВ «Н.» на рішення Подільського районного суду м.Києва від 16.08.2007 та рішення Апеляційного суду м.Києва від 27.05.2008,

ВСТАНОВИЛА:

У березні 2007 року ТОВ «Н.» звернулося з позовом до *Особи 6* про стягнення заборгованості за кредитними договорами. На обгрунтування своїх вимог зазначало, що 25.02.2004 між відповідачкою і ВАТ «Банк «БІГ Енергія» було укладено кредитний договір №11/19-02-2004, згідно з яким *Особа 6* одержала кредит у розмірі 23000 грн. строком на один рік. Того ж дня між ВАТ «Банк «БІГ Енергія» і ТОВ «Н.» був укладений договір поруки №32/19-02-2004, за яким позивач виступив перед банком поручителем за виконання відповідачкою своїх зобов'язань.

17.03.2005 між ВАТ «Банк «БІГ Енергія» та *Особою 6* був укладений кредитний договір №11/06-03-2005, згідно з яким вона отримала кредит у розмірі 50000 грн. строком на шість місяців. Того ж дня між ВАТ «Банк «БІГ Енергія» та ТОВ «Н.» був укладений договір поруки №32/06-03-2005, за яким позивач виступив поручителем за виконання відповідачкою своїх зобов'язань за кредитним договором. 7.04.2005 з метою забезпечення виконання зобов'язань за вказаними кредитними договорами між *Особою 6* і ВАТ «Банк «БІГ Енергія» було укладено договір іпотеки, посвідчений приватним нотаріусом Вишгородського нотаріального округу Київської області *Особою 7*, відповідно до якого відповідачка передала в іпотеку банку належну їй земельну ділянку площею 0,060 га за *Адресою 1*.

Починаючи з квітня 2004 р. відповідачка порушувала свої зобов'язання за кредитними договорами, а з березня 2005 р. взагалі припинила сплачувати заборгованість перед банком за користування кредитом та відсотки. На виконання укладених договорів поруки ТОВ «Н.» як поручитель виконало свої зобов'язання перед банком, сплативши заборгованість *Особи 6*, внаслідок чого до товариства перейшли права кредитора, у тому числі й ті, що забезпечували його виконання.

Особа 6 проігнорувала лист ТОВ «Н.» з пропозицією сплатити заборгованість за кредитними договорами, тому позивач ставить питання про стягнення заборгованості в судовому порядку.

Рішенням Подільського районного суду м.Києва від 16.08.2007 у задоволенні позову відмовлено. Стягнуто з ТОВ «Н.» на користь *Особи 6* 3500 грн. витрат на правову допомогу.

Рішенням Апеляційного суду м.Києва від 27.05.2008 зазначене рішення місцевого суду в частині стягнення витрат на правову допомогу скасовано. В іншій частині рішення суду першої інстанції залишено без змін.

У касаційній скарзі ТОВ «Н.» просить скасувати ухвалені в справі судові рішення й ухвалити нове рішення про задоволення позовних вимог, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення судом норм процесуального права.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються ВС у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку з цим справа підлягає розгляду за правилами Цивільного процесуального кодексу від 18.03.2004 у редакції, яка була чинною до змін, внесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив із того, що ТОВ «Н.» реалізувало захист свого права на стягнення заборгованості за кредитними договорами в спосіб, який передбачено ст.18 ЦК — шляхом звернення до нотаріуса із заявою про вчинення виконавчого напису на борговому документі, а тому позивач має право на виконання зазначеного виконавчого документа в порядку виконавчого провадження, оскільки його право на захист порушеного права ним було реалізовано в інший, обраний ним спосіб.

Проте з таким висновком судів погодитись не можна.

Відповідно до ч.1 ст.509 ЦК зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Згідно з вимогами ч.1 ст.526 ЦК зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього кодексу, інших актів цивільного законодавства.

Відповідно до ч.2 ст.556 ЦК до поручителя, який виконав зобов'язання, забезпечене порукою, переходять усі права кредитора в цьому зобов'язанні, в тому числі й ті, що забезпечували його виконання.

Статтею 15 ЦК передбачено, що кожна особа має право на захист свого цивільного права в разі його порушення, невизнання чи оспорювання та на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства. Право кожної особи на звернення до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу закріплено ст.16 цього кодексу.

Здійснення особою свого права на судовий захист не може ставитись у залежність від використання нею інших засобів правового захисту, до яких відноситься, зокрема, захист цивільних прав нотаріусом шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом.

Наявність виконавчого напису за відсутності реального виконання боржником свого зобов'язання (добровільного чи примусового) не свідчить про припинення договірних правовідносин сторін та не позбавляє кредитора права на судовий захист.

Таким чином, суди дійшли помилкового висновку про те, що ТОВ «Н.» реалізувало захист свого права на стягнення заборгованості за кредитними договорами шляхом звернення до нотаріуса із заявою про вчинення виконавчого напису на борговому документі, а також не врахували, що постановою державного виконавця відділу державної виконавчої служби від 8.02.2006 виконавчий напис, виданий приватним нотаріусом, повернуто без подальшого виконання.

Оскільки порушення норм матеріального та процесуального права призвело до неправильного вирішення справи, судові рішення не можуть залишатися в силі і підлягають скасуванню, а справа — направленню на новий розгляд до суду першої інстанції.

Наявність виконавчого напису за відсутності реального виконання боржником свого зобов'язання (добровільного чи примусового) не свідчить про припинення договірних правовідносин сторін.

Керуючись стст.336, 338, 345 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу товариства з обмеженою відповідальністю «Н.» задовольнити частково.

Рішення Подільського районного суду м.Києва від 16.08.2007 та рішення Апеляційного суду м.Києва від 27.05.2008 скасувати, а справу направити до суду першої інстанції для розгляду іншим суддею.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ПРОЦЕДУРА

Право власності у вогні не згорає.

Новий державний акт на ім'я спадкодавця може видаватися спадкоємцю на запит нотаріуса щодо витребування документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

16 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **СЕНІНА Ю.Л.,**
суддів: **ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ОХРІМЧУК Л.І., БАЛЮКА М.І., РОМАНЮКА Я.М.,**

розглянувши в судовому засіданні цивільну справу за позовом *Особи 6* до Дніпропетровської міської ради, третя особа — Перша Дніпропетровська державна нотаріальна контора, про встановлення факту прийняття спадщини в порядку спадкування за заповітом та визнання права власності на земельну ділянку за касаційною скаргою Дніпропетровської міської ради на ухвалу Апеляційного суду Дніпропетровської області від 3.08.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У вересні 2009 року *Особа 6* звернувся до суду із зазначеним позовом, мотивуючи вимоги тим, що *Інформація 2* померла його бабуся — *Особа 7*. Після її смерті відкрилася спадщина на будинок за *Адресою 1* та земельну ділянку площею 0,0648 га. 7.10.2008 нотаріус Першої Дніпропетровської державної нотаріальної контори видав йому свідоцтво про право на спадщину за заповітом тільки на зазначений будинок, у зв'язку з тим, що він не зміг надати державний акт на право власності на землю. Вказував, що державний акт на спірну земельну ділянку на ім'я *Особи 7* був оформлений державним підприємством «Центр державного земельного кадастру при Держкомземі України» на підставі рішення Дніпропетровської міської ради від 30.08.2006 №93/3. Згідно з довідкою ДП «Центр державного земельного кадастру при Держкомземі України» від 18.05.2009 державний акт на право власності на спірну земельну ділянку на ім'я *Особи 7* був знищений під час пожежі 4.08.2008 у приміщенні інституту «Дніпроцивілпроект». Просив встановити факт прийняття ним спадщини в порядку спадкування за заповітом після смерті *Особи 7*, визнати за ним право власності на земельну ділянку площею 0,0648 га, що розташована за *Адресою 1*.

Рішенням Жовтневого районного суду м.Дніпропетровська від 11.05.2010, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Дніпропетровської області від 3.08.2010, позов задоволено.

У поданій до Верховного Суду касаційній скарзі Дніпропетровська міська рада просить скасувати ухвалені судові рішення, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до ВС до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються ВС в порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду у порядку, передбаченому Цивільним процесуальним кодексом від 18.03.2004 в редакції, чинній до введення в дію закону від 7.07.2010.

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Інформація 2 померла бабуся позивача *Особи 7*, яка проживала за *Адресою 1*.

Після смерті *Особи 7* відкрилася спадщина на будинок, площею 57,4 м², що розташований за *Адресою 1* та земельну ділянку площею 0,0648 га.

7 жовтня 2008 року державним нотаріусом Першої Дніпропетровської державної нотаріальної контори *Особа 6* видано свідоцтво про право на спадщину за заповітом на зазначений будинок.

У видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом на земельну ділянку *Особі 6* відмовлено з підстав відсутності державного акта на право власності на земельну ділянку.

Рішенням Дніпропетровської міської ради від 30.08.2006 №93/3 «Про передачу в оренду та у власність земельних ділянок громадянам у Жовтневому районі м.Дніпропетровська» *Особі 7* передано у власність земельну ділянку площею 0,0648 га за *Адресою 1*.

Згідно з довідкою Дніпропетровської регіональної філії ДП «Центр державного земельного кадастру при Державному комітеті по земельних ресурсах України» від 18.05.2009 №1277/1 державний акт на право власності на земельну ділянку за *Адресою 1* на ім'я *Особи 7* знищений під час пожежі 4.08.2008 в приміщенні інституту «Дніпроцивільпроект».

Задовольняючи позов *Особи 6* суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив з того, що оскільки державний акт на право власності на земельну ділянку втрачено, а законом не передбачено оформлення дубліката державного акта на право власності на земельну ділянку, то нотаріус не може видати позивачу свідоцтво про право на спадщину за заповітом на земельну ділянку, а відтак право позивача підлягає захисту в суді шляхом встановлення факту прийняття ним спадщини та визнання права власності на земельну ділянку.

Відповідно до вимог ст.1233 ЦК, стст.234, 235 ЦПК суд в окремому провадженні чи позовному порядку (при наявності спору між спадкоємцями) встановлює факти, якщо від доведення цих фактів залежить виникнення права на спадкування.

Оскільки відповідно до стст.1268, 1269 ЦК виникнення права на спадкування пов'язане з вчиненням спадкоємцем певних юридичних дій, встановлення судом факту прийняття спадщини щодо спадщини, яка відкрилася після 1.01.2004, законом не передбачено (п.2 постанови Пленуму ВС від 30.05.2008 №7 «Про судову практику у справах про спадкування»).

Крім того, як вбачається з матеріалів справи, спір про право *Особи 6* на спадщину, яка відкрилась після смерті *Особи 7*, відсутній, а підставою для звернення до суду з позовом ним зазначено неможливість одержання свідоцтва про право на спадщину на земельну ділянку в зв'язку із втратою державного акта на право власності на земельну ділянку на ім'я спадкодавця.

Відповідно до гл.7 закону «Про нотаріат» свідоцтво про право на спадщину видається громадянам за письмовою заявою спадкоємців, які прийняли спадщину в порядку, встановленому цивільним законодавством.

За наявності умов для одержання в нотаріальній конторі свідоцтва про право на спадщину вимоги про визнання права на спадщину судовому розгляду не підлягають (п.23 постанови Пленуму ВС України від 30.05.2008 №7 «Про судову практику у справах про спадкування»).

З висновком суду про відсутність умов для одержання свідоцтва про право на спадкування на земельну ділянку не можна погодитися, оскільки суд дійшов його з порушенням процесуальних і матеріальних норм права.

Так, судом встановлено, що оформлений на ім'я спадкодавця *Особи 7* державний акт знищено під час пожежі.

Дійшовши висновку про неможливість отримання *Особою 6* нового державного акта замість втраченого, суд не врахував положення Інструкції про заповнення бланків державних актів на право власності на земельну ділянку і на право постійного користування земельною ділянкою від 22.06.2009 №325, зареєстрованої в Міністерстві юстиції 6.08.2009 №735/16751, відповідно до розд.4 якої передбачена видача на платній основі нового державного акта при втраті чи пошкодженні державного акта.

За наявності умов для одержання в нотаріальній конторі свідоцтва про право на спадщину вимоги про визнання права на спадщину судовому розгляду не підлягають.

Новий державний акт на ім'я спадкодавця взамін зіпсованого, втраченого (пошкодженого) видається також спадкоємцю на запит нотаріуса щодо витребування документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій, відповідно до ст.4 закону «Про нотаріат».

Відповідно до зазначеної Інструкції організацію робіт з видачі (заміни) державного акта на право власності на земельну ділянку в разі його втрати (пошкодження) здійснюють Головні управління Державного комітету по земельних ресурсах в містах Києві та Севастополі, управління (відділи) Державного комітету по земельних ресурсах в районах (містах), міські, міжрайонні, міськрайонні управління (відділи) Державного комітету по земельних ресурсах.

Аналогічні положення про видачу дубліката державного акта передбачено й Інструкцією про порядок складання, видачі, реєстрації та зберігання державних актів на право власності на земельну ділянку і право постійного користування земельною ділянкою та договорів оренди землі, затвердженою наказом Державного комітету по земельних ресурсах від 4.05.1999 №43. Ухвалюючи рішення, суд зазначені положення законодавчих актів не врахував, у порушення вимог ст.214 ЦПК питання про можливість отримання *Особою 6* державного акта про право власності на земельну ділянку і оформлення свідоцтва про право на спадщину належним чином не перевірив, орган, на який покладено повноваження по розпорядженню і реєстрації прав на спірну земельну ділянку, не залучив, у зв'язку з чим ухвалені судові рішення не можна визнати законними і обгрунтованими.

При цьому суди не врахували, що відповідно до стст.26, 59 закону «Про місцеве самоврядування в Україні», стст.12, 83 ЗК п.12 «Перехідних положень» Земельного кодексу та п.3 «Перехідних положень» закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» після прийняття Дніпропетровською міською радою рішення від 30.08.2006 №93/3 «Про передачу в оренду та у власність земельних ділянок громадянам у Жовтневому районі м.Дніпропетровська», яким спірну земельну ділянку передано у приватну власність, Дніпропетровська міська рада не є розпорядником цієї земельної ділянки.

Таким чином, враховуючи, що судові рішення ухвалені з порушенням процесуальних і матеріальних норм права, вони підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції на підставі ст.338 ЦПК.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Судової палати в цивільних справах ВС

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу Дніпропетровської міської ради задовольнити.

Рішення Жовтневого районного суду м.Дніпропетровська від 11.05.2010 та ухвалу Апеляційного суду Дніпропетровської області від 3.08.2010 скасувати, передати справу на новий розгляд до Жовтневого районного суду м.Дніпропетровська.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ПІД СЛІДСТВОМ

«Вибухова» справа

Генеральна прокуратура за матеріалами СБУ порушила кримінальні справи щодо двох депутатів Васильківської міськради за ознаками підготовки до здійснення терористичного акту.

Під час проведення обшуків за місцем проживання цих осіб виявлено вибухову речовину — тротил, бойові набої, схему виготовлення саморобного вибухового пристрою, листівки з погрозами щодо вчинення вибуху та інші заборонені до вільного обігу предмети.

За попереднім висновком експертної служби, в разі вибуху радіус ураження саморобним пристроєм міг сягнути більше 100 м, що спричинило б людські жертви і завдало значних матеріальних збитків.

«Також слідчим відділом УСБУ в Київській області порушено кримінальну справу проти громадянина Ш. за ознаками терористичної діяльності. На даний час призначено низку експертиз для дослідження вилучених у підозрюваних предметів. Установлюється причетність до вчинених злочинів інших осіб, вирішується питання щодо застосування запобіжного заходу щодо затриманих. Досудове слідство триває», — повідомили в прес-службі СБУ.

ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК

День залежних зіткнень.

МВС активно вивчає факти безладів у свято

АНТОН ПРЯНИКОВ

Схоже, міліція серйозно взялася за розслідування кримінальної справи, порушеної за фактом зіткнень 24 серпня в столиці між представниками опозиції та бійцями спецпідрозділу «Беркут». На допит в МВС уже викликали лідерів опозиції, зокрема В'ячеслава Кириленка й Олександра Турчинова. Крім того, міліція ненадовго затримала двох учасників мітингу.

Нагадаємо: 24 серпня мирний мітинг, ініційований так званим Комітетом опору диктатурі, до якого входять 11 опозиційних партій, плавно перейшов у «хресну ходу» до Адміністрації Президента. Учасники акції були налаштовані досить войовничо і викрикували гасла, спрямовані проти влади. Дорогу їм перегородили металеві щити і загони «беркутівців».

Пов'язано це було з тим, що напередодні Київський окружний адміністративний суд заборонив проведення масових акцій у центрі міста в День незалежності. Підсумком зустрічі опозиціонерів і міліції стало зіткнення, в результаті якого постраждало кілька чоловік. При цьому прес-служба ВО «Батьківщина» заявила, що в центрі Києва десятки учасників ходи отримали травми в результаті застосування бійцями «Беркуту» сльозогінного газу, а Головне управління МВС у столиці повідомило, що учасники акції поранили шістьох охоронців порядку.

Українські міліціонери — найтолерантніші у світі?

Міліція наступного ж дня за фактом зіткнень порушила кримінальну справу за ч.3 ст.296 Кримінального кодексу («Хуліганство») і розпочала активні слідчі дії. Причому на допит в МВС відразу ж викликали перших осіб опозиції: В.Кириленка й Олеся Донія («Наша Україна» — «Народна самооборона»), О.Турчинова і Володимира Яворівського («БЮТ» — «Батьківщина»). Всього на допиті в міліції побували 18 народних депутатів, а також громадські активісти і прості мітингувальники.

Крім того, слідчий відділ Головного управління МВС в м.Києві 24 серпня затримав двох учасників акції, яких підозрювали в хуліганстві. Порушниками громадського порядку виявилися 30-річний киянин і житель Дніпропетровської області. «Враховуючи те, що грубе порушення громадського порядку відбувалося з мотивів явної неповаги до суспільства (некоректні гасла, заклики до невиконання вимог суду і т.д.) і було пов'язане з опором представникам влади, які виконували обов'язок з охорони громадського порядку, згідно з вищезгаданою статтею активісти можуть бути позбавлені волі на строк від 2 до 5 років», — уточнили в міліції. Правда, вже через кілька днів затриманих відпустили під підписку про невиїзд.

У міліції вже прокоментували порушення кримінальної справи за фактом подій 24 серпня, а також дії правоохоронців і опозиціонерів. Начальник центру у зв'язках з громадськістю Головного управління МВС України в м.Києві Володимир Поліщук висловився із цього приводу досить жорстко: «Якщо порушники чекають, що в міліції з ними говоритимуть ніжно і лагідно, вони помиляються. Це процесуальні дії, хай будуть готові до неприємних запитань». Він також заявив: «О.Турчинов викликаний на допит поки що як свідок, як один з організаторів цього заходу. Він віддавав накази мітингувальникам шикуватися в колони і йти на вул.Банкову, порушуючи рішення суду».

За словами В.Поліщука, намір народних депутатів подати в суд на міліцію «переступає всі межі». «Такої толерантної міліції, як в Україні, немає ні в одній країні світу. Українських міліціонерів б'ють, у них кидають пляшки, димові шашки, з них зривають каски, потім ще й вимагають порушити стосовно них кримінальні справи! Хай депутати подивляться відеосюжети з Іспанії, Англії та інших європейських країн і порівняють дії працівників міліції щодо гуманності — там поліція діє набагато жорсткіше», — підкреслив начальник міліційної прес-служби.

ЗЛОВЖИВАННЯ

Хаповиті комунальники

Прокуратурою Сумської області порушено кримінальну справу стосовно службових осіб управління житлової політики, комунального господарства та благоустрою Сумської міськради, які заподіяли істотну шкоду громадським інтересам.

Як повідомив «ЗіБ» слідчий в особливо важливих справах прокуратури Сумської області Володимир Ковтун, справу порушено за фактами зловживання службовим становищем і службового підроблення за ознаками складів злочинів, передбачених ч.1 ст.364 і ч.1 ст.366 КК, та за фактом підроблення документів стосовно приватного підприємця Г. за ознаками складу злочину, передбаченого ч.1 ст.358 КК.

У ході прокурорської перевірки було встановлено, що рішенням Сумської міськради з міського бюджету управлінню житлової політики, комунального господарства та благоустрою було виділено 250 тис. грн. на облаштування контейнерних майданчиків у обласному центрі. Заступник начальника управління уклав з фізичною особою — підприємцем 50 договорів на виконання цих робіт. Після завершення робіт підприємцем були складені акти про їх виконання. У свою чергу службові особи управління без вивчення фактичних обсягів виконаних ремонтно-будівельних робіт з облаштування основ під контейнерні майданчики умисно, використовуючи службове становище, всупереч інтересам служби, діючи в особистих інтересах і в інтересах фізичної особи — бізнесменові, підписали ці акти, на підставі яких бізнесменові було перераховано 250 тис. грн.

Водночас перевіркою виявлено невідповідність змісту актів виконаних робіт фактичним їх обсягам, установлено завищення їх вартості на суму понад 60 тис. грн., а деякі акти, де зазначалося про виконання капітального ремонту майданчиків, виявилися фіктивними.

Тобто службовими особами управління житлової політики, комунального господарства та благоустрою Сумської міськради та приватним підприємцем в акти внесено завідомо недостовірні дані, чим заподіяно істотної шкоди громадським інтересам у розмірі понад 60 тис. грн.

У справі розпочато досудове слідство.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

«Кримінальне» вугілля

Співробітники СБУ викрили протиправний механізм розтрати державних коштів посадовими особами низки шахт Львівсько-Волинського вугільного басейну — структурних підрозділів Державного підприємства «Львіввугілля».

Установлено, що в минулому році посадовці вугледобувних підприємств уносили неправдиві дані в облікові документи щодо обсягу видобутого палива, внаслідок чого були викривлені планові показники видобутку вугілля в бік збільшення. На підставі підроблених документів за перевиконання плану вуглевидобутку працівникам шахт були безпідставно нараховані і виплачені премії. У ході ініційованої СБУ перевірки КРУ у Львівській області підтверджено незаконність виплати державних коштів на суму понад 2,8 млн грн.

За фактом безпідставних виплат премій стосовно керівника однієї з шахт регіону Управлінням СБУ у Львівській області порушена кримінальна справа за ознаками злочину, передбаченого ч.5 ст.191 КК («привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем в особливо великих розмірах»).

Слідство триває.

КРИМІНАЛ

Оборудка на 500 тисяч

У Запорізькій області співробітники СБУ викрили та припинили протиправну діяльність посадових осіб комерційної фірми, які здійснювали оборудки з бюджетними коштами.

У 2010 році згідно з Програмою розвитку дорожнього господарства Запорізької області на 2010 р., прийнятою на сесії Запорізької ОДА, з обласного бюджету виділялися кошти на ремонт та утримання автодоріг регіону. Замовником ремонту доріг комунальної власності та розпорядником коштів виступило управління капітального будівництва Запорізької обласної державної адміністрації.

Переможцем тендера на закупівлю ремонтних послуг для понад 100 об'єктів у 20 районах області визнали відому запорізьку фірму, з якою уклали відповідний договір на загальну суму 26,4 млн грн. Усі кошти було переказано з казначейського рахунку на рахунки цієї комерційної структури.

Проте роботи фірма виконала неякісно, з порушенням окремих технічних та технологічних умов, зі значним завищенням обсягів та вартості застосованих матеріалів і механізмів, з використанням матеріалів сумнівного походження.

У ході проведення ініційованої СБУ перевірки із залученням фахівців КРУ Запорізької області, Служби автодоріг у Запорізькій області та Державного підприємства «Запорізький облавтодор» установлено завищення вартості виконаних робіт у кількох районах області на суму майже 500 тис. грн.

Слідчими УСБУ в Запорізькій області за фактом заволодіння бюджетними коштами посадовцями вищеназваної фірми порушено кримінальну справу за ознаками злочинів, передбачених ч.5 ст.191 («Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем») та ч.2 ст.366 («Службове підроблення») Кримінального кодексу. Триває слідство.

НА ГАРЯЧОМУ

«Продажна» земля

Посадовці органу місцевого самоврядування Київщини попалися під час одержання «винагороди». Землевпорядника та голову Абрамівської сільради Вишгородського району Київської області затримали під час одержання хабара в $48 тис.

Як повідомили в прес-службі СБУ, зловживаючи службовим становищем, ці діячі вимагали в громадянина хабар за розробку документації на земельну ділянку 1,6 га під індивідуальну забудову. Позитивне вирішення питання — про відведення у власність землі в мальовничому районі Київщини — вони оцінили в $48 тис.

Прокуратурою Київської області порушено кримінальну справу за ознаками злочинів, передбачених ч.4 ст.368 КК («Одержання хабара») та ч.1 ст.366 («Службове підроблення»). Запобіжним заходом обрано тримання під вартою. Триває слідство.

АУДИТ

«Незгасні» податкові борги

Колегія Рахункової палати проаналізувала використання бюджетних ресурсів, спрямованих на виконання повноважень зі стягнення коштів та продажу активів платників податків для погашення їхнього податкового боргу в Харківській та Сумській областях. За результатами аналізу РП зробила висновок, що в цих регіонах за останні роки відбулося суттєве зростання обсягів податкового боргу та його списання.

Водночас рівень погашення заборгованості залишився низьким, як і оцінка виконання повноважень податкових органів, визначення обсягів фінансових та трудових ресурсів.

На виконання повноважень із погашення податкового боргу ДПА в Харківській та Сумській областях протягом 2009—2010 рр. та I кварталу 2011 р. було виділено державних коштів на загальну суму 36,5 млн грн., проте ефективність використання цих коштів украй низька.

Податковий борг у вказаних областях зріс за останні 2 роки більш ніж у 2 рази і становить майже 5 млрд грн. Податковим органам Харківщини вдалося забезпечити надходження до бюджету в середньому лише на 1,5% від загальної суми податкового боргу; Сумської області — на 4%. Водночас із податкового обліку обох регіонів списано як безнадійний борг у сумі 1,4 млрд грн., наголосили в РП.

Аудитори зазначили, що однією з першопричин такої ситуації є неузгодженість окремих норм законодавства, зокрема наявність правових проблем у частині погашення боргу підприємствами, які не мають власного майна (скажімо, підприємствами Міноборони чи комунальними підприємствами, майно яких перебуває у власності громад). На це накладаються ще й неефективні управлінські рішення органів виконавчої влади, відсутність джерел для погашення боргу в платників. На неефективність здійснення податковими органами заходів примусового стягнення податкової заборгованості впливають також застосування боржниками схем ухилення від сплати податків, банкрутство підприємств, залежність від судового розгляду та виконання рішень органами державної виконавчої служби.

Так, законодавча суперечливість та неузгодженість призвели до того, що судами повернуто без розгляду 169 позовних заяв до боржників податкових органів у Харківській області на загальну суму 2,1 млн грн., у Сумській області — 986 заяв на суму 19,4 млн грн.

Відповідно до інформації РП борг платників, у яких відсутні джерела для погашення заборгованості, на Харківщині сягає понад 3 млрд грн., або 74% від загальної суми боргу, а на Сумщині — понад 200 млн грн., або 45%. Судове узгодження податкових зобов'язань, що може тривати роками, деякі недобросовісні платники використовують для відчуження активів та зміни свого місцезнаходження.

Тривале невиконання державними виконавчими службами в Харківській та Сумській областях рішень судових органів, неналежна взаємодія між податковими органами та органами ДВС стали причиною невиконання станом на 1.04.2011 1223 рішень судів про примусове стягнення до бюджету податкового боргу на загальну суму 188,4 млн грн., зазначили в РП.

Підбиваючи підсумки, колегія РП наголосила на необхідності вдосконалення податкового законодавства щодо врегулювання проблеми узгодженості дій між органами ДПС та ДВС Мін'юсту. Запропоновано звернути увагу і на виконання на належному рівні повноважень податковими керуючими. Це саме ті важелі, які можуть значно покращити ефективність роботи податкових органів у частині стягнення заборгованості до бюджету.

РЕЗОНАНС

«Проклята» посада.

Прокуратура закрила «справу Стросс-Кана»

АЛІНА АЛЕКСАНДРОВА

Прокуратура Нью-Йорка минулого тижня подала до Верховного суду штату Нью-Йорк клопотання про зняття обвинувачень з колишнього голови Міжнародного валютного фонду Домініка Стросс-Кана. Таким чином, справдилися прогнози адвокатів цього діяча, які передбачали, що справа «розпадеться» ще до суду. Тим часом проблеми почались у наступниці Д.Стросс-Кана на посаді — Кристин Лагард: її обвинувачують у перевищенні службових повноважень.

Д.Стросс-Кан — більше не обвинувачений, не голова МВФ, не кандидат у президенти.

Примарне згвалтування

Д.Стросс-Кана заарештували 4 травня 2011 року в Нью-Йорку за підозрою в спробі згвалтування покоївки місцевого готелю Sofitel — 32-річної іммігрантки з Африки Нафіссату Діалло. Прокуратура стверджувала, що Н.Діалло дала «переконливі» свідчення, доповнені «вражаючими деталями», які були підтверджені незаперечними доказами. Голова МВФ був змушений подати у відставку. Суд спочатку відправив чоловіка до в'язниці, але потім випустив під заставу в $1 млн і помістив під домашній арешт.

Проте чим більше спливало часу, тим менш переконливими виглядали докази провини колишнього голови фонду. З'ясувалося, що, по-перше, Д.Стросс-Кан уже покинув готель на момент імовірного згвалтування, по-друге, покоївка, котра нібито постраждала, неодноразово брехала на допитах, тому в прокуратури з'явилися сумніви в доцільності подальшого переслідування Д.Стросс-Кана. 1 липня нью-йоркський суд звільнив колишнього голову МВФ з-під домашнього арешту під зобов'язання з'явитися в суд на першу вимогу. А 22 серпня прокуратура погодилася зняти з Д.Стросс-Кана обвинувачення і закрити кримінальну справу.

Помста суперника?

Тим часом у ЗМІ розпочалася піар-кампанія проти Д.Стросс-Кана. У французькій пресі з'явилася інформація про те, що він неодноразово був замішаний в «історіях з жінками» і його навіть підозрювали в сексуальному домаганні. Услід за Н.Діалло в суд на екс-голову МВФ подала французька журналістка і письменниця Тристан Банон, яка заявила, що він намагався її згвалтувати… 11 років тому — у 2002-му, але на той час вона не дала справі ходу на прохання своєї матері, котра, як і Д.Стросс-Кан, була членом Соціалістичної партії Франції.

Сам опальний функціонер і його прихильники висувають свою версію того, що трапилося: на їхню думку, екс-голову МВФ просто підставили, оскільки він був для багатьох невигідним. По-перше, його фінансова політика на посаді керівника фонду не влаштовувала США. До того ж Д.Стросс-Кан збирався балотуватися в президенти Франції та вважався головним суперником Ніколя Саркозі на майбутніх виборах. Лідерові Франції нібито була вигідна «нейтралізація» голови МВФ, адже такий неперевершений економіст, як Д.Стросс-Кан, міг без проблем обійти Н.Саркозі, політикою якого невдоволено багато французів. До речі, відомий французький журналіст Тьєррі Мейсан публічно звинуватив главу держави в тому, що останній є агентом ЦРУ: мовляв, операція в готелі Sofitel була здійснена США для того, аби звільнити шлях до посади президента Франції своєму ставленикові — Н.Саркозі.

Тим часом виникає відчуття того, що крісло голови МВФ хтось прокляв. Не встиг ущухнути скандал навколо Д.Стросс-Кана, як з'явилися проблеми в його наступниці — колишнього міністра економіки Франції К.Лагард. Її обвинувачують у перевищенні службових повноважень під час роботи у французькому уряді. У 1993 році бізнесмен Бернар Тапі доручив французькому банку «Ліонський кредит» підготувати угоду з продажу фірми «Адідас», яка на той час належала товстосуму. Після того як угоду було підписано, Б.Тапі подав на банк у суд і звинуватив його в умисному заниженні вартості компанії. У 2007 році К.Лагард, тоді міністр економіки і фінансів Франції, наказала передати «справу Тапі» в арбітраж, а у 2008-му суд ухвалив виплатити Б.Тапі компенсацію на суму понад €380 млн. Виплати здійснювалися з державних фондів. Теперішню голову МВФ підозрюють у тому, що вона неправомірно передала розгляд фінансового спору в приватний арбітраж.

До речі, звернення в прокуратуру щодо К.Лагард було ініційоване депутатами опозиційної Соціалістичної партії, членом якої є і Д.Стросс-Кан. Отже, можливо, це така собі помста.

P.S. Д.Стросс-Кан після того, як американські власті повернули йому паспорт, уже встиг з'їздити у Вашингтон і тепер збирається повернутися до Франції. Але там йому не надто раді: за даними газети «Фігаро», навіть соціалісти — однопартійці екс-голови МВФ — не збираються підтримувати його кандидатуру на президентських виборах.

ГРУЗІЯ

Конституція на дотик

У Грузії вперше випущено конституцію країни шрифтом Брайля. Самостійно ознайомитися з текстом основного закону незрячі змогли 24 серпня.

60 екземплярів конституції шрифтом Брайля були видані за ініціативою регіонального Центру дослідження та підтримки конституціоналізму. Глава центру Автанділ Деметрашвілі передав видання Спілці незрячих 24 серпня — саме цього дня в 1995 році набрала чинності конституція Грузії.

Нагадаємо: в липні поточного року в Киргизстані також випущено конституцію шрифтом Брайля. Основний закон країни був виданий киргизькою та російською мовами. При цьому киргизи мають надію, що це не стане разовою акцією. «Я сподіваюся, що незабаром випуск літератури, набраної шрифтом Брайля, набуде промислових масштабів. Для цього до проекту республіканського бюджету на 2012 рік будуть закладені кошти на придбання спеціальних друкарських машин — ембосерів, які дозволять забезпечити масовий випуск таких видань, а надалі планується випуск аудіоверсій найбільш популярних газет і журналів», — відзначив Дастан Бекешев, киргизький депутат від опозиційної фракції «Ар-Намис».

США

Компенсація за революцію

75-річний емігрант із Куби Густаво Війольдо домігся права на рекордну компенсацію від уряду Острова Свободи. За цивільним позовом, йому повинні виплатити $2,8 млрд за зруйновану через революцію 1959 року сім'ю та втрачену спадщину.

За даними американських ЗМІ, Г.Війольдо був агентом ЦРУ, одним з тих небагатьох ще живих учасників знаменитої провальної спроби вторгнення на Кубу в затоці Свиней у квітні 1961 року з метою повалення Фіделя Кастро. Крім того, позивач брав участь в операції із захоплення в Болівії в жовтні 1967 року знаменитого революціонера Ернесто-Че Гевари, котрий, як відомо, був убитий, і похованні його тіла.

Можливість подання кубинськими емігрантами позовів про компенсацію до уряду своєї колишньої країни передбачена законом США про захист жертв тероризму. Передбачається, що сума, призначена судом округу Маямі-Дейд штату Флорида, може бути виплачена заявникові із заморожених у США кубинських рахунків або внаслідок накладення арешту на те чи інше майно або бізнес, які належать кубинським властям або підприємцям за кордоном, передає РІА «Новости».

Це вже другий позов, поданий Г.Війольдо проти кубинського уряду. Раніше американська Феміда вже присуджувала йому компенсацію, щоправда, значно скромнішу — $170 млн, проте пізніше найвища судова інстанція скасувала цей вердикт у зв'язку з порушеннями правил подання позовів проти іноземних держав.

Адвокат Г.Війольдо Ендрю Голл підкреслив, що це найбільша компенсація з присуджених американськими цивільними судами проти Куби.

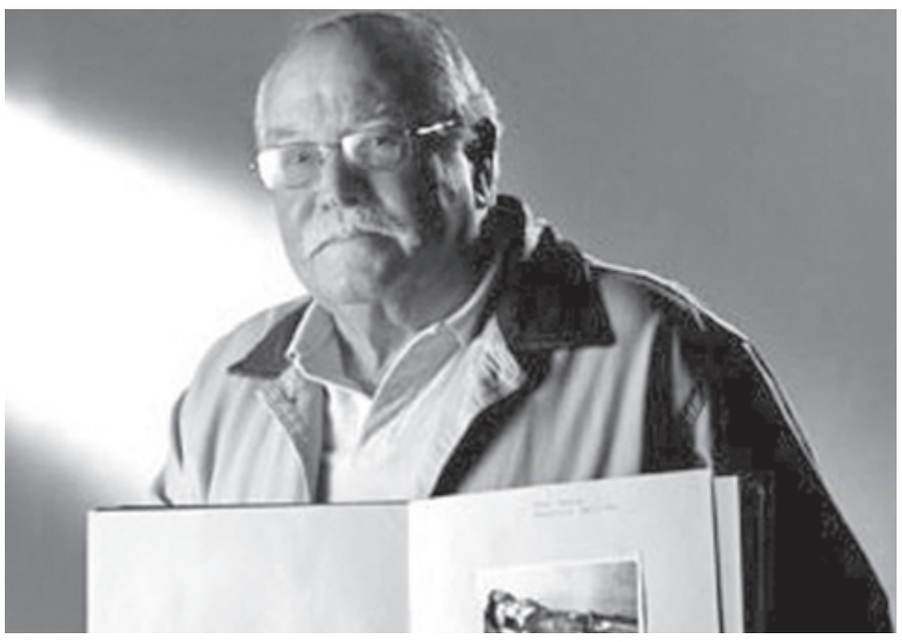

Втрачену через революцію спадщину Г.Війольдо суд оцінив у $2,8 млрд.

ЧЕХІЯ

Антикомунізм у відсотках

Президент Чехії Вацлав Клаус підписав закон про учасників антикомуністичного руху опору. Документ (що символічно) набуде чинності 17 листопада, коли в країні святкуватимуть день боротьби за свободу і демократію.

Згідно із законом учасники так званого третього руху опору отримають компенсацію в розмірі 100 тис. крон (понад 47 тис. грн. — **Прим. ред.**), удови та вдівці зможуть розраховувати на 50 тис. крон (23,6 тис. грн.).

Також учасники антикомуністичного руху опору отримають від Міністерства оборони Чехії відповідне свідоцтво. Декого з них можуть прирівняти до ветеранів війни.

Підписавши закон, В.Клаус, проте, засумнівався в тому, чи зможе цей акт «вирішити проблему минулого», і припустив, що ним можуть зловжити ті, хто реально з комунізмом не боровся.

РОСІЯ

Профілактика підвищеної віктимності

МВС Росії пропонує поновити державну систему профілактики правопорушень, яка діяла до середини 1990-х рр. Приводом до вжиття заходів індивідуальної профілактики вважатимуть інформацію, поширену пресою, повідомлення чи заяви від фізичних, юридичних осіб, рішення суду.

Превентивне обговорення

МВС Росії опублікувало на своєму сайті проект федерального закону «Про засади системи профілактики правопорушень у Російській Федерації». У документі передбачено три види заходів профілактики правопорушень: загальні, індивідуальні та віктимологічні.

Заходами загальної профілактики розробники законопроекту вважають, зокрема, ідеологічні та виховні заходи, що знімають чи обмежують криміногенні чинники через формування в членів суспільства моральної позиції, орієнтованої на основні загальнолюдські цінності, а також технічні заходи, що перешкоджають здійсненню правопорушень.

Проте надто неоднозначними є запропоновані заходи щодо індивідуальної профілактики з метою запобігання правопорушенням, для чого планують проводити профілактичні бесіди, вносити подання про усунення причин і умов, що сприяють здійсненню правопорушень. Особливо планують наголошувати на вимогах до поведінки правопорушника, запровадять також профілактичний облік і контроль. Ще вживатимуть примусових заходів медичного характеру і виховного впливу, які встановлюватиме суд, а за рішенням суду запроваджуватимуть адміністративний нагляд.

Приводом до вжиття заходів індивідуальної профілактики правопорушень можуть стати також повідомлення чи заяви, що надійшли від фізичних і юридичних осіб, відомості, поширені в ЗМІ, надані держорганами й органами місцевого самоврядування матеріали, рішення суду чи інша інформація.

На допомогу жертвам

Крім того, в законопроекті прописано, що профілактика правопорушень не повинна обмежувати права та свободи людини і громадянина. Особи, до яких ужито заходів профілактики правопорушень, мають право оскаржити такі дії в порядку, передбаченому російським законодавством. Ті ж, кому було завдано шкоди в результаті неправомірного вжиття заходів профілактики правопорушень, можуть розраховувати на відшкодування збитків.

Водночас в МВС Росії розраховують на те, що вдасться завчасно виявляти не тільки злочинців, а і їхніх потенційних жертв, щоб допомогти останнім уникнути трагедії. Заходи щодо віктимологічної профілактики правопорушень «уживатимуться виключно з метою зменшення ризику для людей стати жертвами протиправних посягань», — мовиться в документі.

МВС РФ пропонує заздалегідь виявляти небезпечні для осіб з підвищеної віктимністю ситуації та вживати заходів щодо їх усунення. Передбачено також виявляти потенційних жертв правопорушень та інформувати їх про можливе вчинення проти них правопорушень, надавати допомогу щодо забезпечення збереження їхнього життя, здоров'я і власності. У законопроекті передбачено і надання допомоги особам з підвищеною віктимністю з метою активізації їхніх внутрішніх можливостей захисту, а також гарантування особистої, майнової та іншої безпеки.

НІМЕЧЧИНА

Мито для сутяг

У зв'язку з надзвичайною завантаженістю Федерального конституційного суду ФРН його голова Андреас Воскуле запропонував запровадити мито в розмірі €5000 для подавців запевне безперспективних скарг, що завалюють суд непотрібною роботою.

За словами А.Воскуле, кількість конституційних позовів, з якими кожен громадянин може звернутися до суду, за останні роки настільки зросла, що обидва сенати Федерального конституційного суду ледве встигають розглянути їх у прийнятні строки. Це ставить під питання саме функціонування суду.

Як повідомляє Welt, розмір мита за запевне безперспективні позови пропонується розраховувати залежно від фінансових можливостей позивача, встановивши верхню межу — €5000. Вирішення питання щодо стягнення мита належатиме до компетенції правозастосувача.

Закон і Бізнес

Засновник і видавець: ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор: Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637 в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва, МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон: (044) 537-34-33

Адреса: 01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: inzib@optima.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон і Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 1.09.2011

Зам. № 21365
Загальний наклад 16160

СІМ'Я

Знаки неуваги

Апеляційний суд Іллінойсу відхилив позов дітей проти матері, яка, на думку позивачів, була до них недостатньо уважною та заподіяла їм душевні страждання.

Зокрема, 23-річний Стівен і 20-річна Кетрін Майнери звинуватили свою матір Кімберлі Герриті в тому, що вона не відправляла синові посилки з їжею під час його навчання в коледжі, не купила донці одяг у подарунок після повернення з поїздки і подарувала синові на день народження листівку, яка йому не сподобалася, до того ж не подарувала разом з нею гроші.

Ця листівка була долучена до справи як речовий доказ. На думку сина, листівка була «недоречною». На ній були зображені помідори, причому в одного з них були примальовані очі. Усередині листівки містився напис: «Сину, я дарую тобі цю листівку, тому що вона зовсім як ти… відрізняється від усіх інших!»

Претензії викликав також той факт, що мати забула, коли її діти вперше пішли та заговорили, і не записала цих дат у спеціальний альбом. Також вона бентежить дітей, досі при всіх обіймаючи й цілуючи їх. Крім того, одного разу вона забула забрати сина зі школи. Недбалість К.Герриті як матері виявилася, на думку дітей, також у тому, що вона не дозволяла їм носити одяг із зображенням героя мультиків, іноді підвищувала голос, не терпіла нешанобливого ставлення і не захищала їх у разі провини.

Інтереси дітей у процесі представляв їхній батько Стівен Майнер, з яким К.Герриті розійшлася ще в 1995 році. На думку її адвокатів, поданий у 2009 році позов — спроба чоловіка помститися їй за те, що вона подала на розлучення.

Суд дійшов висновку, що в поведінці матері не було нічого, що виходило б за межі дозволеного. У рішенні мовиться, що розгляд судом подібного позову був би надмірним втручанням у сімейні справи.

ПОСМІХНИСЬ!

Права — готівкою

Даішник зупиняє водія:
— Порушуєте! Ваші права.
Водій передає якусь книжечку.
— Це що?!
— Конституція, в ній про права все написано.
— Та як на мене, хоч би й «Камасутра», де все про них намальовано. Гроші де?

«Нефотогенічний» документ

Гіршою за фотографію в паспорті є тільки її ксерокопія.

Зайві слова

Складно дібрати слова подяки, коли всім відомо, кому і за що — спасибі.

Мудрий та граблі

Мудра людина ніколи не наступатиме двічі на одні й ті самі граблі, допоки не переконається в тому, що поблизу немає інших грабель.

Цікава арифметика

Коли поділити статки деяких міністрів чи депутатів на їхню зарплату, виявиться, що вони вже живуть не одну тисячу років!

Якщо чесно

— Як справи?
— Сказати чесно?
— Так!
— А матюкатися можна?
— Ні.
— Тоді добре!

АФОРИЗМ

Злочин потребує лише зачіпки.

АРИСТОТЕЛЬ

НА ЗАМІТКУ

Закон — туристові ворог

Подорожі за кордон не можуть не приваблювати. Від них кожен із нас прагне отримати максимум вражень і емоцій. Але… Вирушаючи в мандрівку, варто врахувати деякі наявні в правовій системі окремих країн законодавчі нюанси — такі собі «лови» на туристів…

Десь не можна роздягатись, десь — дивитися.

У Великій Британії тому, хто насмілиться «зняти» дівчину в пабі, загрожує штраф у розмірі €180 або 3 місяці тюрми. Тому звиклим знайомитися таким чином українцям у Сполученому Королівстві потрібно бути гранично обережними. У цю країну краще їхати зі своєю половинкою. Хоча приводу для ревнощів тут не буде. Правда, в Ліверпулі можна побачити оголених продавщиць, але це абсолютно законно.

А ось в Італії роздягатися дозволено не всім. Це особливо важливо знати тим, хто збирається поніжитися на місцевих пляжах. Закон, який діє в м.Тропеї, зазначає: «Жінкам, які товсті, потворні або непривабливі, забороняється з'являтися на пляжі роздягненими. Це право мають лише молоді жінки, які гідні того, щоб прославляти красу жіночого тіла». Цікаво, що оцінювати красу повинні поліцейські. Отже, їм можна тільки поспівчувати. Спробуйте сказати жінці, що вона неприваблива! А ось чоловіків і краса не врятує. В м.Палермо закон забороняє їм перебувати на пляжі повністю роздягненими.

У Китаї грубою образою, за яку карають кількома днями тюрми, вважається навіть тривалий погляд (доведіть, що він не такий) на оголені ноги жінки.

У Росії закоханим слід гранично стримано проявляти свої почуття одне до одного на вулиці. Тут цілуватися заборонено. Законодавці РФ упевнені, що така відкрита демонстрація близькості може призвести до сексуальної розбещеності. Міліціонери можуть вас оштрафувати.

Подивитися порнофільм по кабельному або супутниковому телебаченню в номері в готелі — не завжди вдала ідея. Якщо вас зловлять за цим заняттям в Ізраїлі, можуть відправити до в'язниці на строк до 3 років.

В Англії тюремне ув'язнення на строк до 2 років чекає кожного, хто дивиться фільм із сексуальними сценами, знаючи, що учасники таких сцен не давали згоди на знімання. При цьому довести, що ти цього не знав, складно.

Якщо ви за кордоном і вам терміново знадобилася світлина в оголеному вигляді, майте на увазі, що у Швеції фотографуватися таким чином у повний зріст заборонено. Проте дозволяється оголяти і фотографувати окремо нижню і верхню частини тіла. Отже, якщо вже дуже потрібно, можна зробити дві фотографії, а потім їх склеїти.

У цілому ж особливостей законодавства дуже багато. У кожній державі свої. Отже, подорожуючи, слід бути пильними: незнання законів не звільняє від відповідальності.

КЛЕПТОМАНІЯ

З мерії по рулону…

Тюремне ув'язнення, а в кращому разі — штраф загрожує німецькому депутатові від партії лівих сил Франку-Міхаелю Йону за крадіжку туалетного паперу.

Ф.-М. Йона спіймали на місці злочину прибиральники Штральзундської міської адміністрації. Вони кажуть, пише Ostsee Zeitung, що останніми місяцями сушили голову над тим, куди з туалету постійно зникав папір. Вирішено було влаштувати засідку. Злодія вирахували: 23-річний політик виходив з убиральні з двома рулонами туалетного паперу.

Прокуратура м.Штральзунда цей факт підтвердила.

Всього за останні місяці, за словами прибиральників, зникло близько 200 рулонів туалетного паперу. Проте в місцевій прокуратурі повідомили, що поки точно не встановлено: вкрав Ф.-М. Йон інші 198 рулонів чи це справа рук інших депутатів (співробітників мерії).

Втім, у прокуратурі також не відкидають того, що справу можуть закрити, якщо суд визнає завдану мерії шкоду дуже незначною. Адже вартість усіх зниклих рулонів не перевищує €200.

ГІДНІСТЬ

Прізвисько із забобонами

Поляк, який працює на англійському підприємстві, домігся виплати компенсації за те, що колеги вигадали для нього прізвисько Борат — на честь головного героя однойменної комедійної кінострічки. Суд у справах працевлаштування в м.Лідсі ухвалив, що компанія-наймач мусить виплатити йому 2250 фунтів стерлінгів як відшкодування за образу.

Як пише The Daily Mail, інженер із Польщі Адріан Руда лише нещодавно направив скаргу на колег, які нарекли його Боратом, хоча ім'ям вигаданого казахстанського журналіста його почали називати ще у 2007 році. Суд указав на те, що згідно із законом строк подання скарги вже закінчився, але все-таки взявся за розгляд справи, посилаючись на те, що поляк не знав вимог британського законодавства.

У скарзі А.Руда зазначив, що прізвисько Борат для нього вигадав зварювальник, який працює з ним на одному підприємстві. При цьому, як з'ясувалося, сам поляк не заперечував проти такого звертання і навіть розважав колег, зображаючи героя Саші Барона Коена.

Так чи інакше, але суд угледів у цьому ознаки дискримінації: прізвисько полякові вигадали через те, що він, як і Борат, є іноземцем.

На думку судової комісії, жителів Східної Європи таке прізвисько ображає, оскільки нарікають людей так, виходячи із забобонів і бажання допекти людині через її національність. Суд також узяв до уваги ту обставину, що більшість колег поляка теж мали прізвиська, які, правда, жодним чином не стосувались їхньої національності.

У висновку суду зазначено, що прізвисько Борат зачіпало «честь А.Руди, що створило для нього такі несприятливі умови праці, коли принижується людська гідність». Як А.Руда відреагував на рішення суду, не уточнюється.

Нагадаємо: фільм «Борат» вийшов на екрани в листопаді 2006 року. Кінострічка розповідає про життя журналіста з Казахстану Бората Сагдієва, який вирушив до США, щоб познайомитися з американцями й дізнатись, як вони живуть. Критики відреагували на стрічку по-різному: одні написали захопливі рецензії, інші, навпаки, назвали фільм нікудишнім і звинуватили його творців у расизмі, антисемітизмі й сексизмі.

РЕЛІГІЯ

Немусульманам повернуть конфісковане

Уряд Туреччини прийняв рішення про повернення власності, конфіскованої в громад релігійних меншин. Відповідний указ було опубліковано 27 серпня.

Поверненню підлягає власність, конфіскована в турецьких греків, вірмен і євреїв з 1936 року. Якщо вона була перепродана, уряд обіцяє виплатити грошову компенсацію. Християнським та юдейським організаціям повернуть колишні монастирі, будівлі лікарень і шкіл, кладовища.

Як повідомляє The New York Times, офіційно про наміри влади прем'єр-міністр Туреччини Реджеп-Тайїп Ердоган оголосив 28 серпня. Проти планів уряду відшкодувати збитки виступала парламентська опозиція.

Часткова конфіскація власності в релігійних громад почалася в 1936 році, коли немусульманські організації були зобов'язані надати перелік свого майна. У 1974-му був прийнятий закон, що забороняв їм придбання нової власності.

Рішення уряду Р.-Т.Ердогана могло бути ухвалене під тиском Європейського Союзу. Переговори про вступ до цього міждержавного об'єднання Туреччина веде з 2005 року. Однією з умов, висунутих ЄС, була відміна законів, що обмежують права немусульманського населення країни.

Представники релігійних меншин становлять не більш ніж 1% населення Туреччини. Так, серед 74 млн турецьких громадян — 120 тис. християн усіх конфесій та близько 25 тис. юдеїв.

ДИКА ПРИРОДА

Аеропорт — не годівниця!

Тюремне ув'язнення на строк до 6 місяців і штраф у розмірі $1000 загрожує американцеві за годування голубів.

Таке нешкідливе, на перший погляд, заняття Чарлза Дугласа створило надзвичайно небезпечну обстановку в небі над аеропортом Боба Гоупа. З пташиним кормом і хлібними крихтами в руках починаючи з вересня 2010 року чоловіка кілька разів помічали неподалік льотного поля.

Незважаючи на численні попередження, 59-річний бізнесмен не припиняв годувати пернатих протягом усього року. Востаннє американця застукали порівняно недавно — 31 липня 2011-го.

Працівники аеропорту говорять, що біля льотного поля сьогодні живуть сотні голубів. Літаки зіштовхуються з птахами кожного місяця.

Нині Ч.Дуглас перебуває в слідчому ізоляторі.

МИТНИЦЯ

«Голий» огляд

До року тюрми умовно засуджено жительку Великої Британії. Жінка на знак протесту проти огляду роздяглася догола на митниці аеропорту Бермудів.

36-річну Лукай Філіпс обурила вимога митників відкрити валізи. У суді свою поведінку жінка пояснила тим, що їй набридли постійні ретельні огляди. Вона регулярно літає рейсом Лондон — Бермуди.

Адвокат таку поведінку своєї підзахисної назвав імпульсним рішенням: «Вона зняла із себе одяг через фрустрацію».

Також сторона захисту повідомила, що жінку примушували роздягатися щоразу під час проходу через митницю.

У свою чергу суддя Арчибальд Ворнер зауважив: «Бермудська митниця просто виконує свою роботу, і в її завдання згідно із законом уходить огляд».

Сама Л.Філіпс пообіцяла надалі не робити подібного.

ДОРОЖНІ ПОДІЇ

Гальмуй личаком!

24-річний водій пікапа був арештований у Детройті. Він використовував власну ногу для гальмування руху автомобіля.

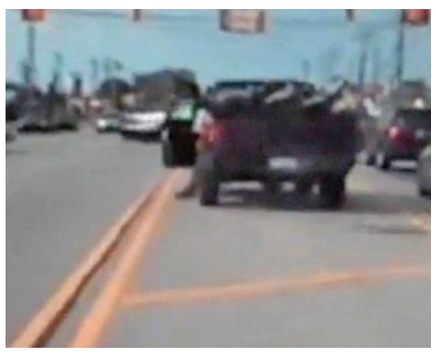

Таким чином, як стверджують очевидці, власникові авто вдалося проїхати кілька кварталів. На швидкості — до 64 км/год. Зупинявся двічі.

Підсумком такої їзди стали два зіткнення на перехрестях, у результаті яких були пошкоджені 4 автомобілі. Люди не постраждали.

Свою поведінку (за правилами, водій мусив викликати евакуатор) власник авто пояснив відповідальним ставленням до своєї роботи. Він — покрівельник. Наступного дня після інциденту йому необхідно було їхати на роботу, і він не хотів через проблеми з машиною зривати графік роботи й підводити працедавця. Полагодити транспортний засіб він планував після повернення додому.

Водія відпущено під заставу в $500. Пояснювати свою «недолугу поведінку» перед судом він буде у вересні.

ПРОЦЕДУРА

Заява перекладу не підлягає.

Позивач не зобов'язаний додавати копії матеріалів на недержавних мовах

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

9 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **СЕНІНА Ю.Л.,**
суддів: **БАЛЮКА М.І., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ОХРІМЧУК Л.І., РОМАНЮКА Я.М.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 5* до *Особи 6*, треті особи: *Особа 7*, приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу, *Особа 8*, про визнання договору дарування квартири недійсним, розірвання договору довічного утримання,

ВСТАНОВИЛА:

У жовтні 2009 року *Особа 5* звернулась до суду з позовом до *Особи 6* про визнання договору дарування квартири недійсним, розірвання договору довічного утримання.

Ухвалою судді Оболонського районного суду м.Києва від 29.10.2009 позовну заяву *Особи 5* визнано неподаною та повернуто з підстав, передбачених ч.2 ст.121 ЦПК.

Ухвалою Апеляційного суду м.Києва від 9.02.2010 ухвалу судді Оболонського районного суду м.Києва від 29.10.2009 залишено без змін.

У касаційній скарзі *Особа 5* просить скасувати ухвалені у справі судові рішення й передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції, посилаючись на порушення судами норм процесуального права.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Визнаючи позовну заяву *Особи 5* неподаною, суддя суду першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що позивачка не виконала в повному обсязі вимог ухвали про залишення позовної заяви без руху, а саме: не надала копії позовної заяви та доданих до неї документів для вручення відповідачу, який мешкає за межами України, на російській мові або в належному перекладі на російську мову.

Проте з такими висновками судів погодитись не можна.

Судом установлено, що в жовтні 2009 року *Особа 5* звернулась до суду з позовом до *Особи 6* про визнання договору дарування квартири недійсним, розірвання договору довічного утримання.

Ухвалою судді Оболонського районного суду м.Києва від 16.10.2009 позовну заяву *Особи 5* залишено без руху через необхідність усунути недоліки поданої позовної заяви, а саме: зазначити ціну позову та з урахуванням ціни позову сплатити судовий збір у повному обсязі; зазначити час, коли вона дізналась про те, що нею укладено договір дарування, а не договір довічного утримання, і які конкретні умови договору довічного утримання були визначені сторонами та якими доказами це підтверджується; у зв'язку з тим, що відповідач мешкає на території Російської Федерації, надати позовну заяву та додані до неї документи, складені російською мовою, або надати їх переклад, засвідчений у встановленому законом порядку (нотаріально), — та надано строк для усунення таких недоліків до 29.10.2009.

На виконання вимог зазначеної ухвали, *Особа 5* зазначила ціну позову; здійснила доплату судового збору відповідно до ціни позову; указала, що про те, що вона підписала договір дарування замість договору довічного утримання, їй стало відомо в березні 2009 року, і що до підписання оспорюваного договору між нею та *Особою 6* була досягнута домовленість із приводу того, що останній буде забезпечувати її продуктами харчування, займатись домашнім господарством та здійснювати обов'язкові щомісячні платежі за квартиру.

Однак, оскільки *Особа 5* на виконання вимог ухвали про залишення позовної заяви без руху не надала копії позовної заяви та доданих до неї документів для вручення відповідачу, який мешкає за межами України, складених російською мовою, або в належному перекладі на російську мову, то ухвалою судді Оболонського районного суду м.Києва від 29.10.2009, залишеною без змін ухвалою Апеляційного суду м.Києва від 9.02.2010, позовну заяву *Особи 5* визнано неподаною та повернуто з підстав, передбачених ч.2 ст.121 ЦПК.

Відповідно до ст.7 ЦПК цивільне судочинство здійснюється державною мовою.

Особи, які беруть участь у справі і не володіють або недостатньо володіють державною мовою, у порядку, встановленому цим кодексом, мають право робити заяви, давати пояснення, виступати в суді і заявляти клопотання рідною мовою або мовою, якою вони володіють, користуючись при цьому послугами перекладача, у порядку, встановленому цим кодексом.

Судові документи складаються державною мовою.

Суддя суду першої інстанції, на порушення вимог ст.210 ЦПК, на зазначені положення закону уваги не звернув і не врахував, що, оскільки відповідач, *Особа 6*, мешкає на території Російської Федерації й не володіє або недостатньо володіє державною мовою України, то він має право робити заяви, давати пояснення, виступати в суді та заявляти клопотання рідною мовою або мовою, якою він володіє, користуючись послугами перекладача в порядку, встановленому ЦПК, при цьому запрошення перекладача не є обов'язком суду й забезпечується особою, яка не володіє або недостатньо володіє державною мовою України.

Апеляційний суд, на порушення стст.303, 315 ЦПК, зазначені вимоги закону залишив поза увагою; належним чином не перевірив доводів апеляційної скарги; в ухвалі не зазначив конкретних обставин і фактів, що спростовують такі доводи, та залишив ухвалу судді суду першої інстанції без змін.

Посилання апеляційного суду на те, що, оскільки *Особа 6* мешкає на території Російської Федерації, Оболонський районний суд м.Києва в разі відкриття провадження у справі буде звертатися по правову допомогу до Російської Федерації відповідно до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, ратифікованої законом від 10.11.1994, є необгрунтованими у зв'язку з тим, що ця конвенція надає громадянам кожної з Договірних Сторін, а також іншим особам, котрі проживають на території однієї з Договірних Сторін, право вільно і безперешкодно звертатися до установ юстиції інших Договірних Сторін, виступати в них, подавати клопотання, пред'являти позови та здійснювати інші процесуальні дії на тих же умовах, що й громадяни цієї Договірної Сторони, що відповідає положенням ст.7 ЦПК про здійснення судочинства державною мовою з одночасним наданням особам, які беруть участь у справі і не володіють або недостатньо володіють державною мовою, у порядку, встановленому цим кодексом, права робити заяви, давати пояснення, виступати в суді і заявляти клопотання рідною мовою або мовою, якою вони володіють, користуючись при цьому послугами перекладача, у порядку, встановленому цим кодексом.

За таких обставин ухвалені у справі судові рішення підлягають скасуванню з переданням справи для продовження розгляду до суду першої інстанції з підстав, передбачених ч.1 ст.338 ЦПК.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 5* задовольнити частково.

Ухвалу судді Оболонського районного суду м.Києва від 29.10.2009 та ухвалу Апеляційного суду м.Києва від 9.02.2010 скасувати, справу передати для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Кімната у спадок.

Виселенню з гуртожитку за антисуспільну поведінку мають передувати заходи попередження

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

23 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ГУМЕНЮКА В.І., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛЯЩЕНКО Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом закритого акціонерного товариства «Київський суднобудівний-судноремонтний завод» до *Особи 6, Особи 7* про виселення без надання іншого житлового приміщення за касаційною скаргою *Особи 6, Особи 7* на рішення Апеляційного суду м.Києва від 24.09.2009,

ВСТАНОВИЛА:

У березні 2009 року ЗАТ «КССЗ» звернулося до суду з позовом до *Особи 6, Особи 7* про виселення без надання іншого житлового приміщення.

Зазначало, що відповідачі вселилися до кімнати за *Адресою 1* на підставі ордера від 15.08.89. Вказаний гуртожиток перебуває на балансі позивача. Посилаючись на те, що відповідачі в трудових відносинах із ЗАТ «КССЗ» ніколи не перебували та не перебувають, систематично, грубо порушують правила співжиття і роблять неможливим для інших проживання із ними в одному гуртожитку, не вносять плату за житлово-комунальні послуги, позивач із підстав ст.116 ЖК просив виселити відповідачів без надання іншого житлового приміщення.

Рішенням Оболонського районного суду м.Києва від 26.05.2009 в задоволенні позову ЗАТ «КССЗ» відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду м.Києва від 24.09.2009 вказане рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове рішення, яким позов ЗАТ «КССЗ» задоволено: виселено відповідачів із кімнати за *Адресою 1* без надання іншого житлового приміщення.

У касаційній скарзі *Особа 6, Особа 7* просять скасувати ухвалене у справі рішення апеляційного суду, посилаючись на порушення судом норм матеріального та процесуального права, та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до ВС до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються ВС у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду за правилами ЦПК від 18.03.2004 в редакції, яка була чинною до змін, внесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Відповідно до ст.213 ЦПК рішення суду повинно бути законним і обгрунтованим.

Рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного процесуального законодавства й всебічно перевіривши обставини, вирішив справу у відповідності з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до даних правовідносин.

Обгрунтованим визнається рішення, в якому повно відображені обставини, що мають значення для даної справи, висновки суду про встановлені обставини, а правові наслідки є вичерпними, відповідають дійсності та підтверджуються достовірними доказами, дослідженими в судовому засіданні.

Однак зазначеним вимогам рішення апеляційного суду не відповідає.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та ухвалюючи нове рішення про задоволення позову суд апеляційної інстанції виходив з того, що відповідачі у трудових відносинах із позивачем не перебувають та ніколи не перебували, право відповідачів на проживання в гуртожитку є похідним від права їх матері — *Особи 8*, яка хоч і перебувала в трудових відносинах із позивачем, проте у 1993 році померла; сама обставина включення відповідачів до ордера на право зайняття кімнати в гуртожитку, реєстрація та тривале проживання в ньому правового значення не мають.

Проте погодитися з такими висновками суду не можна, суд дійшов їх із порушенням норм процесуального права, а саме: без повного та всебічного з'ясування дійсних обставин справи, прав і обов'язків сторін у даних правовідносинах, належної правової оцінки зібраних у справі доказів.

Відповідно до ст.6 ЖК жилі будинки і житлові приміщення призначаються для постійного проживання громадян, а також для використання у встановленому порядку як службових приміщень і гуртожитків. Правовий режим гуртожитків урегульовано гл.4 цього кодексу.

Статтями 127, 128, 129 ЖК передбачено, що для проживання робітників, службовців, студентів, учнів, а також інших громадян у період роботи або навчання можуть використовуватись гуртожитки. Житлова площа в гуртожитку надається за спільним рішенням адміністрації підприємства та профспілкового комітету. Єдиною підставою для вселення в гуртожиток є спеціальний ордер, який видає адміністрація підприємства.

За змістом указаних норм житлова площа в гуртожитку надається особам, які перебувають із підприємством у трудових відносинах. Надання житлової площі особам, які не працюють на підприємстві (за розпорядженням керівництва, без видачі ордера), є порушенням діючого законодавства. Особи, визнані такими, що незаконно вселилися у житло, підлягають виселенню без надання іншого житлового приміщення на підставі стст.109, 116 ЖК.

Як установлено судом, кімната за *Адресою 1* була надана *Особі 8* у зв'язку з її роботою на Київському суднобудівному-судноремонтному заводі, правонаступником якого є ЗАТ «КССЗ» на підставі ордера від 15.08.89. Крім неї до ордера були включені її діти — *Особа 6* та *Особа 7* — відповідачі у справі. *Особа 8*, якій було надано спірну кімнату, в 1993 році померла.

Як встановлено судом і підтверджується наявним у матеріалах справи ордером від 15.08.1989, *Особа 8* перебувала із позивачем у трудових відносинах і працювала на Київському суднобудівному-судноремонтному заводі на посаді прибиральниці.

З часу вселення до гуртожитку відповідачі постійно — більше 20 років — у ньому проживають, вселилися до гуртожитку на законних підставах як члени сім'ї працівника, якому було надано службове житлове приміщення.

Відповідно до ст.303 ЦПК під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обгрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Визначення підстав і предмета позову належить виключно позивачу, і суд сам їх змінити на власний розсуд не може.

Звертаючись до суду з позовом про виселення, позивач свої вимоги обгрунтував ст.116 ЖК.

Згідно з ст.116 ЖК, якщо наймач, члени його сім'ї або інші особи, які проживають разом з ним, систематично руйнують чи псують житлове приміщення, або використовують його не за призначенням, або систематичним порушенням правил соціалістичного співжиття роблять неможливим для інших проживання з ними в одній квартирі чи в одному будинку, а заходи запобігання і громадського впливу виявились безрезультатними, виселення винних на вимогу наймодавця або інших заінтересованих осіб провадиться без надання іншого житлового приміщення.

Відповідно до п.17 постанови Пленуму ВС від 12.04.85 «Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами Житлового кодексу України» під час вирішення справ про виселення на підставі ст.116 ЖК осіб, які систематично порушують правила співжиття та роблять неможливим для інших проживання з ними в одній квартирі або будинку, слід керуватися тим, що під час тривалої антигромадської поведінки виселення винного може статися під час повторного порушення, якщо раніше вжиті заходи попередження або громадського впливу не дали позитивних результатів. Серед таких визначені заходи попередження, що застосовуються судами, прокуратурами, органами внутрішніх справ тощо.

Оскільки такі заходи попередження до відповідачок не застосовувалися, суд першої інстанції дійшов обгрунтованого висновку про відсутність передбачених ст.116 ЖК підстав для їх виселення.

З висновками суду в цій частині погодився й апеляційний суд.

Будь з яких інших підстав позов про виселення позивачем не пред'являвся і іншими обставинами не обгрунтовувався.

Відповідно до ст.9 ЖК ніхто не може бути виселений із займаного житлового приміщення або обмежений у праві користування інакше як з підстав і в порядку, передбаченому законом.

На порушення вимог стст.212, 213 ЦПК рішення апеляційного суду не містить норм матеріального права, на підставі яких ним прийнято рішення про виселення відповідачок з гуртожитку.

Відповідно до ст.1 закону «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» цей закон поширюється на громадян, які на законних підставах тривалий час (не менше п'яти років) зареєстровані та фактично проживають у гуртожитках, призначених для проживання одиноких громадян або для проживання сімей, та не мають іншого власного житла.

Відповідно до ч.1 ст.8 закону «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» громадяни, на яких поширюється дія цього Закону, які на законних підставах зареєстровані та тривалий час (не менш як п'ять років) проживають у гуртожитках, віднесених до недержавного житлового фонду (які перебувають у власності чи у повному господарському віданні відповідних державних чи комунальних підприємств, установ, організацій, а також підприємств та організацій, утворених шляхом корпоратизації чи приватизації колишніх державних підприємств, крім тих організацій, які створено органами державної влади, органами місцевого самоврядування для управління житловим фондом) та призначених для проживання працівників (членів їх сімей), які не мають можливості самостійно придбати чи побудувати власне житло, у разі, коли такі гуртожитки не передаються їх власниками у власність територіальних громад, мають право подальшого проживання в таких гуртожитках до розв'язання їх житлової проблеми.

Посилання апеляційного суду на те, що гуртожиток знаходиться у власності позивача, не грунтується на матеріалах справи та належних доказах.

Крім того, ст.125 ЖК визначає коло осіб, яких не може бути виселено з службових житлових приміщень без надання іншого житлового приміщення, до яких, зокрема, відносяться члени сім'ї померлого працівника, якому було надано службове житлове приміщення.

Безпідставно скасувавши законне й обгрунтоване рішення суду першої інстанції, апеляційний суд припустився помилки в застосуванні процесуального та матеріального закону.

Ураховуючи наведене, рішення Апеляційного суду м.Києва від 24.09.2009 підлягає скасуванню із залишенням в силі рішення суду першої інстанції, з підстав, передбачених ст.339 ЦПК.

Керуючись стст.336, 339 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6, Особи 7* задовольнити.

Рішення Апеляційного суду м.Києва від 24.09.2009 скасувати, а рішення Оболонського районного суду м.Києва від 26.05.2009 залишити в силі.

Ухвала оскарженню не підлягає.

МАЙНОВІ ПИТАННЯ

Підприємницький поділ.

Присудження грошової компенсації можливе лише за умови завчасного внесення другим із подружжя відповідної суми на депозитний рахунок суду

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

16 лютого 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:
головуючого — **ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ГУМЕНЮКА В.І., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЛЯЩЕНКО Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 3* до *Особи 4* про поділ спільного майна подружжя, визнання недійсним договору купівлі-продажу автомобіля та причепа, за касаційною скаргою *Особи 4* на рішення Вовчанського районного суду Харківської області від 12.11.2009 та рішення Апеляційного суду Харківської області від 13.04.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У лютому 2009 року *Особа 3* звернулася до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що перебувала з *Особою 4* у зареєстрованому шлюбі з 17 серпня 1991 року, від якого мають сина — *Особу 5*, *Інформація 1*. Ведення спільного господарства вони припинили на початку 2009 року. За час шлюбу ними набуто рухоме й нерухоме майно, яке є спільним майном подружжя, а саме: два нежитлові будинки, що знаходяться за *Адресою 1*, вартістю 8512 грн. та за *Адресою 2* вартістю 10 тис. грн., які використовуються як магазини; вантажний автомобіль Renalt Premium 400, 1998 року випуску, вартістю 125 тис. грн.; вантажний причіп Krone, 1993 року випуску, вартістю 51 тис. грн.; легковий автомобіль Nissan Almera, 2006 року випуску, вартістю 76 тис. грн.; вантажний автомобіль КАМАЗ 5320, 1993 року випуску, 78 тис. грн.; причіп ГКБ 8350, 1987 року випуску, вартістю 31 тис. грн.; нерухоме майно; торгове обладнання, яке знаходиться в магазинах. Крім того, вони мають невиконані боргові зобов'язання перед банком за кредитним договором у розмірі 88810 грн.

Позивачка, уточнивши свої позовні вимоги, просила виділити їй обидва нежитлові приміщення, в яких знаходяться магазини з торговим обладнанням, а саме: 2 холодильні вітрини вартістю 2500 грн. кожна; 20 торговельних стелажів вартістю 6 тис. грн.; залишок товарів у магазинах вартістю 45 тис. грн., а відповідачеві — усі транспортні засоби загальною вартістю 252 тис. грн. і зобов'язати його сплатити кредит у розмірі 88810 грн., визнати недійсним договір купівлі-продажу вантажного автомобіля КАМАЗ 5320, 1993 року випуску, та причепа ГКБ 8350, 1987 року випуску, стягнути з відповідача судові витрати.

Рішенням Вовчанського районного суду Харківської області від 12.11.2009 позов задоволено частково: стягнуто з *Особи 4* на користь *Особи 3* 1/2 вартості спільного майна подружжя в розмірі 140750 грн., залишивши спірне майно у власності та використанні фізичної особи — підприємця — *Особи 4*; у решті позову відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду Харківської області від 13.04.2010 рішення місцевого суду змінено: визнано за *Особою 3* право власності на нежитловий будинок (магазин) вартістю 8500 грн. з холодильною вітриною вартістю 2500 грн., що розташований за *Адресою 1*, та легковий автомобіль Nissan Almera, 2006 року випуску, державний номерний знак №* вартістю 76 тис. грн.; зменшено розмір стягнених з *Особи 4* на користь *Особи 3* коштів до 51250 грн.; стягнуто з *Особи 4* на користь *Особи 3* судовий збір у розмірі 1700 грн. та 30 грн. витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи; у решті рішення місцевого суду залишено без змін.

У касаційній скарзі *Особа 4*, посилаючись на порушення судом апеляційної інстанції норм матеріального та процесуального права, просить ухвалені судові рішення скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до вимог ст.324 ЦПК підставою для касаційного оскарження є неправильне застосування судом апеляційної інстанції норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Ураховуючи положення п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» справа розглядається за правилами ЦПК від 18.03.2004 у редакції, чинній до введення в дію закону від 7.07.2010.

Задовольняючи частково позовні вимоги *Особи 3*, суд першої інстанції виходив із того, що спірне майно, придбане за час шлюбу, необхідно залишити у власності та користуванні *Особи 4*, оскільки воно є речами, які необхідні йому для використання в своїй професійній діяльності. В частині поділу іншого майна подружжя суд першої інстанції відмовив на підставі його відсутності.

Змінюючи рішення місцевого суду, суд апеляційної інстанції виходив із того, що спірне майно є спільною сумісною власністю подружжя і підлягає поділу за правилами гл.8 СК. Вартість спільного майна подружжя визначена сторонами й складає 281500 грн., і саме на такій вартості наполягав відповідач, тому з урахуванням того, що позивачці виділено майно вартістю 87 тис. грн., з відповідача на її користь необхідно стягнути 51250 грн.

Проте повністю погодитись із такими висновками апеляційного суду не можна, оскільки суд дійшов їх із порушенням норм матеріального та процесуального права.

Відповідно до ст.213 ЦПК рішення суду повинно бути законним і обгрунтованим.

Згідно з ст.214 ЦПК під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обгрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні відомості (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін випливають зі встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним положенням закону рішення апеляційного суду не відповідає.

Судом установлено, що сторони заявили вимоги про поділ майна подружжя, набутого ними за час шлюбу. При цьому *Особа 4* є фізичною особою — підприємцем, який у своїй підприємницькій діяльності використовує частину спільного сумісного майна.

Відносно нежитлових будівель (магазинів), що розташовані за *Адресою 2* та *Адресою 1*, які згідно з свідоцтвом про право власності від 27.10.2006 і договором купівлі-продажу від 9.06.99 належать відповідачеві, то доводи апеляційного суду про їх поділ як спільного сумісного майна подружжя з визнанням права власності на один із них за позивачкою, не відповідають вимогам закону.

Проте суд не з'ясував, яка норма матеріального права підлягає застосуванню до цих правовідносин, та не врахував, що згідно з стст.57, 61 СК, ст.52 ЦК майно приватного підприємства чи фізичної особи — підприємця не є об'єктом спільної сумісної власності подружжя. Інший з подружжя має право тільки на частку одержаних доходів від цієї діяльності. На таке застосування вимог закону звернуто увагу судів у п.29 постанови Пленуму ВС від 21.12.2007 №11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». У разі, якщо таке майно придбане спільно і є майном подружжя, то іншому з подружжя належить компенсувати його вартість при поділі майна.

Що стосується поділу товару, що знаходився в магазинах, які використовує у своїй підприємницькій діяльності *Особа 4*, то суд апеляційної інстанції не встановив наявність цього майна (чи його частини) на час розгляду справи. Разом із тим, відмовляючи в позові про поділ цього майна, апеляційний суд зазначив, що наявність майна в натурі не підтверджена, а позову про виділення майна одному з подружжя з виплатою компенсації пред'явлено не було. Також суд не з'ясував, чи підлягає цей товар поділу як майно подружжя, якщо воно використовується у підприємницькій діяльності.

Крім того, суди залишили без розгляду вимоги щодо поділу споживчого кредиту, не врахували, що згідно з ч.3 ст.61 СК, якщо одним із подружжя укладено договір в інтересах сім'ї, то гроші, інше майно, в тому числі гонорар, виграш, які були одержані за цим договором, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Отже, за загальним правилом майно, придбане подружжям у кредит, є спільною власністю чоловіка та дружини. Також ст.70 СК передбачено, що в разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними чи шлюбним договором.

Як роз'яснив Пленум ВС в пп.23, 24 постанови від 21.12.2007 №11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя», вирішуючи спори між подружжям про майно, необхідно встановлювати обсяг спільно нажитого майна, наявного на час припинення спільного ведення господарства, з'ясовувати джерело і час його придбання. До складу майна, що підлягає поділу, включається загальне майно подружжя, наявне у нього на час розгляду справи, та те, що знаходиться у третіх осіб. При поділі майна враховуються також борги подружжя та правовідносини за зобов'язаннями, що виникли в інтересах сім'ї (ч.4 ст.65 СК).

Таким чином, у результаті взяття в кредит коштів для використання на споживчі цілі боргові зобов'язання перед позикодавцем несуть як чоловік, так і дружина, а не тільки той, хто підписав кредитний договір.

Крім того, апеляційний суд, стягуючи компенсацію частки в майні подружжя, не звернув уваги на те, що присудження одному з подружжя грошової компенсації можливе лише за умови попереднього внесення другим із подружжя відповідної грошової суми на депозитний рахунок суду (ч.5 ст.71 СК). Матеріали справи не містять даних про сплату *Особою 4* на депозит суду відповідної грошової суми.

Таким чином, порушивши вимоги стст.212—214 ЦПК, апеляційний суд, ухвалюючи власне рішення, доводів сторін по суті позовних вимог не перевірив; не дав оцінки тому, що в кредитному договорі зазначено, що майно, придбане подружжям у кредит, є спільною власністю чоловіка та дружини; фактичні обставини справи, від яких залежить правильне вирішення спору, належним чином не встановив; не обгрунтував обраний ним варіант поділу майна та не навів розрахунків на підтвердження правильності визначення часток кожної зі сторін у праві власності на нежитлові приміщення та транспортні засоби, а також правильності визначення розміру грошової компенсації на користь *Особи 3*.

За таких обставин рішення апеляційного суду не відповідає вимогам ст.213 ЦПК щодо законності й обгрунтованості, зазначені вище порушення призвели до неправильного вирішення спору, що в силу ст.338 ЦПК є підставою для скасування ухваленого рішення з передачею справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Судової палати в цивільних справах ВС

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 4* задовольнити частково.

Рішення Апеляційного суду Харківської області від 13.04.2010 скасувати, справу передати на новий апеляційний розгляд.

Ухвала оскарженню не підлягає.

СПІЛЬНА ОСЕЛЯ

Житло — на 88%.

Не може бути визнано право власності на будинок, що не введений в експлуатацію

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

16 лютого 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:
головуючого —**ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ГУМЕНЮКА В.І., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЛЯЩЕНКО Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 3* до *Особи 4*, *Особи 5* про визнання права власності на частину житлового будинку, вселення та відшкодування моральної шкоди за касаційною скаргою *Особи 4*, до якої приєдналася *Особа 5*, на рішення Апеляційного суду Київської області від 7.09.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У квітні 2008 року *Особа 3* звернулася до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що до квітня 2005 року проживала за *Адресою 1*. У 2001 році її син, *Особа 4*, придбав земельну ділянку за *Адресою 2* та запропонував їй взяти участь у спільному будівництві будинку шляхом вкладення належних їй від продажу власного будинку в м.Ківерцях коштів з наступним оформленням на неї права власності на частину збудованого будинку. 18.10.2004 вона уклала договір купівлі-продажу належного їй житлового будинку з метою надання матеріальної допомоги сину для будівництва будинку в с.Софіївська Борщагівка, гроші він отримав, а у квітні 2005 року на його пропозицію вона переїхала в указаний недобудований будинок, допомагаючи його добудовувати.

У грудні 2005 року в будинок також переїхав її син із сім'єю. Згодом їй стало відомо, що син не оформив на неї право власності на частину житлового будинку. Посилаючись на вищевикладене, *Особа 3* просила визнати за нею право власності на 20/100 частин житлового будинку за *Адресою 2*, вселити її до будинку та стягнути з *Особи 4* на її користь 100 тис. грн. моральної шкоди.

Рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 20.03.2009 у задоволенні позову відмовлено.

В апеляційному порядку справа розглядалася неодноразово, і останнім рішенням Апеляційного суду Київської області від 7.09.2010 рішення районного суду скасовано. Позов *Особи 3* задоволено частково. За нею визнано право власності на 20/100 частин незакінченого будівництвом будинку, що розташований за *Адресою 2*; у решті позовних вимог відмовлено.

У касаційній скарзі *Особа 4*, до якої приєдналася *Особа 5*, просить скасувати рішення апеляційного суду, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права, і залишити без змін рішення місцевого суду.

Колегія суддів Верховного Суду дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції виходив із того, що спірний житловий будинок будівництвом не завершено, в експлуатацію не прийнято, будується самочинно, а тому до завершення будівництва може йти мова лише про право власності на матеріали та обладнання, а такого позову *Особою 3* пред'явлено не було. У зв'язку з цим позивачка не може бути вселена до незакінченого будівництвом будинку, а її вимоги щодо стягнення моральної шкоди нею не доведені.

Апеляційний суд, скасовуючи рішення суду першої інстанції та частково задовольняючи позов *Особи 3*, виходив із того, що спірний житловий будинок будується не самочинно, відповідачі зареєстровані та проживають у ньому, в якому також до березня 2008 року проживала й позивачка, будинок збудовано на 88%. На думку суду, позивачка довела наявність усної домовленості із сином про створення спільної сумісної власності, передала сину для будівництва будинку гроші та приймала участь у цьому, а тому має право власності на 20/100 частин незакінченого будівництвом будинку, а в подальшому — по закінченні будівництва та при введенні будинку в експлуатацію — їхні частки можуть бути змінені.

Проте з таким висновком апеляційного суду погодитись не можна.

Відповідно до вимог ст.324 ЦПК підставою для касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Статтею 213 ЦПК передбачено, що рішення суду повинно бути законним і обгрунтованим.

Законним є рішення, яким суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства, вирішив справу відповідно до закону. Обгрунтованим є рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Таким вимогам закону рішення апеляційного суду не відповідає.

Судом установлено, що у 2002 році *Особа 4* купив земельну ділянку за *Адресою 2*, отримавши відповідний державний акт, для будівництва та обслуговування житлового будинку, який на час розгляду апеляційним судом справи готовий на 88%. Отже, будинок не введено в експлуатацію, а тому відповідно до ст.331 ЦК на нього не може бути визнано право власності, а до завершення будівництва особа вважається лише власником матеріалів та обладнання.

У п.9 постанови Пленуму Верховного Суду від 4.10.91 №7 «Про практику застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності громадян на жилий будинок» судам роз'яснено, що право власності на житловий будинок виникає лише з моменту прийняття його в експлуатацію та державної реєстрації. За позовом дружини, членів сім'ї забудовника, які спільно будували будинок, а також спадкоємців суд має право провести поділ незакінченого будівництвом будинку, якщо, враховуючи ступінь його готовності, можна визначити окремі частини, що підлягають виділу, та технічно можливо довести до кінця будівництво зазначеними особами. В іншому випадку за цими особами може бути визнано право власності на будівельні матеріали і конструктивні елементи будинку чи з урахуванням конкретних обставин справи будинок може бути залишений одній зі сторін, а іншій — присуджена грошова компенсація. Проте таких вимог позивачка не заявляла.

Наведених вимог закону апеляційний суд не врахував і безпідставно визнав право власності на незавершений будівництвом будинок на його частку за позивачкою, і без будь-яких правових підстав указав, що в подальшому частки у праві власності можуть бути змінені. Крім того, його висновки про наявність спільної домовленості між позивачкою та її сином, *Особою 4*, про створення спільної сумісної власності належними та безспірними доказами не підтверджені.

Отже, апеляційний суд, скасовуючи рішення суду першої інстанції, його висновків не спростував, припустився помилок у застосуванні та правильному тлумаченні норм матеріального права.

За таких обставин судове рішення апеляційного суду не може вважатися законним й обгрунтованим та відповідно до положень ст.339 ЦПК підлягає скасуванню із залишенням у силі судового рішення суду першої інстанції.

Керуючись стст. 36, 339 ЦПК, колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України,

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 4*, до якої приєдналася *Особа 5*, задовольнити.

Рішення Апеляційного суду Київської області від 7.09.2010 скасувати та залишити в силі рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 10.03.2009.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ПОВНОВАЖЕННЯ

ДВС покараннями не відає.

Нагляд поширюється лише на виконання судових рішень у кримінальних справах, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян

Верховний Суд України
Іменем України
Постанова

21 лютого 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:

Верховний Суд України у складі:
головуючого — **Маринченка В.Л.**,
суддів: **Балюка М.І., Барбари В.П., Берднік І.С., Глоса Л.Ф., Гошовської Т.В., Григор'євої Л.І., Гриціва М.І., Гуменюка В.І., Гусака М.Б., Ємця А.А., Жайворонок Т.Є., Заголдного В.В., Канигіної Г.В., Кліменко М.Р., Ковтюк Є.І., Колесника П.І., Короткевича М.Є., Кривенка В.В., Кузьменко О.Т., Луспеника Д.Д., Лященко Н.П., Онопенка В.В., Охрімчук Л.І., Панталієнка П.В., Патрюка М.В., Пивовара В.Ф., Потильчака О.І., Пошви Б.М., Редьки А.І., Романюка Я.М., Сеніна Ю.Л., Скотаря А.М., Таран Т.С., Терлецького О.О., Тітова Ю.Г., Шицького І.Б., Яреми А.Г.**,
при секретарі судового засідання **Бурнишевій О.Е.**,
за участю представника Генеральної прокуратури України — **Капшученка Ю.М.**,

розглянувши у відкритому судовому засіданні справу за позовом прокурора м.Коростеня Житомирської області (далі — прокурор) до відділу Державної виконавчої служби Коростенського міськрайонного управління юстиції Житомирської області (далі — відділ ДВС, ДВС відповідно) про зобов'язання вчинити дії,

ВСТАНОВИВ:

У травні 2007 року прокурор звернувся до суду з позовом, у якому просив зобов'язати начальника відділу ДВС надати для ознайомлення виконавчі провадження, відкриті відповідачем за виконавчими листами у кримінальних справах про стягнення штрафів, конфіскацію майна як видів кримінального покарання та судових витрат на користь держави, які надійшли на виконання і перебували у провадженні державних виконавців у період з листопада 2006 до квітня 2007 року.

Обгрунтовуючи позов, посилався на те, що відповідно до ст.121 Конституції, ст.44 закону від 5.11.91 №1789-XII «Про прокуратуру» (далі — закон №1789-XII) та ст.22 Кримінально-виконавчого кодексу органи прокуратури здійснюють нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

На виконання зазначеного обов'язку та у зв'язку з проведенням перевірки дотримання законодавства при виконанні кримінальних покарань прокуратурою м.Коростеня 20.04.2007 начальнику відділу ДВС направлено вимогу про надання для ознайомлення вищезгаданих виконавчих проваджень. Однак останній вимог прокурора не виконав та листом від 26.04.2007 відмовив у наданні виконавчих проваджень, посилаючись при цьому на положення стст.8, 8^1 закону від 21.04.99 №606-XIV «Про виконавче провадження» (далі — закон №606-XIV).

Коростенський міськрайонний суд Житомирської області постановою від 26.09.2007, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 28.01.2009, позов задовольнив.

Вищий адміністративний суд постановою від 11.02.2010 рішення судів попередніх інстанцій скасував та ухвалив нове — про відмову в задоволенні позову.

У заяві про перегляд судових рішень Верховним Судом з підстави, передбаченої п.1 ч.1 ст.237 КАС, заступник Генерального прокурора просить скасувати постанову ВАС від 11.02.2010 та направити справу на новий касаційний розгляд. На обгрунтування заяви додано ухвали ВАС від 28.11.2006 та 7.07.2009.

Заслухавши пояснення представника Генеральної прокуратури та перевіривши за матеріалами справи наведені у заяві доводи, ВС дійшов висновку про відсутність підстав для її задоволення з огляду на таке.

Відповідно до ст.19 Конституції органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Пунктом 4 ст.121 Основного Закону на прокуратуру України покладається нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Предметом такого нагляду згідно з ч.1 ст.44 закону №1789-XII є додержання законності під час перебування осіб у місцях тримання затриманих, попереднього ув'язнення, в установах виконання покарань, інших установах, що виконують покарання або заходи примусового характеру, які призначаються судом, додержання встановленого кримінально-виконавчим законодавством порядку та умов тримання або відбування покарання особами у цих установах, їх прав і виконання ними своїх обов'язків.

Крім того, за правилами ст.22 КВК, прокурорський нагляд за додержанням законів при виконанні кримінальних покарань здійснюється Генеральним прокурором і підпорядкованими йому прокурорами відповідно до закону «Про прокуратуру» в органах і установах виконання покарань, тоді як ДВС не належить до органів і установ виконання покарань, перелік яких визначений у чч.1 та 2 ст.11 названого Кодексу.

Порядок здійснення контролю за законністю виконавчого провадження та виключний перелік осіб і державних органів, які мають право проводити перевірку виконавчого провадження та витребовувати їх з відповідного органу ДВС, закріплено в стст.8, 8^1, 8^2, 8^3 закону №606-XIV. Частина 4 ст.8 зазначеного закону також забороняє втручання інших державних або недержавних органів та їх посадових осіб у виконавче провадження, крім випадків, передбачених цим законом, та встановлює, що виїмка чи вилучення документа виконавчого провадження здійснюється тільки за рішенням суду.

Аналіз наведених норм дає підстави вважати, що чинним законодавством до повноважень прокуратури не віднесено нагляд за законністю виконавчого провадження у кримінальних справах, відкритого за виконавчими листами про стягнення штрафів, конфіскацію майна як видів кримінального покарання та судових витрат на користь держави. Такий нагляд поширюється лише на виконання судових рішень у кримінальних справах, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Слід також зазначити, що в законі №606-XIV поняття «виконавче провадження» розуміється як завершальна стадія судового провадження (ст.1). Наведене узгоджується із практикою Європейського суду з прав людини щодо застосування ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка гарантує право на справедливий суд. Так, у справі «Горнсбі проти Греції» (Case of Hornsby v Greece) названий суд у своєму рішенні від 19.03.97 зазначив, що для цілей ст.6 конвенції виконання рішення, ухваленого будь-яким судом, має розцінюватись як складова «судового розгляду».

При цьому закон №1789-XII, як і інші джерела національного законодавства, не наділяє прокуратуру повноваженнями щодо нагляду за додержанням і застосуванням законів у ході судового провадження.

Таким чином, висновок касаційного суду про безпідставність вимог прокурора щодо надання для перевірки відділом ДВС зазначених вище виконавчих проваджень грунтується на правильному застосуванні норм матеріального права.

З урахуванням наведеного та керуючись ст.244 КАС, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

У задоволенні заяви Генеральної прокуратури відмовити.

Постанова є остаточною і не може бути оскаржена, крім випадку, встановленого п.2 ч.1 ст.237 КАС.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Бюджетний регрес.

Держава має право зворотної вимоги стосовно компенсації завданої шкоди тільки до особи, засудженої за обвинувальним вироком

Верховний Суд України
Іменем України
Постанова

14 лютого 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:

Верховний Суд України у складі:
головуючого — **Гуля В.С.**,
суддів: **Балюка М.І., Берднік І.С., Вус С.М., Глоса Л.Ф., Гошовської Т.В., Григор'євої Л.І., Гриціва М.І., Гуменюка В.І., Гусака М.Б., Ємця А.А., Жайворонок Т.Є., Заголдного В.В., Канигіної Г.В., Кліменко М.Р., Ковтюк Є.І., Колесника П.І., Короткевича М.Є., Коротких О.А., Косарєва В.І., Кривенди О.В., Кривенка В.В., Кузьменко О.Т., Луспеника Д.Д., Лященко Н.П., Маринченка В.Л., Охрімчук Л.І., Панталієнка П.В., Патрюка М.В., Пивовара В.Ф., Потильчака О.І., Прокопенка О.Б., Редьки А.І., Романюка Я.М., Сеніна Ю.Л., Скотаря А.М., Таран Т.С., Терлецького О.О., Тітова Ю.Г., Шаповалової О.А., Шицького І.Б., Яреми А.Г.**,
за участю представників:
Міністерства юстиції України: **Паламарчук Е.В., Гром Д.О.**,
Державної судової адміністрації України — **Ярошенка С.М.**,
Генеральної прокуратури України — **Солодкої Л.П.**,

розглянувши заяву Полтавського міського управління УМВС у Полтавській області про перегляд Верховним Судом постанови Вищого господарського суду від 28.10.2010 у справі №38/189(05-5-38/2681) за позовом Міністерства юстиції до Головного управління внутрішніх справ в Полтавській області, прокуратури Полтавської області, Ленінського районного суду Полтавської області, Державної судової адміністрації, Міністерства внутрішніх справ, Полтавського міського управління УМВС у Полтавській області; третя особа — Державне казначейство України, про відшкодування 13717,82 грн. збитків,

ВСТАНОВИВ:

У лютому 2008 року Міністерство юстиції звернулося до Господарського суду м.Києва з позовом до Головного управління внутрішніх справ в Полтавській області (далі — ГУВС), прокуратури Полтавської області, Ленінського районного суду Полтавської області, Державної судової адміністрації, Міністерства внутрішніх справ, Полтавського міського управління Управління Міністерства внутрішніх справ у Полтавській області (далі — ПМУ УМВС) про відшкодування збитків, завданих державному бюджету, в розмірі 13717,82 грн. Позовні вимоги обгрунтовувалися тим, що на виконання рішення Європейського суду з прав людини від 2.11.2006 у справі «Особа 1, Особа 2 проти України» Особі 1 та Особі 2 з державного бюджету було перераховано 13717,82 грн. на відшкодування моральної шкоди. Внаслідок чого у держави виникло право зворотної вимоги до безпосередніх порушників у розмірі виплаченого відшкодування.

Відповідачі проти позову заперечували, посилаючись на те, що відшкодування шкоди, завданої громадянам незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду, проводиться за рахунок державного бюджету, а не за рахунок коштів на утримання цих органів, а також на пропуск строку позовної давності.

Господарський суд м.Києва рішенням від 19.08.2008 в задоволенні позову відмовив, мотивуючи це тим, що позивач не довів наявність протиправних дій зі сторони відповідачів, причинний зв'язок між такими діями та заподіяною шкодою. Крім того, згідно з рішенням КС від 3.10.2001 №12рп/2001 шкода, заподіяна органами державної влади, не може відшкодовуватися за рахунок коштів на їх утримання.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 7.07.2010, залишеною без змін постановою ВГС від 28.10.2010, рішення суду першої інстанції скасовано, позов задоволено. Стягнуто із ПМУ ГУВС в дохід державного бюджету 13717,82 грн. збитків, завданих держбюджету. У позові до ГУВС, прокуратури Полтавської області, Ленінського районного суду Полтавської області, Державної судової адміністрації, Міністерства внутрішніх справ відмовлено.

Судові рішення обгрунтовані тим, що у зв'язку з виконанням державою Україна рішення Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) від 2.11.2006 у справі «Особа 1, Особа 2 проти України» державному бюджету були завдані збитки.

Відшкодування збитків державному бюджету в порядку регресу є обов'язком ПМУ ГУВС як особи, винної в їх заподіянні.

У заяві ПМУ ГУВС просить скасувати постанову ВГС від 28.10.2010 у справі №38/189 (05-5-38/2681) і направити останню до цього ж суду на новий розгляд.

Підставою для перегляду постанови заявник вважає неоднакове застосування касаційним судом указаного рішення КС №12рп/2001 від 3.10.2001, стст.1166, 1173, 1191 ЦК, ст.4 закону «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду», внаслідок чого було ухвалено різні за змістом судові рішення у подібних правовідносинах.

До поданої заяви заявник долучив копії постанов від 27.08.2008 №11/28, від 1.04.2009 №31/73(05-5-31/15046), у яких висловлено протилежну правову позицію.

Ухвалою від 14.12.2010 ВГС допустив до провадження зазначену справу для перегляду своєї постанови ВС.

Заслухавши доповідь судді-доповідача, пояснення представників сторін, дослідивши доводи заявника, ВС дійшов висновку, що заява підлягає задоволенню.

Господарськими судами встановлено, що у травні 1996 року ПМУ УМВС за ухилення від сплати податків відносно Особи 1, Особи 2 було порушено кримінальну справу та накладено арешт на поштово-телеграфну кореспонденцію.

4.05.98 кримінальну справу було закрито. Арешт з поштово-телеграфної кореспонденції було знято тільки через рік після закриття справи.

Рішенням Ленінського районного суду м.Полтави від 11.10.2002, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Полтавської області від 8.01.2002 та ухвалою ВС від 9.02.2004, в задоволенні позову Особі 1, Особі 2 до ПМУ ГУВС про стягнення моральної шкоди, завданої винесенням постанови про накладення арешту на їхню кореспонденцію, відмовлено.

Рішенням Європейского суду у справі «Волохи проти України» встановлено, що з вини держави Україна, яка на законодавчому рівні з достатньою чіткістю не визначила межі та умови здійснення органами влади своїх дискреційних повноважень та не передбачила достатніх гарантій захисту при застосуванні заходів застереження, відбулося порушення стст.8, 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод відносно Особи 1 та Особи 2 у зв'язку з арештом їхньої кореспонденції, накладеним постановою слідчого в ході розслідування кримінальної справи проти Особи 3, який залишався чинним більш ніж один рік після закриття кримінальної справи, та присуджено сплатити державою-відповідачем моральну шкоду по €1000 кожному заявнику.

Державне казначейство на виконання вказаного рішення Європейского суду переказувало на рахунки заявників по 6858,91 грн. на відшкодування моральної шкоди.

Згідно з ч.4 ст.9 закону «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» орган представництва, яким відповідно до постанови КМ від 31.05.2006 №784 є Міністерство юстиції, зобов'язаний протягом трьох місяців з моменту, визначеного в ч.4 ст.8 цього закону, звернутися до суду з позовом про відшкодування збитків, завданих державному бюджету внаслідок виплати відшкодування.

Особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою особою, на підставі ст.1191 ЦК має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи в розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлено законом. Частиною3 цієї статті встановлено, що держава, відшкодувавши шкоду, завдану посадовою, службовою особою органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду, має право зворотної вимоги до цієї особи тільки в разі встановлення в її діях складу злочину за обвинувальним вироком суду щодо неї, який набрав законної сили.

Отже, за відшкодовану шкоду, заподіяну посадовою чи службовою особою органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури та суду держава має право зворотної вимоги тільки до особи, засудженої за обвинувальним вироком, що набрав законної сили.

Внаслідок неоднакового застосування касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права касаційним судом було ухвалено різні за змістом судові рішення у подібних правовідносинах.

За таких обставин заява ПМУ УМВС про перегляд постанови суду касаційної інстанції підлягає задоволенню, а постанова касаційного суду — скасуванню з направленням справи на новий касаційний розгляд.

Керуючись стст.111^{23}, 111^{24}, 111^{26} ГПК, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

Заяву Полтавського міського управління УМВС в Полтавській області про перегляд постанови ВГС від 28.10.2010 у справі №38/189(05-5-38/2681) задовольнити.

Постанову ВГС від 28.10.2010 у справі №38/189(05-5-38/2681) скасувати, а справу направити на новий касаційний розгляд до ВГС.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п.2 ч.1 ст.111^{16} ГПК.

ЗАОХОЧЕННЯ

Нагородження до свята.

ДСАУ відзначила сумлінне виконання службових обов'язків та високий професіоналізм працівників

Державна судова адміністрація України
Наказ

23 серпня 2011 року **м.Київ** **№746/к**

Про заохочення працівників територіальних управлінь Державної судової адміністрації України до 20-ї річниці незалежності України

За сумлінне виконання службових обов'язків, високий професіоналізм та з нагоди відзначення 20-ї річниці незалежності України

НАКАЗУЮ:

1. Нагородити Почесною грамотою Державної судової адміністрації України:

Вербицького Станіслава Петровича — заступника начальника територіального управління Державної судової адміністрації України в Львівській області.

2. Оголосити Подяку Державної судової адміністрації України:

Кравцовій Марині Олександрівні — головному спеціалісту сектору організаційного забезпечення діяльності судів та судової статистики територіального управління Державної судової адміністрації України в Автономній Республіці Крим;

Байрак Галині Романівні — головному спеціалісту сектору організаційного, юридичного та господарського забезпечення діяльності судів територіального управління Державної судової адміністрації України в Волинській області;

Базіній Ірині Вікторівні — заступнику начальника управління — начальнику відділу планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності територіального управління Державної судової адміністрації України в Дніпропетровській області;

Єрьоміній Вікторії Сергіївні — начальнику відділу організації роботи з ведення судової статистики, документообігу, діловодства та архіву судів територіального управління Державної судової адміністрації України в Донецькій області;

Михайлівській Олені Миколаївні — заступнику начальника відділу планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності територіального управління Державної судової адміністрації України в Запорізькій області;

Сіволап Ользі Василівні — головному спеціалісту відділу планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності територіального управління Державної судової адміністрації України в Луганській області;

Коник Марії Яремівні — головному спеціалісту сектору організаційного забезпечення діяльності судів та судової статистики територіального управління Державної судової адміністрації України в Львівській області;

Тарасовій Олені Олександрівні — завідуючій сектором матеріально-технічного забезпечення діяльності судів, організації діяльності служби судових розпорядників, забезпечення безпеки і незалежності суддів територіального управління Державної судової адміністрації України в Миколаївській області;

Барській Ользі Олександрівні — начальнику відділу кадрової, претензійно-позовної роботи та організації роботи служби судових розпорядників територіального управління Державної судової адміністрації України в Одеській області;

Федьку Віталію Олександровичу — заступнику начальника територіального управління Державної судової адміністрації України в Полтавській області;

Кубрак Олені Миколаївні — завідуючій сектором організаційного забезпечення діяльності судів, судової статистики та правової роботи територіального управління Державної судової адміністрації України в Сумській області;

Цюху Валерію Володимировичу — головному спеціалісту відділу організаційно-кадрової роботи та з питань діяльності служби судових розпорядників територіального управління Державної судової адміністрації України в Тернопільській області;

Бевзюк Оксані Георгіївні — головному спеціалісту сектору організації діловодства, ведення архіву судів та судової статистики територіального управління Державної судової адміністрації України в Херсонській області;

Міхальовій Любові Кіндратівні — начальнику відділу планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності територіального управління Державної судової адміністрації України в Черкаській області;

Красильніковій Наталії Маноліївні — головному спеціалісту відділу планово-фінансової діяльності, господарського, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення судів територіального управління Державної судової адміністрації України в Чернівецькій області;

Бусел Ірині Володимирівні — завідуючій сектором планово-фінансової діяльності бухгалтерського обліку та звітності територіального управління Державної судової адміністрації України в місті Севастополі.

Голова Р.КИРИЛЮК

Державна судова адміністрація України
Наказ

23 серпня 2011 року **м.Київ** **№745/к**

Про заохочення працівників територіальних управлінь Державної судової адміністрації України до 20-ї річниці незалежності України

За сумлінне виконання службових обов'язків, високий професіоналізм та з нагоди відзначення 20-ї річниці незалежності України

НАКАЗУЮ:

1. Нагородити Почесною грамотою Державної судової адміністрації України:

Шабанову Людмилу Олександрівну — старшого секретаря Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області;

Шевченко Ольгу Володимирівну — помічника голови Устинівського районного суду Кіровоградської області;

Юр'єва Сергія Дмитровича — заступника керівника апарату Одеського апеляційного господарського суду;

Іоффе Світлану Борисівну — помічника заступника голови Одеського апеляційного господарського суду;

Ходенко Ольгу Миколаївну — начальника відділу забезпечення діяльності судової палати в кримінальних справах апеляційного суду Миколаївської області;

Лисенко Лілію Євгенівну — провідного спеціаліста відділу діловодства та обліку звернень громадян апеляційного суду Луганської області;

Костюк Лідію Іванівну — секретаря судового засідання Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області;

Бойко Жанну Олексіївну — начальника відділу документального забезпечення та контролю Харківського апеляційного господарського суду.

2. Оголосити Подяку Державної судової адміністрації України:

Храпенко Ларисі Анатоліївні — головному спеціалісту відділу статистики, аналітики та узагальнення судової практики Одеського апеляційного господарського суду;

Лиманській Любові Володимирівні — заступнику керівника апарату Рівненського апеляційного господарського суду;

Боровій Ользі Вікторівні — помічнику судді Харківського апеляційного господарського суду;

Литвину Василю Івановичу — головному спеціалісту відділу матеріально-технічного забезпечення Львівського апеляційного адміністративного суду;

Низовій Марті Богданівні — помічнику судді Львівського апеляційного господарського суду;

Грицаєнко Марині Олександрівні — помічнику судді Харківського апеляційного адміністративного суду;

Гарєєвій Тетяні Володимирівні — начальнику відділу організаційно-кадрової роботи апеляційного суду Миколаївської області;

Назаренко Тетяні Миколаївні — провідному спеціалісту з режимно-секретної роботи апеляційного суду Луганської області;

Костів Лілі Іванівні — помічнику заступника голови апеляційного суду Тернопільської області;

Дяченко Вірі Михайлівні — секретарю судового засідання апеляційного суду Херсонської області;

Савченко Ніні Миколаївні — секретарю апеляційного суду Полтавської області;

Хабуді Наталії Леонідівні — старшому секретарю суду відділу організаційного забезпечення розгляду цивільних справ апеляційного суду Хмельницької області;

Рак Надії Сергіївні — секретарю апеляційного суду Дніпропетровської області;

Савенко Олені Іванівні — головному спеціалісту з кадрової роботи апеляційного суду Житомирської області;

Плахтиній Світлані Богданівні — начальнику відділу режимно-секретної роботи апеляційного суду Львівської області;

Балубі Інні Іванівні — старшому секретарю апеляційного суду Чернігівської області;

Ковальову Михайлу Михайловичу — старшому консультанту апеляційного суду Харківської області;

Приходько Тетяні Олексіївні — начальнику відділу бухгалтерського обліку та звітності апеляційного суду Донецької області;

Ретинській Юлії Ігорівні — начальнику відділу забезпечення діяльності судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду Запорізької області;

Андрусік Наталії Георгіївні — керівнику апарату апеляційного суду Волинської області;

Попову Дмитру Юрійовичу — помічнику судді апеляційного суду Кіровоградської області;

Віхарєвій Надії Михайлівні — начальнику відділу організаційного забезпечення розгляду кримінальних справ апеляційного суду Івано-Франківської області;

Фадєєву Яну Володимировичу — керівнику апарату Судацького міського суду Автономної Республіки Крим;

Карбан Ользі Олександрівні — помічнику судді Центрального районного суду міста Сімферополя Автономної Республіки Крим;

Присяжнюк Наталії Іванівні — заступнику керівника апарату Армянського міського суду Автономної Республіки Крим;

Калиті Людмилі Володимирівні — секретарю Володимир-Волинського міського суду Волинської області;

Світлюк Анатолії Василівні — секретарю Горохівського районного суду Волинської області;

Марчак Тетяні Миколаївні — судовому розпоряднику Нововолинського міського суду Волинської області;

Трюхан Людмилі Григорівні — секретарю судового засідання Жовтневого районного суду м.Кривого Рогу Дніпропетровської області;

Тєргановій Світлані Вінцасівні — старшому секретарю Дзержинського районного суду м.Кривого Рогу Дніпропетровської області;

Куцовій Валентині Іванівні — друкарці Амур-Нижньодніпровського районного суду м.Дніпропетровська;

Порхун Наталії Петрівні — помічнику заступника голови Дарницького районного суду м.Києва;

Рибак Анні Олександрівні — головному спеціалісту відділу діловодства (канцелярії) господарського суду м.Києва;

Пилипчук Світлані Борисівні — керівнику апарату Подільського районного суду м.Києва;

Кондренко Ользі Миколаївні — керівнику апарату Ставищенського районного суду Київської області;

Лазарєвій Людмилі Михайлівні — діловоду Білоцерківського міськрайонного суду Київської області;

Чумбадзе Галині Миколаївні — завідуючій архівом Білоцерківського міськрайонного суду Київської області;

Кузьмович Вірі Іванівні — керівнику апарату Добровеличківського районного суду Кіровоградської області;

Черновій Людмилі Миколаївні — керівнику апарату Кіровського районного суду м.Кіровограда;

Чайковській Юлії Романівні — секретарю Самбірського міськрайонного суду Львівської області;

Скоропад Любові Михайлівні — старшому секретарю Жовківського районного суду Львівської області;

Цап Ользі Миколаївні — секретарю Городоцького районного суду Львівської області;

Орловій Тетяні Олексіївні — керівнику апарату господарського суду Луганської області;

Харитоновій Оксані Геннадіївні — начальнику відділу діловодства та обліку звернень громадян Луганського окружного адміністративного суду;

Сьєдіній Олені Іванівні — старшому секретарю суду Артемівського районного суду м.Луганська;

Ніколаєвій Наталі Валеріївні — керівнику апарату Заводського районного суду м.Миколаєва;

Єрьоміній Тетяні Олексіївні — керівнику апарату Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області;

Агаєвій Олені Станіславівні — керівнику апарату Арбузинського районного суду Миколаївської області;

Новак Тетяні Петрівні — помічнику судді Миколаївського районного суду Одеської області;

Бершадській Олені Анатоліївні — заступнику керівника апарату Савранського районного суду Одеської області;

Громовенко Надії Іванівні — старшому секретарю Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області;

Кушнір Людмилі Борисівні — керівнику апарату Лубенського міськрайонного суду Полтавської області;

Походзіло Марії Миколаївні — керівнику апарату Березнівського районного суду Рівненської області;

Левчук Віті Віталіївні — керівнику апарату Острозького районного суду Рівненської області;

Морозно Ользі Романівні — помічнику судді господарського суду м.Севастополя;

Теслі Юлії Володимирівні — помічнику судді Ленінського районного суду м.Севастополя;

Куліковській Кристині Агубеївні — заступнику керівника апарату Балаклавського районного суду м.Севастополя;

Пономаренко Вікторії Іванівні — керівнику апарату Ковпаківського районного суду м.Суми;

Сумко Лілії Володимирівні — керівнику апарату Борщівського районного суду Тернопільської області;

Качуряку Дмитру Павловичу — керівнику апарату Підволочиського районного суду Тернопільської області;

Пастернак Тетяні Вікторівні — помічнику судді Чугуївського міського суду Харківської області;

Соломко Аллі Володимирівні — помічнику судді Комінтернівського районного суду м.Харкова;

Цимбалістенко Олені Валентинівні — керівнику апарату Київського районного суду м.Харкова;

Гафюк Олені Валеріївні — помічнику судді господарського суду Херсонської області;

Третьяковій Тетяні Миколаївні — старшому секретарю Бериславського районного суду Херсонської області;

Комаренко Вікторії Юріївні — керівнику апарату Херсонського окружного адміністративного суду;

Гучек Наталії Анатоліївні — помічнику судді Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області;

Полуденній Раїсі Анатоліївні — керівнику апарату Летичівського районного суду Хмельницької області;

Задорожняк Ользі Михайлівні — секретарю судового засідання Заставнівського районного суду Чернівецької області;

Каспровій Олені Петрівні — старшому секретарю Сторожинецького районного суду Чернівецької області;

Помазан Марії Василівні — секретарю судового засідання Путильського районного суду Чернівецької області;

Супруну Олександру Петровичу — керівнику апарату Деснянського районного суду м.Чернігова;

Макусі Олені Олександрівні — секретарю судового засідання Корюківського районного суду Чернігівської області;

Стоцькій Ірині Дмитрівні — керівнику апарату Менського районного суду Чернігівської області;

Пугач Валентині Іванівні — секретарю судового засідання Монастирищенського районного суду Черкаської області;

Дешевих Олені Георгіївні — секретарю Придніпровського районного суду м.Черкаси;

Струтинській Іванні Анатоліївні — керівнику апарату Ватутінського міського суду Черкаської області.

Голова Р.КИРИЛЮК

ПЕРЕДПЛАТА

Аби завжди бути поінформованими, залишайтеся з нами!

61018

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон & Бізнес» можна у будь-якому відділенні зв'язку України

УВАГА! ПЕРЕДПЛАТА НАШОГО ВИДАННЯ НА 3 МІСЯЦІ ТРИВАТИМЕ ДО 8 ВЕРЕСНЯ!

ТІЛЬКИ В «ЗіБ»:
— судова практика Конституційного, Верховного та вищих спеціалізованих судів, роз'яснення, узагальнення, прецедентні рішення;
— звіти про засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Вищої ради юстиції;
— інформація про перебіг засідань парламентських комітетів щодо питань судової реформи, обрання суддів безстроково;
— погляди суддів на проблеми судочинства, законодавчі новели тощо;
— новини міжнародного права, рішення Європейського суду з прав людини, зміни в законодавстві країн Старого світу.

МАКСИМУМ ІНФОРМАЦІЇ — МІНІМУМ ЦІНИ

Вартість передплати газети «Закон і Бізнес» через редакцію на 3 місяці 2011 року:
для суддів, працівників органів юстиції, народних депутатів — 117,00 грн. *;
для фізичних осіб — 195,00 грн. *;
для юридичних осіб — 267,00 грн. *.

* Без вартості послуг банку.

При оформленні передплати через редакцію та оплаті через відділення банків для зручності надайте касиру розрахунковий рахунок ***ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»: 2600400002637.***

НАЙКРАЩІ ЮРИСТИ ЧИТАЮТЬ «ЗІБ»!

Щодо питань, пов'язаних із прийманням передплати, неотриманням чи несвоєчасним отриманням видань, дзвоніть по багатоканальному телефону: (044) 537-34-33.

Закон&Бізнес